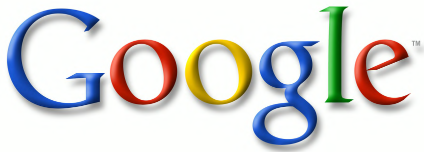
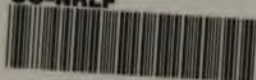
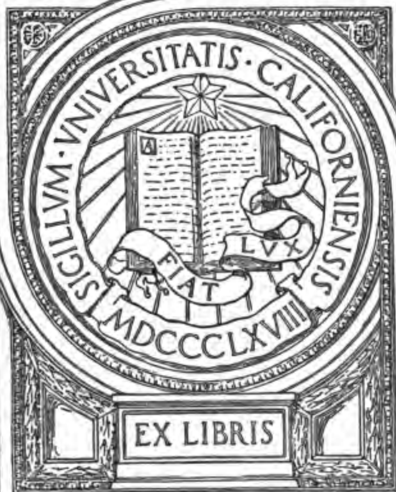

IN MEMORIAM

Einar Fosselius

ANDERS EJE

[Essén, C.A.T.]

HANS EXCELLENS
AV
MADAGASKAR

ANDERS EJE

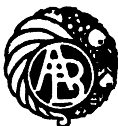
HANS EXCELLENS AV MADAGASKAR

A N D E R S   E J E

HANS EXCELLENS AV MADAGASKAR

ROMAN

ANDRA UPPLAGAN

Stockholm
Albert Bonniers förlag

In Mem. Einar Fosselius

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1916

FÖRRA DELEN

OM LEPPIN INTE GÅTT PÅ CIRKUS . . .

I.

Egentligen hade jag inte alls tänkt gå ned till tidningen den dagen; i grund och botten var det nog den gamle ungkarlens svårighet att sticka av från inrotade vanor och tider, som besegrade värken i ryggen. Doktorn hade för sin del nedlagt ett kategoriskt rörelseförbud under åberopande av sina erfarenheter på nervsjukdomarnas område, men klockan en kvart före elva voro mina fötter, trots allt, i rörelse nedför trappan — precis som de varit i tjugu års tid vid samma klockslag.

När jag skulle äntra spårvagnen, högg det till som sju tusan i ryggen. Det var omöjligt — jag kunde inte hålla tillbaka ett utrop av smärta. Konduktören sträckte ut armen och fick mig upp.

— Har redaktören skadat sig? frågade han hövligt.

— Nej, svarade jag, det är en gammal ischias, eller kanske någon ny upplaga av den gamla. Men det känns som ryggskott.

— Det kan just göra detsamma vad namn eländet har, menade konduktören och nöp ett sprund i kvittot, han räckte mig, värken blir inte bättre — ens om den hade ett adligt namn.

Jag stretade så gott jag kunde från hållplatsen till tidningsbyrån, men hur jag stretade var klockan fem minuter över elva, innan jag hann fram. Efter tiden! — det hade inte hänt mig på många år... dagen efter Ilmers femtioårsdag... Knappt hade jag hunnit slå mig ner vid skrivbordet och veckla ut en av konkurrentavisorna förrän dörren öppnades och herr Pabst, den äldste bland vaktmästarna, trädde in. Han blev stående mitt på golvet och sökte förläna sitt skråpuksporträtt ett drag av knipslughet.

— Det är någon där ute som söker herr Grenander.

— Jag tar inte emot i dag.

Herr Pabst tog två steg närmare och såg än mera knipslug ut.

— Det är en fröken, herr Grenander.

— Vilket inte förändrar mitt beslut, svarade jag med något vassare röst.

Herr Pabst avancerade ytterligare en halv meter och hans flöjtstämma blev honungslen:

— Det är en mycket vacker fröken, herr Grenander.

Nu högg det till i ryggen igen. Fullständigt som ett knivstick.

— Satan ock, människa! for jag ut på topp-

punkten av raseri, ty smärtan var outhärdlig, hör ni inte vad jag säger? Inte någon, inte någon enda jä...

— Ursäkta, föll herr Pabst undan, ty han var, som jag visst redan nämnt, inte något barn i tjänsten, ursäkta, men jag visste inte att...

Och så var han borta.

Jag fortsatte den avbrutna meningen:

— ...att han hade ett av sina anfall av magsyra i dag.

Ty, underligt nog, har den uppfattningen blivit allmän på tidningen, att ryggvärken är magsyra. Jag har aldrig brytt mig om att korrigera villfarelsen — man vet aldrig vad nytta man kan ha av andras misstag.

Stränga herrar regera inte länge. Efter en minut var anfallet över och jag kunde med något så när återvunnen sinnesro återta läsningen av Morgontelegrafen.

Se där! Kunde jag inte ha gett mig katten på det? Här stod ju den där artikeln om våra kolonier i Sydafrika som jag käxat på Ilmer en hel vecka att få skriva. Man kunde bli grön för mindre. En bra nyhetssak, som dessutom skulle reta gallfeber på högern, ett polemiskt piller av tolfte storleken, med uppståndelse, intervjuer, insändare, gräl och skadeglädje i släptåg och skön blandning. Just ett nummer för oss så här före kvartalsskiftet — gud vete om det inte hade kunnat bli lika välgörande som en riktigt bra följetong. Och så

knycker Morgontelegrafen hela kakan, under det att vi, vi få stå där som ett fördömt eko. Ilmer skulle hudflängas. Han har i sin redaktion den ende verkligt sakkunnige i hela landet på de sydafrikanska kolonierna — jag vågar säga det utan skryt, ty det är ett faktum — och så låter han alltsammans gå oss ur händerna av någon sorts bleknosig hänsyn till regeringen. Förmodligen.

Morrande som en igelkott tog jag itu med artikeln. Rubrikerna — över sex spalter — voro extra prima; redaktionen och rubriksättaren hade gått med samma kärlek till verket. Nå, undra på det! Men när jag hunnit ett par tuppfjät ned i spalten, slog min sinnesstämning om. Alltsammans var ett fruktansvärt nonsens — under min snart trettioåriga tidningsmannabana har jag aldrig på en plats sett så mycket ovederhäftigt dravel hopat; och det vill inte säga litet. Nästan varenda sakuppgift var rosenrasande. De enklaste och solklaraste fakta hade skribenten fått om bakfoten, hela artikeln var ett sammelsurium — historia, statistik, export- och importsiffror, ja, till och med landgränser hade den snälla människan läst fullständigt baklänges. En stilla skadeglädje — den starkaste av all glädje — steg som en varm våg inom mig. Saken var inte så förkyld som jag i första taget fruktat.

Just då hördes en försynt knackning på dörren. Jag nästan hoppades det skulle vara Pabst, ange-

lägen som jag var att släta över min ovänlighet nyss.

Mycket riktigt. Det var Pabst.

— Fröken där ute..., sade Pabst, och såg bekymrad ut. Mer blev det inte.

— Nå, käre Pabst, hartassade jag vänligt, vad är det med fröken, om ni behagar?

Pabst sken med ett som en sol. Och skråpuksprofilen blev ögonblickligen transparent igen av den gamla knipsluga minen. Är magsyran redan väck? tänkte han — det läste jag som i en öppen bok.

— Fröken går inte, hon, sade Pabst. Det svor hon på.

— Svor hon?

— Just precis. Herr Grenander skulle bara hört. Så här sa hon...

— Sch, klippte jag av. Det finns ingenting otrevligare än att höra unga flickor svära — även om det skulle ske med en redaktionsvaktmästare som ombud. Jag vet att det anses gammalmodigt, men jag kan inte låta bli att förarga mig över den moderna unga flickans — eller fruns — jargong med slangspråk och svordomar i fasansfull blandning. En rosenmun som stinker nikotin och extemporerar rännstensslang — nej, det förorsakar mig samma rent fysiska äckel som en kubistisk tavla eller en rätt med härsken olja. Jag vill gå undan och kasta upp.

— Om jag finge, började Pabst och drog sig

om hakan med en smeksam gest åt ett obefintligt helskägg.

— Vad då, min vän?

— Jag menar bara att fröken där ute förefaller rätt så pigg att språka med, och så bryter hon lite grand...

Nu blev det för starkt.

— Bryter hon också? Och på vilket tungomål, om jag får fråga? Japanesiska kanske? (Jag avskyr Japan!)

— Inte förstår jag... Men när hon uttalar herr Grenanders namn, låter det så här: Gre-nang-dörr! Grenangdörr!

Ett minne började vakna, smygande, dunkelt, konturlöst. Gre-nang-dörr! Det var inte fransk prononciation, inte heller spansk — någonting mitt emellan, någonting, ja, kort och gott, någonting ganska näpet. Men var hade jag hört det — en gång för länge sedan — var?

Min nyfikenhet var väckt:

— Bed fröken med brytningen komma in!

Pabsts ansikte eklärerades inifrån en gång till — jag undrade ett slag, om den unga fröken mutat honom med annat än ögonen — sekunden efter var han borta.

Lätta steg, fraset av en kjol...

Där stod hon.

— God dag, sade fröken och sträckte båda sina händer mot mig, god dag, käre, älskade farbror!

Så sant jag lever — hon sade farbror. En stor, fyllig fröken med långa kjolar och en tre meter i omkrets mätande hatt kallade mig, Albert Grenander, för farbror — med en liten rolig trumvirvel på vart och ett av r:en för resten. Visserligen är jag fyrtiotvå, men det är väl ingen ålder att skämmas för till den grad, att man låter titulera sig farbror av fullvuxna människor.

— Förlåt, sade jag därför, stel som ett stärkkrås från 1700-talet, jag kan verkligen inte påminna mig...

Många förföriska fruntimmer har jag sett i min dar, men denna överträffade vid gudarna allesammans... Så hon kunde lägga huvudet på sned och truta med mun! Gesten var oefterhärmlig — men plötsligt slog det mig, att jag bestämt sett den förut, någon gång långt borta... för länge sedan... Gre-nang-dörr!...

— Jag visste nog, sade hon, och de stora, svarta ögonen blevo blanka av vemod, det är ju inget att undra på... Farbror har glömt lilla Adorée, hon som hittade på det där med klockan. Då tyckte farbror ändå det var bussigt gjort, ta mej tusan.

Alla makter! Var det h o n? Adorée — med något konstigt spanskt efternamn — tolv år på den tiden. Nu — låt se — sjutton, kanske aderton! Det v a r hon! Tösen, som räddade en död mans ära.

Jag uttömde mig i ursäkter, rätt platta och

oviga, föreställer jag mig, ty jag blir alltid försagd i damsällskap — och persvaderade ned fröken i soffan mellan två Eiffeltorn av gamla tidningar. Hon lyste sannerligen som en frisk blomma på en skräphög, tyckte jag — d å; men hade jag vetat vad som komma skulle...

Vi tittade på varandra en lång stund, hennes min blev alltmera munter, och till sist brast hon ut i ett skratt, som en romanförfattare skulle kallat klingande, en sångare möjligen musikaliskt, men i vilket jag, mitt nöt, spårade ett dissonerande ackord av hånfull ysterhet över mitt eget tafatta beteende. Då situationen på detta stupida sätt ytterligare förvärrats för mig, öppnades plötsligt dörren mellan mitt rum och redaktionssekreterarrummet, och Kerman blev synlig på tröskeln.

Det fattades bara. Kerman är lika flott och ogenerad i sitt uppträdande mot damer, som jag är bakom flötet. En riktig fruntimmerskarl, en veritabel Don Juan, har han i sitt sätt det där överlägsna, beskyddande, myndiga, som i särskilt hög grad lär slå an på könet. Inte en, utan hundra gånger har min käre Kerman gycklat med den stackars Alberts oföretagsamhet i erotiken och jag glömmer aldrig hans i grunden misslyckade försök att »ruska upp» mig en kväll efter ett sammanträde i Publicistklubben. Dagen därpå ville han knappt hälsa på mig — till den grad hade jag åsamkat mig hans förakt. Men man är en gång för alla sådan man är.

Nu hade naturligtvis Kerman hört tösens muntra skratt tvärs genom den stängda dörren — och där var han.

Först tittade han på flickan (naturligtvis) och sedan på mig. Jag glömmer aldrig den blicken:

— Jaså, din filur, sade den, det är alltså därför du är så styv i ryggborstet! Kan man tänka sig en så fullpiskad kanalje, här går han och spelar komedi i tjugu år för två generationer kamrater... Men vänta du!

Detta sade alltså blicken. Läpparna formade han till följande ord — med en lätt och elegant bugning för flickan:

— Jo, jag tackar jag, min käre Albert!

Och så tog den boven sig för att äta tösen, bit för bit, med ögonen.

Men hon lät inte äta sig utan vidare, hon. Kerman hade väl hunnit ungefär till halsen, då den älskvärda unga damen kvitterade näsvisheten med att räcka ut tungan — i hela dess längd — åt honom. Det var ingen vacker grimas, gud bevare oss, men den hade ögonblicklig effekt. Kerman, för vilken denna händelse antagligen var fullständigt ny och oberäknad, slog genast till en snabb reträtt utan varje spår av värdighet. Dörren föll igen bakom honom — det var verkligen en neslig flykt.

— Vad var det för en apekatt, söta farbror? se där, ordagrant, den fråga, som Kermans uppträdande framkallade. Jag började känna en nervös

oro för utgången av detta samtal och beslöt att så fort som möjligt göra slut på det. Men en tillrättavisning ansåg jag först vara på sin plats:

— Kära barn, sade jag allvarligt, det är ytterst olämpligt både att räcka ut tungan åt min vän Kerman och kalla honom för apekatt. Och inte heller tycker jag om, att du titulerar mig farbror.

Den unga damen spärrade upp ögonen och lade huvudet än en gång på sned. (Å, detta fördömda koketteri!)

— Såå? Men jag kallade alltid farbror för farbror förr i världen. Och då tyckte farbror om det.

— Det var d å, det, min vän. Nu är du stora damen.

Stora damen började skratta igen — gudarna vete varför!

— Och vad skall jag säga nu? I... i stället för farbror?

Ingenting, tänkte jag föreslå, men hejdade mig. Tänk om den impulsiva varelsen skulle börja gråta. Hellre vad som helst...

— Kalla mig Albert, hemställde jag, med bortvänt huvud.

Hon klappade händerna av förtjusning och porlade fram en ny liten skrattande vattubäck.

— Albert! Ett sådant vackert namn! Albert! Alberto! Vet du vad?

— Nej.

— Jag säger Alberto, jag. Alberto! Alberto! Tack, Alberto mio.

— Tack, svarade jag i en, som jag tror, ganska reserverad ton. Och nu, tillåt mig en fråga: med vad kan jag stå dig till tjänst?

Flickans ansikte speglade en livlig oro.

— Skall det komma nu genast? Är det nödvändigt... Alberto?

— Du får verkligen ursäkta, men jag har en smula arbete, som tar sin tid. Är det något ledsamt du har att meddela?

— Det kommer alldeles an på hur man tar det. Jag tycker det är roligt jag. Men du, Alberto...

— Jag?

— ...kanske inte alls tycker det är roligt, du.

— Nå, låt höra i alla fall.

Adorée fick ett plötsligt intresse för sina lackerade tåhättor på kängorna, och jag tog tillfället i akt att smyggranska hennes ansikte. Detta måste vara en fullkomlig skönhet av sydländsk typ, långa, skuggande ögonfransar, en fin, vek mun — som på ett porträtt av Gainsborough — en ansiktsoval efter den mest beundransvärda relief i konsthistorien.

Två sekunder senare slog hon upp sina ögon — och jag slog ned mina.

— Du sade nyss, att du hade mycket att göra, Alberto. Kan vi inte skjuta upp den här förklaringen till i eftermiddag — eller i morgon?

I eftermiddag eller i morgon! Adorée bodde alltså i huvudstaden. Jag erfor en lindrig nyfikenhet att få veta hos vem, men nöjde mig med att kasta fram:

— Det är följaktligen en mycket lång förklaring du går och bär på, lilla Adorée.

Återigen ögonfransarna...

— Den är lång, ja, Alberto. Men den kan nog göras kort också. Bara med några ord.

— Förträffligt! Den korta är just i min smak. Tag den, min tös, men låt det gå fort. Alltså!

Aldrig förr har någon människa slagit sina armar kring mina knän, men det var just vad Adorée med det konstiga efternamnet nu gjorde. Och hennes tunga uttalade följande ord, som alltjämt med sina rullande r ringa i mina öron:

— Låt mig stanna hos dig, Alberto, Alberrrto! Jag har inte någon i hela världen mer än dig. Tant Rissel är död och jag känner ingen, ingen människa...

Jag reste mig upp — häftigt, vill jag tro, ty självbevarelsedriften är gud vare lov även hos den kultiverade individen en impuls av ganska elementär styrka. Vad var detta annat än en överrumpling, en försåtlig och bakslug attack mot ett vapenlöst offer? Vad hade jag med denna unga människa att göra, denna — ja, tösunge, som jag rent par hasard mött en gång på en avlägsen lantgård, någon sorts underligt, främmande appen-

dix till en inte mindre underlig mordbrandsaffär? Fanns det en enda rimlig anledning?...

För övrigt var ju hela saken otänkbar. Ett löjligare projekt har aldrig kastats fram — ens i riksdagen, när debatten rört sig om våra sydafrikanska kolonier. Jag lever bokstavligen som en eremit, ser inte min städerska mer än en gång i månaden och hälsar på min gamla syster, som bor ett stycke ut i Bingen, varje nyårsdag. Även om jag underkastade mig alla personliga olägenheter och tog med mig fröken till hotell Standard vid måltiderna — var skulle jag göra av henne mellan målen; för att inte tala om nätterna? Alldeles oavsett att jag inte har den allra minsta skyldighet...

Det enda rationella var naturligtvis att formulera avslaget så bestämt, så oryggligt, att varje invändning från början måste anses utesluten. Att säga ifrån, att ge besked klart, men inte ohövligt, kort, men inte onödigt skarpt — var och en är sig själv närmast; varför skall man vara mera hänsynsfull mot andra än mot sin egen kropp?

Jag drog mig alltså ytterligare ett stycke från den unga damen och yttrade ungefär följande:

— Min bästa — hm — Adorée. Vad du föreslår är inte bara fullständigt otänkbart, det är absurt ända till löjlighet. Jag varken kan eller vill gå med på förslaget — mina skäl äro alltför

många att ens räkna upp. Seså, det är mitt sista ord i den här saken.

Men detta skulle jag aldrig ha sagt.

I en eller annan roman har jag — för mycket länge sedan och uteslutande på resande fot — läst om förtvivlade, sorgsna, bedjande kvinnotårar — kvinnotårar, olika slag. I praktiken hade jag gud ske lov aldrig erfarit något om dem förrän i denna stund, och jag önskar — men, det gör detsamma nu. Adorée brast i gråt, men inte i en vanlig nordisk, hygglig gråt, sådan jag sett den beskrivas och föreställt mig den, utan hon — eller rättare jag — överfölls av en om tropikernas ursinniga, skyfallsartade virvelstormar påminnande katastrof. Tårarna formligen sköljde kinderna, kroppen skakade våldsamt, från röda förvandlades läpparna till blå, med dragning åt violett, och ur strupen trängde de mest underliga, hjärtslitande ljud...

Jag blev dödligt skrämd. Jag har aldrig förut i hela mitt liv varit så rädd.

Med föreställningen, att den unga damen skulle kvävas eller träffas av en hjärtattack, blandades förskräckelsen, att någon skulle komma. Det var förargligt nog med Kerman och den skrattande tösen nyss, men sjuttio gånger sju resor värre ställde sig saken med den hysteriskt gråtande. Misstankarna mot min person skulle naturligtvis övergå i visshet — inte nog med att jag var en humbug så där i största allmänhet, när det

gällde kvinnokönet; nu hotades jag av anseende som en brute, en cynisk förförare, som bragte unga kvinnor till förtvivlans brant. Innan skvallret hunnit utanför tidningens portar skulle jag vara moraliskt dömd för misshandel av en värnlös kvinna, jag, som under pressdiskussionen för några år sedan med värme pläderat för prygelstraffets renässans vid våldförande av kvinnor — utom i djurplågerimål förstås.

Allt detta for på bråkdelen av en sekund genom min hjärna. Mera villrådig var jag emellertid inte än jag begrep att här måste handlas — och handlas raskt.

— Tyst, i himlens namn, bad jag, sluta upp att gråta, annars...

Nu kommo några oartikulerade ljud; till slut förstod jag dem:

— Jag går direkt härifrån i sjön.

Och så styrde det desperata vidundret rakt mot dörren.

Här fanns endast ett att göra.

— Om du genast slutar att gråta och tar ditt förnuft till fånga, skall du få din vilja fram.

Snyftningarna togo slut som om de blivit avklippta med en sax.

— Får jag stanna? Säkert? Får jag stanna hos dig?

— Ja.

— På hedersord, Alberto?

— Ja, på hedersord.

Jag trotsar vilken som helst av våra skådespelerskor att göra efter Adorées mimiska konststycke. Ansiktet lyste av förtjusning, och hade jag inte nyss sett tårarna droppa mellan de smala fingrarna, skulle jag kunnat gå ed på, att de ögonen inte gjutit tårar på år och dag. Den fysikaliska matematiken har en viss formel för vätskornas avdunstningshastighet — jag är fullt övertygad om, att Adorées tårar skulle framtvinga en revision av $V = K. T. (F - f) \sqrt{W : B}$.

En obeskrivlig lättnad kände jag, trots allt, i detta ögonblick. Adorée försökte gripa mina nedbläckade fingertoppar, vilket inte lyckades, och sade med den ärligaste hänförelse i tonen:

— Jag vill bli din slavinna, Alberto.

Att reda ut det moderna samhällets frihetsbegrepp i denna lilla konstiga hjärna ansåg jag vara fåfängt och yttrade därför ingenting om slavinneprojektet. Med några mycket varsamma frågor — skräcken för tårarna satt i mig — försökte jag i stället få klarhet i några inte oväsentliga detaljer rörande min nya skyddsling.

Det var inte mycket jag fick veta.

Vad jag erfarit under mitt sorgliga besök för fem år sen på det härjade Hamsten klarnade emellertid för mitt medvetande småningom. Under ett uppehåll i de bedrövliga kriminella undersökningarna hade jag för fru Rissel uttryckt min förvåning över att finna detta främmande flickebarn i hemmet. Ja, det var också en egendomlig historia.

Eduard Rissel hade varit på en av sina vanliga långa affärsresor — denna gången till Spanien — och när han kom hem hade han tösen med sig. Hon hette Adorée Villanueva och var dotter till en spansk sjökapten i Cadiz. »Han dog när jag var där» — hade Eduard sagt — »vi voro vänner — han gjorde mig en stor tjänst en gång — vi få ta hand om tösen.» Och så var det avgjort. När katastrofen lade Hamsten öde och ryckte med sig Eduard var Adorée tolv år gammal — och tolvåringen räddade, som jag nyss antytt, Eduard Rissels namn från vanära och smuts. Men av pengarna blev det i alla fall inte mycket över, nätt och jämnt till en knapp livränta, som betalade det nödvändigaste för tant Rissel och Adorée i en stuga, femton kilometer från statsbanans minsta station. Dagarna räckte till att hålla nöden utanför knuten och så gingo åren tills tant Rissel en tidig vintermorgon inte kunde besluta sig för att vakna. Doktorn skrev att dödsorsaken var slaganfall, och så var det inte vidare med det.

Kvarlåtenskapen realiserades — det blev några hundra — och doktorn var inte obenägen att ta hand om både den och Adorée, men tösen hade satt sig i sinnet att hon skulle till farbror Grenander, som en gång hade bett henne inte glömma bort honom. Det hade Adorée lovat och ett löfte var ett löfte!

Hur många tanklösa ord kastar en människa ut under sin färd genom jämmerdalen? Ord, som

betyda intet för den, som vårdslösar med dem, allt för den som kanske av en ren slump fångar upp dem!

— Nå, frågade jag med lätt hjärtklappning, var har du gått i skola då, min lilla Adorée?

Flickan log ett leende, som glittrade av tändernas bländande emalj.

— Skola, sade hon. Inte finns det skolor på landet!

— Du har alltså inte gått i någon skola?

— Nej, Alberto, det har jag inte, gud ske lov!

— Tant Rissel har då haft en lärarinna åt dig?

— En lärarinna! Vad skulle det tjäna till? En lärarinna kostar pengar, och livräntan var ta mej sjutton smal nog ändå.

Jag satte mig kapprak i stolen och försökte rynka ögonbrynen:

— Adorée!

— Alberto.

— Du får inte säja så där.

— Hur så där?

— Använda dylika ord. Som du gjorde nyss.

— Har jag använt dylika ord, och du inte vill det, så lovar jag att aldrig göra så mera.

— Du förstår kanske inte, vad jag menar? frågade jag med någon stränghet i tonen.

Adorée lade huvudet på sned — ånyo.

— Nej, sade hon, jag förstår inte ett smack. Inte ett smick, smack, smorum. Så nu vet du det, Alberto mio.

Jag beslöt att tills vidare avstå från varje pedagogisk ansträngning. Bäst att gå eländet rakt på livet.

— Adorée, sade jag därför allvarligt, hör på. Jag måste göra dig några frågor. Men svara utan omsvep och räddhåga.

Adorée spärrade upp sina vackra ögon.

— Räddhåga! Vad är det?

Nej! Detta började bli hjärtängsligt. Frågeställningen påminde om ett barns — ett barn på fyra, fem år. Ett helt vanligt begrepp i en bildad människas ordförråd existerade inte för denna unga dam på sjutton — fysiskt utvecklad som en tjuguåring.

— Kan du läsa? frågade jag bryskt, och jag fruktar att min ton kunde varit mjukare.

— Ja-a. Men det går inte fort.

— Kan du skriva?

Nu kom svaret ändå mer tvekande.

— Jaa-a. Men jag gör det inte gärna, och...

— Och vad?

— Det blir inte vackert.

Är det någon som har sagt, att hos en kvinna står utseendet i omvänt förhållande till pikturen? Eller är det min egen uppfinning?

Jag fortsatte förhöret.

— Hur är det med dina språkkunskaper? Kan du något annat språk än vårt lands?

— Si, señor, kom repliken morskt och rappt, si, señor, castillano.

Jag hajade till. På den punkten var Adorée alltså överlägsen sin beskyddare. Jag kan till husbehov treva mig fram i en spansk tidning med hjälp av latinet och franskan — men tala språket, nej, på det försöket skulle jag bryta tungan.

Vidare. Religion: kunskaper som en fjärdeklassist, och knappt det, matematik: de fyra räknesätten med hela tal, naturvetenskap: vad är det?, kemi och fysik: en huvudruskning.

— Nå, litteratur då?

— ? ?

— Böcker, menar jag. Vad har du läst för roliga böcker?

— Nu är du dum, Alberto mio, inte har jag läst några roliga böcker. Var skulle jag ha fått dem ifrån?

Alltså litterär anafalbet. Kanske var det bäst så, under förhandenvarande omständigheter. Vem vet vad en modern roman — eller ändå mer en åttitalsroman — skulle haft för effekt på detta underligt inrättade hjärnskrin!

Efter ytterligare några frågor hade jag så där tämligen klart för mig Adorée Villanuevas andliga habitus. Min solklara plikt tycktes vara att först och främst bringa system och vetande i detta intellektuella kaos. Att här fanns tacksamt och smidigt material att forma skulle till och med en kvinna kunnat se. Dessa ögon skvallrade nämligen... men därom har jag visst gjort en anteckning förut.

Det gällde nu bara de yttre formerna; frågan om bostad, vård, tillsyn. Egentligen fanns det knappt mer än en utväg — till att börja med: syster Caroline ute i Bingen. Jag misstänkte nog, att samlivet mellan dessa båda kvinnor skulle skära sig — orsaken varför vi så sällan träffas är Carolines, om inte precis intolerans, så oförsonlighet. Men det var aldrig min mening att Adorée skulle vistas hos syster längre tid än vad som behövdes för att skaffa henne plats i ett hyggligt pensionat med tillfredsställande moralisk och intellektuell nivå.

Jag meddelade Adorée mitt beslut, och hon nickade tankfull.

— När får jag träffa dig då, Alberto? frågade hon.

— Jag kommer och hälsar på dig, så ofta jag får tid!

— Och sedan?

— När sedan?

— Då jag är fullärd och moralisk och flygfärdig?

— Då få vi väl försöka skaffa dig en hygglig man att flyga med. Eller hur?

Adorée brast ut i skratt:

— Det skall bli djäkligt skojigt, sade hon.

*

Caroline tog saken precis som jag väntat. Tösen fick stanna i symaskinsrummet medan jag, längst in i Carolines sängkammare, berättade hennes historia. När jag slutat, frågade Caroline:

— Du har alls inga förpliktelser mot flickan? Förstå mig rätt. Inga förpliktelser av något slag?

— Naturligtvis inte, svarade jag, det trodde jag du hade förstått. Men man kunde ju inte kasta ut människobarnet på gatan.

— Hm, genmälde Caroline skarpt, och det fick jag tolka som jag ville.

Sedan fördes Adorée Villanueva in.

— Detta är, presenterade jag, Adorée Villanueva, min skyddsling, och detta är tant Caroline. Du skall kalla denna dam tant Caroline, Adorée.

— Ja, Alberto, det skall jag, eftersom du önskar det.

Hon lade en onödigt stark tonvikt på ordet du. Caroline betraktade Adorée med mycken stränghet och allvar. Det väckte tydligen hennes missnöje att inte tösen slog ned ögonen och rodnade av blygsamhet — som det förmodligen brukades i Carolines ungdom — utan med glad frimodighet kvitterade granskningen i samma myntsort.

— Nå, duger jag si så här, tant Carrroline? frågade Adorée med en liten spets i tonen och en mycket lång trumvirvel på r:et i Caroline. Adorées nya tant svarade inte, men drog ögonbrynen en liten hårsmån närmare varandra.

— Du skall stanna någon tid hos mig, Adorée, sade hon.

Tösen frågade mig med blicken — vad skulle nu det tjäna till? — och jag nickade. Adorée nöjde sig med att befordra nicken vidare till Caroline, vars missbelåtenhet tydligen befann sig i hastig tillväxt.

Det var emellertid inte av feghet jag skyndade mig förklara, att jag genast måste återvända till tidningen. Dels hade ju hela förmiddagen gått till spillo mitt i kolonifrågans brådskande artikeluppslag, och dels trodde jag verkligen, att Adorée och min kära syster bättre skulle kunna ta sig fram till någon sorts samförstånd på tu man hand.

I trappan upp till redaktionsbyrån mötte jag Ilmer. Han skulle till utrikesministern och hade bråttom. Jag ville skynda förbi med en hastig nick, men Ilmer högg tag i mitt ena rockskört. Den allvarsamma minen hade lämnat plats för ett fullständigt tjuvpojksporträtt — jag hade ingen aning om att Ilmer kunde te sig på det sättet.

— Vad du ser full av sjutton ut, kunde jag inte låta bli att säga.

— Det har kanske sina skäl, menade Ilmer.

— Vad då för skäl?

— Ja, inte är det visiten hos excellensen.

— Nej, det kan jag väl förstå.

— Hm!

Jag började tycka att situationen var otrevlig

och greps av en smygande aning att Kerman redan varit framme och skvallrat.

Äventyret med Adorée började bra — här befann jag mig i en skev eller löjlig ställning ansikte mot ansikte med min egen huvudredaktör. En förklaring skulle se ut som en ursäkt; därför teg jag. Antagligen blev mitt minspel vid detta beslut något bistert — Ilmer brast nämligen ut i skratt.

— Jag har något i kikarn åt dig, sade han sedan, något riktigt finurligt. Men var och en sin egen hemlighetsmakare. God middag.

Det gick trögt med artikeln. Eljest brukar det minsann inte saknas mig ord, när våra sydafrikanska kolonier komma på tapeten, men i dag var det rent besatt. Jag fick inte en mening klar och fristående — och efter en ingress, som hade den rätta träsmaken att avskräcka läsarna, rev jag remsan i sju stycken och började fundera på min nya roll som Alberto. Ilmers uppträdande nyss gav en liten försmak av vad jag hade att vänta — och då är Ilmer den personifierade gentlemannen. Men det har alltid varit min vana att eggas av motgångar och svårigheter; tanken att söka komma ifrån de nya plikter, som makterna samlat över mitt huvud, var mig mera fjärran än någonsin.

Emellertid föll det mig in, att jag kanske borde lägga fram saken, sådan den var, för Kerman. Han är visserligen en cyniker men inte av det

tvättäkta slaget. Jag har alltid haft intrycket att Kermans cynism mera är en gest, en pose, ett koketteri än en karaktärsegenskap. Han har i grund och botten ett gott hjärta — och en cyniker med hjärta är som en skallerorm utan gifttänder, fullständigt ofarlig.

Kerman höll på att rulla en cigarrett av sin evinnerliga caporaltobak och hade rent bord. Tillfället var alltså gynnsamt. Jag stängde dörren till stora redaktionsrummet och började, gående av och an på golvet, relatera huvuddragen av Adorées historia, så mycket jag kände till av den. När jag kommit till slutet, d. v. s. till dags dato, hänvisade jag till de händelser han själv varit i tillfälle att följa — åtminstone fragmentariskt.

— Där har du alltsammans, förklarade jag och gjorde halt och front mot min åhörare.

Han satt stilla som en kissemåns i solskenet — och log. Cigarretten hade längesedan slocknat i mungipan.

— Nå, frågade jag, en smula irriterad, vad säger du? Vad tycker du? Vad råder du mig till?

Kerman svarade ordagrant detta:

— Jag gratulerar dig, gamle stofil. Du har pengar i banken att kosta på dig ett nöje. Tag hand om tösen. Det är ett förtjusande nummer, tro mig.

Vilken jargong! Ett förtjusande nummer!

Ja, om han åtminstone hade sagt: ett oeducerat nummer, ett utomordentligt oeducerat nummer. För det är vad hon är.

II.

Flickan som räddade en död mans ära.

Det var en sensommardag för fem år sedan — ur journalistisk synpunkt en tröstlös söndag. Ingenting ville hända, världen tycktes ha stannat. Telefonerna stodo tigande som Egyptens präster i sina skåp, gatan låg öde, utblåst, nyhetsbyråerna iakttogo en generad tystnad och tidningens brevlådor gapade med tomma, uppspärrade käftar. Kerman stod i skjortärmarna vid fönstret och anropade makterna om bara ett aldrig så anspråkslöst söndagsslagsmål — man kunde ju inte fylla tidningen uteslutande med familjenyheter, skisser och följetong.

En pojke från sätteriet stod i dörren och begärde manuskript. Det fanns inte en lapp med två skrivna ord. Jag kan icke här återge det vokabulära sätt, varpå Kerman gav honom besked.

Men då öppnades dörren och ett av Expresstelegrafens bud blev synligt. Pojken slängde fram

ett kuvert och Kerman grep det med en lystenhet som han inte ens försökte dölja.

— Se, sade han och pekade på det röda Alexanderkorset i hörnet, som angav att nyheten var viktig och brådskande, när nöden är som störst...

Så slet han upp omslaget.

Kvantiteten var inte överväldigande — tio maskinskrivna rader — men kvaliteten var så mycket bättre, från vår synpunkt sett.

Det stora godset Hamsten härjades av eld, ägaren, den över allt landet bekante affärsmannen Eduard Rissel hade begått självmord genom att dränka sig ungefär samtidigt som elden bröt ut. Rissel hade dragits med dåliga affärer sista tiden — egendomen var högt försäkrad...

Jag måste verkligen beundra Kerman för hans förmåga att ögonblickligen organisera ett förstklassigt reportage. Han hade knappt läst telegrammet till slut, förrän han på pricken visste hur han skulle få det bästa och mesta möjliga ur händelsen. Dell beordrades att skaffa bilder av slottet, dess invånare och alla i närheten boende. Berger skulle reda ut Rissels affärsförhållanden, Ellwax fick skriva nekrologen, Winter intervjua de intresserade brandförsäkringsbolagens chefer och Leppin — plus en fotograf och en tecknare — ofördröjligen ta tidningens bil ut till Hamsten. Hallå, Leppin! Var är Leppin? Intet svar i lokaltelefon. Leppin är obefintlig. Satans karl! Var är Leppin?

Slutligen gavs besked. Leppin hade, övertygad om dagens journalistiska hopplöshet, avvikit till någon av stadens nöjeslokaler, antagligen cirkus.

Kermans drag hårdnade.

Det var då jag undfick min idé. Jag erbjöd mig att ersätta Leppin, att resa i hans ställe till Hamsten. Det var längesedan jag sysslade med reportaget — varför inte återuppliva gamla minnen? — Synnerligast som jag varit en smula bekant med Rissel och inte gärna ville tro att han kunde ha sitt finger med i ett brott.

Kerman slog till — och fem minuter senare rusade jag i tidningens bil med 80 kilometers hastighet stora landsvägen fram ut till Hamsten.

Jag skall inte uppehålla mig vid det dryga utredningsarbetet. Alla indicier pekade åt samma håll — mot Eduard Rissel. Elden var anlagd, troligen klockan fyra på eftermiddagen, och några timmar senare hittades Rissels döda kropp i den närbelägna sjön. Hans fickur hade stannat på 4,24.

Polisens teori var enkel som en addition.

Rissel stod så nära ruin som en människa kan stå, men med några tiotusen i kontanter skulle han kunna hålla sig flytande — kanske över den värsta krisen. Försäkringsbeloppet räckte precis till. Men när handlingen utförts och elden anlagts hade Rissel gripits av förskräckelse över sitt verk och berövat sig livet.

Alla yttre iakttagelser stämde som sagt med

denna teori, Eduard Rissel tycktes dömd. Jag erkänner för egen del gärna, att jag lät sannolikhetsregeln gälla gentemot förståndsregeln, som sade mig att Eduard Rissel inte kunde begå en brottslig handling. Och ändå slogs jag i mina artiklar hårdnackat för de stackars tunna argument, som talade till hans favör.

Ända till den dagen hade jag knappast observerat den lilla utländska tösen, Adorée Villanueva som rörde sig som en ål mellan gråtande anhöriga, bistra myndighetspersoner, förskräckta grannar och den nyfikna pöbeln, som höll sig framme som vanligt. Jag vet inte vem som kunde ha sagt henne, att jag kämpade så gott jag kunde i tidningen för att rentvå den dödes minne. Hon kom emellertid en middag och anförtrodde mig att hon ville sätta sig i besittning av Rissels klocka.

— Det går inte, sade jag, polisen har hand om klenoden, som ligger i ett förseglat förvaringsrum.

Adorée hängde med huvudet. Jag frågade:

— Vad skulle du med klockan att göra?

— Jag skall tala om det, men på ett villkor.

— Och det är?

— Att farbror hjälper mig.

— Bara jag förmår.

— Det litar jag på. För det första kan det bevisas, att farbror Eduard alltid drog upp sin klocka om kvällarna. Har man hållit på med en viss sak ett helt liv, så ändrar man inte plötsligt vanor. Jag är säker på att farbror Eduard inte levde

söndag förmiddag. Varför skall jag förklara sedan. Om nu en urmakare fick hand om klockan, så skulle han naturligtvis kunna se på fjädern eller urverket, om klockan gått i fem timmar eller sjutton.

— Det håller jag för sannolikt.

— Om han då kan ta på sin ed, att klockan inte gått mer än ungefär fem timmar efter sista uppdragningen, så är det i högsta grad antagligt att självmordet ägt rum klockan 4,24 på morgonen — alltså tolv timmar innan elden bröt ut på Hamsten.

— Vid gud, flicka, det ligger något i vad du säger.

Adorée blev utom sig av förtjusning, när jag genast satte i gång med en undersökning efter den nya hypotesen. Polisen var först obenägen att gå med på saken, men jag fick en av kollegerna över på min sida. Det visade sig att tösens antagande var riktigt — urmakarn förklarade på ed att klockan gått mellan fyra och sju timmar, i varje fall icke mera än sju timmar, och detta blev faktiskt den ända, med vilken sedan hela härvan nystades upp. Det ligger utom ramen för dessa anteckningar att redogöra för gången av undersökningen; de flesta erinra sig nog än i dag den raketföljd av sensationella händelser, som kom världen att falla ur den ena överraskningen i den andra under fortsättningen av Hamstensrannsakningen. Vad jag nu tydligt erinrar mig är att Adorée och jag blevo mycket goda vänner

och höllo bra ihop under den vecka, jag hade anledning att för tidningens räkning stanna kvar på Hamsten. Men för en journalist är livet i högre grad än för andra människor ett kalejdoskop, där upplevelsernas glasbitar slumpvis och i rask följd fogas till varandra, och där minnet tränas lika mycket för att glömma som för att komma ihåg. Strax efter Hamstensreportaget kom först regeringskrisen och sedan järnvägsolyckan med den långvariga ansvarsdiskussionen i pressen, som det föll på min lott att sköta i våra spalter. Lilla Adorée var glömd — utplånad ur mitt minne.

Och så i går... Efter mina anspråksbegrepp om våldsamma omstörtningar i privatlivet — en hel revolution, med nya intressen, nytt ansvar, nya bekymmer. Ett människoöde lagt i mina händer.

Och varför? Den yttersta orsaken till denna revolution?

Att Leppin en sensommardag för fem år sedan behagade svika sin journalistiska plikt och avvika till cirkus.

Och så talar man om en förnuftig världsordning!

III.

Jag gjorde Kerman orätt i förra veckan. Han hade inte skvallrat ur skolan; till Ilmers spjuveraktiga sätt fanns en annan förklaringsgrund än den jag antog. Sedan ett par dagar vet jag vad min huvudredaktör menade med, att han hade något i kikarn åt mig.

Det var för övrigt i torsdags. Kerman kom in i mitt rum och tog, enligt sin vana, stöd med ryggen mot den upphettade kakelugnen. Han hade något på hjärtat — det var inte till att ta miste på. Ett roat leende kom mig att tro, att jag begått något misstag i min artikel om behovet av en ny varutransportstadga.

Men det var inte det.

— Har Ilmer talat med dig? började han.

— Ja, svarade jag sanningsenligt, det har han, men inte i dag.

— Då kommer han att göra det.

I tonen låg något mystiskt. — Kerman lade tonvikt på varje ord, liksom för att antyda, att det väntade meddelandet från Ilmer var av utomor-

dentlig vikt. Men jag gav mig katten på att reta Kerman och visade därför inte ett spår till nyfikenhet.

— Jaså, svarade jag — och lät saxen avsluta ett påbörjat klipp.

— Apropå, fortsatte Kerman, har du din förmögenhet i säkra papper?

— Anser du Kreditbankens aktier säkra? Men varför frågar du det? Hotas vi av krig och örlog?

— Inte precis vi.

— Men jag?

Kerman nickade.

— Kanske.

Just då ringde en av telefonerna i redaktionssekreterarrummet, och Kerman försvann med en hastighet, som han lyckats göra oberoende av en i tämligen stark tillväxt stadd korpulens.

Varför neka att Kermans dunkla tal väckt min nyfikenhet? Vad menade han? Och vad bar Ilmer i skölden?

Om jag hade mina pengar säkert placerade? Vad kunde detta ha för sammanhang med huvudredaktörens förestående meddelande?

Min för en journalist inte alldeles vanliga ekonomiska situation har mer än en gång givit kamraterna anledning till kommentarer. Själve Ilmer har vid ett tillfälle — trakasserad av journalistikens tusen och en komplikationer — uttalat sin förvåning över, att jag hängde i med tidningsarbete — utan tvingande ekonomiska skäl.

— Vore jag i dina kläder, sade han öppenhjärtligt, så stannade jag här inte en dag längre.

Och Dell turnerade på sitt galghumoristiska sätt saken så här, när han en gång blev utsatt för ett viggförsök:

— Tror du jag satt här, om jag ägde den minsta av rikets sedlar.

Ja, vad är det egentligen som håller mig fast? Tidningsarbetet är uppslitande — jag har förbannat det mer än en gång. Mina räntor svara ungefär mot en statsrådslön och för mina personliga behov skulle en folkskollärares gage gott förslå. Likväl trälar jag från morgon till kväll och lägger det ena dussinet manuskriptblock efter det andra under min penna. Allmänheten grälar på tidningarna, men kan inte undvara dem — det är kanske så med själva tidningsarbetet också? Eller ligger förklaringen till fallet Grenander helt enkelt däri, att jag känner mig illamående vid blotta tanken att någon annan än jag skulle skriva kolonialpolitik i våra spalter?

Nu kom Pabst.

— Redaktör Ilmer ber om ett samtal.

Utmärkt. Nu skulle det visa sig var Kermans hemlighetsfullhet hade sina rötter.

Jag klättrade uppför vindeltrappan. Ilmer var vid ett briljant lynne — det hörde jag på långt håll — hans ljusa tenor gnolade mezza voce cavatinan ur »Faust».

— Nå, se där, sade han, var hälsad dygdens kyska boning! Stäng dörren väl om dig, här är stora saker i görningen.

— Ska vi störta regeringen?

— Bättre upp.

— Skandalisera teaterchefen?

— Bättre upp.

— Avskaffa kvacksalveriet?

— Bättre upp.

— Nej, nu har jag gissat ut i gränslinjerna för alla tre dimensionerna.

— Du glömmer att Zöllner och Liebmann skaffat oss en fjärde.

— Som i detta speciella fall...?

— Erbjuder ett utomordentligt intressant studieobjekt.

Ilmer drog ut en låda och tog fram en cigarr, som han snoppade och tände med avsiktlig långsamhet.

I det första rökblosset stötte han ut följande fråga:

— Du är fullständigt fri och oberoende och behöver inte ta hänsyn till någon annan människas önskningar beträffande din person?

Jag gjorde, nu verkligt överraskad, en gest som k u n d e betyda ja på den första frågan, nej på den andra.

Nu slog bomben ner.

— Har du lust att resa till Sydafrika på en sju, åtta månader.

— Till Sydafrika?

— Ja. Först till Kapstaden. Sedan till våra kolonier både i öster och väster.

— Aha!

— Du förstår. Här har varit en del krångel sista tiden, regeringen vet faktiskt varken ut eller in. Rapporterna äro otillförlitliga — isynnerhet de ekonomiska rapporterna — de officiella lögnerna dugga tätt och friskt som ett majregn. Opinionen har ingenting att ta på — annat än den intuitiva förvissningen att allting är på tok där nere. Vi behöver någonting ordentligt att välta högern över ända med nästa session.

— Begriper.

— Din sakkunnighet på området är av ingen betvivlad eller bestridd, du övertygar dig om förhållandena på ort och ställe, samlar din portfölj så full som möjligt av för ministeriet komprometterande dokument, får en härlig sjöresa hem just på höstsidan, och i din nekrolog kommer det att stå med corpus kursiv: han störtade kolonialministern och räddade fäderneslandet! Nåå?

— Jag reser. Naturligtvis. Inte för nekrologens, men för sakens skull.

Ilmer lade bort cigarren och gnuggade händerna.

— Utmärkt. Lorenzo, som är en förträfflig ångare, går från Bordeaux den tolfte. I dag ha vi den fjärde — hela åtta dagar till förberedelser. Det räcker. Ett kreditiv på sex tusen står till ditt förfogande.

Nu var det min tur att säga: det räcker. Jag förklarade saken avgjord, bekräftade uppgörelsen med ett handslag och krånglade mig nedför vindeltrappan igen. Inkommen i mitt rum, fann jag en lapp på skrivbordet. Där stod: Du skall ringa till Bingen 27. — Syster Carolines telefonnummer! Först då slog den tanken mig: Adorée! Hade jag rätt att lämna henne, om inte vind för våg, så utan personlig tillsyn en så pass lång tid som sju, kanske åtta månader? Kunde jag stå till svars, om något skulle hända tösen, med hennes impulsiva, oberäkneliga temperament?

*

Med förhållandet mellan Adorée och hennes nya tant Caroline gick det som jag i hemlighet fruktat — korteligen, det gick inte alls. Adorée uppsade syster Caroline tro och lydnad redan andra dagen, och jag måste fara ut till Bingen och hämta fröken ofördröjligen för att avvärja handgripligheter. Till all lycka kunde den hygglige doktor Heil omedelbart bereda Adorée en plats på det under hans inspektorat stående, högt ansedda Berchska pensionatet — hade inte så varit förhållandet vet jag sannerligen inte, vad jag skulle tagit mig till. Fröken Berch lär vara en alldeles utomordentlig människa med en på samma gång mjuk och fast hand — just någonting för min stackars lilla skyddsling. Jag fann

också vid mitt besök på pensionatet ett par dagar efteråt allting i bästa ordning. Fröken Berch skakade visserligen småleende på sitt huvud, när jag frågade, hur det gick för Adorée, men något annat hade jag uppriktigt sagt inte väntat.

— Utom på vissa frappanta punkter är fröken Villanuevas okunnighet bottenlös, förklarade fröken Berch, och om hennes uppförande vill jag inte ens tala.

Jag hänvisade till hennes naturell, till hennes exotiska härstamning...

Fröken Berch var förstående. Hon ansåg att Adorée ur pedagogisk synpunkt erbjöd ett mycket intressant experiment — dessutom hade hon en mindre vanlig begåvning. Säkert borde det bli ett mycket vackert resultat, men det skulle komma att ta tid; man fick inte begära det omöjliga. Heil tillade att jag utan fruktan kunde lägga Adorées både moraliska och intellektuella daning i fröken Berchs händer — och jag tror, han har rätt.

Vid sådant förhållande finns ju ingen anledning att hysa oro. Adorée har det — både andligen och lekamligen — så bra hon någonsin kan få det under min frånvaro. Och när jag om sju månader kommer tillbaka är det en liten riktigt kultiverad och verserad dam som tar emot mig vid västra järnvägsstationen:

— Soyez-le bienvenu, monsieur Grenangdörrr!

*

Ju mera jag tänker på saken, dess lämpligare finner jag de arrangemang som i fråga om Adorée måste vidtagas i anledning av min resa. Det lär nämligen, enligt doktor Heils mening, inte vara riktigt lyckligt, att jag finns till hands som klagoinstans när fröken Villanuevas önskningar och planer inte stämma överens med fröken Berchs. Vetskapen att förmyndaren befinner sig på så och så många tusen sjömils avstånd är, har man försäkrat mig, ägnad att i viss mån stödja uppfostrarinnan i hennes kall. Min människokännedom säger mig också, att det mycket väl kan finnas fog för ett sådant resonemang.

Det är i dag den elfte — jag har beställt sovvagnsplats med tåget till Bordeaux i kväll. Ilmer och Kerman ville ha mig ut på middag, men jag skyllde på resbrådska och avböjde. Först hade jag tänkt göra ännu — ett sista — besök i Berchska pensionatet och bjuda Adorée farväl, men vid närmare eftersinnande har jag kommit till övertygelsen att det är klokast att låta bli. Scenerna i onsdags kunde möjligen upprepas, och det vill jag inte riskera för något pris.

Saken var helt enkelt den, att jag meddelade Adorée nyheten om min förestående resa till Kapstaden. Hon visade genast alla tecken till den livligaste glädje, föll mig om halsen på sitt oreflekterade sätt och ropade:

— Så roligt, så förb... jag menar, så förfärligt roligt! Alberto mio!

— Vad för något? sporde jag, något överraskad. Blir du glad att jag skall resa bort?

— Hela mitt liv har jag längtat att få göra en resa med en stor båt, helst till Cadiz förstås, men annars vart som helst, bara det blir söder ut. Så kommer du och talar om att vi ska göra en sådan resa — skulle jag inte bli glad då?

— Det kan inte vara ditt allvar, sade jag bestämt.

Adorées händer föllo ned efter sidorna.

— Vad då? frågade hon och spärrade upp ögonen.

— Att tro att du skall få följa med.

— Naturligtvis är det mitt allvar, Alberto. Det vore alltför hemskt annars.

— Nej, min lilla Adorée, sade jag, nu ännu bestämdare än förut. Det du föreslår är fullständigt orimligt, absolut omöjligt. Det finns så många skäl och orsaker, som ställa sig i vägen för ett sådant arrangemang, att jag skulle kunna hålla på en hel dag utan att ändå hinna räkna upp dem alla.

Den omedelbara följden av dessa ord blev att Adorée upphävde ett förfärligt tjut av förtvivlan, och detta förorsakade i sin ordning, att fröken Berch kom in i rummet. Med några få ord förklarade jag sammanhanget och fröken Berch nickade; hon förstod nog, hon. Därpå började vi båda två försöka tala förnuft med flickan, men det ville alls inte lyckas. Hon grät och bad ömsevis

— ett slag låg hon på sina knän också, precis som ett par veckor tidigare i mitt rum på redaktionsbyrån.

Efter en stund gick Adorées förtvivlan över i ursinne. Hon stampade med klackarna i golvet, knöt händerna och tog alla möjliga exotiska makter till vittnen på, att hon skulle följa med på resan. Fröken Berch och jag utbytte en blick av hemligt förstånd; det föreföll mig, som om hon önskade, att jag skulle dra mig tillbaka. Då detta precis stämde med mina egna önskningar avlägsnade jag mig stillsamt, övertygad att fröken Berchs pedagogiska erfarenhet inte skulle lämna henne i sticket.

I dag har jag per telefon efterhört Adorées sinnesstämning. Den hysteriska krisen — om jag så får kalla den — tycks vara alldeles över, Adorée är lugn, nästan tyst.

— Men det var en svår pers, förklarade fröken Berch. Den unga damen har ett — lyckligtvis — sällsynt obändigt lynne. Men det skall vara bättre när redaktörn kommer tillbaka.

— Och i dag?

— Senast i morse förklarade hon mycket bestämt: jag följer med Alberto på resan, hör ni det, fröken Berch, jag följer med honom, det är mitt fasta beslut. Men det är barnets monomana envishet — hon har redan resignerat.

Jag uttalade en förhoppning att så verkligen

var förhållandet, men bad i alla fall pensionatsföreståndarinnan att fördubbla sin vaksamhet.

— Redaktörn kan vara fullständigt lugn, bedyrade fröken Berch. Fröken Villanueva lämnas inte ur sikte en minut och för säkerhets skull har jag låst in hennes ytterkläder och hattar — fast den åtgärden är nog överflödig. Dessutom saknar hon medel — till och med för en spårvagnsresa...

Nu hemställde jag, att fröken Berch inte ett ögonblick skulle misstänka, att jag hyste något det allra avlägsnaste misstroende beträffande pensionatets förmåga att i alla detaljer fylla sin vårdande verksamhet och bad dess föreståndarinna att till Adorée Villanueva framföra uttrycken av mina bästa välönskningar. Vid framkomsten till Capetown skulle jag inte dröja att genom brev eller vykort låta min nya skyddsling erfara ett och annat om resans behag — och obehag.

När jag hakade upp telefonluren erfor jag en trygghetskänsla, som konfirmerade min avsikt att resa utan något nytt möte med Adorée. Det arbete och det mål som nu ligga framför mig fylla så helt och hållet min idévärld, att jag måste stryka bort allt annat. Men då jag sätter punkt för den sista artikeln i polemiken om våra sydafrikanska kolonier kommer jag också att sätta punkt för min journalistiska verksamhet. Det sista kapitlet skall bli det tyngsta — sedan får jag möjligen ett annat mål att nå.

Jag har nedskrivit dessa anteckningar före min

avresa som ett stöd för minnet — om jag skulle behöva kontrollera mitt eget intellektuella och sentimentala utgiftskonto under två rätt underliga veckor av mitt liv. Bankvalvet får bevara dessa blad — före en möjlig och mycket trolig autodafé. Den största tillfredsställelsen av mitt självbiografiska referat får jag möjligen vid konstaterandet av det korrekta uttalet av en viss fransysk fras:

— Soyez-le bienvenu, monsieur!

SENARE DELEN

HERR GRENANDERS EXPEDITION

FÖRSTA KAPITLET.

Lorenzo.

Furstbiskopen och madame Lamelle hade råkat i tvist strax efter lunchen.

Sjön låg vattrad i sidenblått. En och annan lättjefull hävning — ungefär som när en middagssovare vänder sig i hängmattan, grymtande av belåtenhet över tillvaron — kom solknippena att åka guldkana nedför vågryggarna. Lorenzo var kritande vit som en svan — eller en ångbåt på teatern — och klöv havet med ett ljud, som om tusen nyslipade saxar gått genom sidenvävnader från Lyon eller Lausanne.

Lorenzos maskinhjärta klappade lugnt och starkt som på en atlet med sjutton vårar på nacken. Om fyrtioåtta timmar skulle ångaren smyga sin babordssida mot Madeiras lystna piroger, röra stjärtfenan i ett vatten som doftade av vin och strandörter, höra klatschandet av åror i vattenbrynet — smala, långa åror, förda av bronserade kvinnoarmar.

Bordeaux och Biscaya hade varit onådiga. Hamnen i Bordeaux kokade vit och utanför piren flög seglen i trasor från en smäcker skuta, som trotsat väder i fyrtio höstar.

Men på gränsen mellan Portugal och Spanien bytte Neptun humör. Sjön blev slät som ett tennisgolv, och solen ansträngde sig, föga olik en slarvig, söndagssupande maskinist på måndagsmorgonen i ett hus med värmeledning. Man höll på att smälta av hettan.

Det var på andra dagen av Lorenzos färd från Bordeaux som metamorfosen inträffade. Galoscher och rockar förpassades otacksamt till reserven, krämfärgad flanell, vit cheviot lyste mot det blå — och för ett tillfälligt lån av någon däcksstol kunde överstewarden begära ett halvt pund utan att bli ansedd som svindlare.

Alla grå och dammiga funderingar stuvades undan i gepäckets mest fördolda vrår och på andra däck samlades skeppsorkestern, en oktett, utan att någon ens bett dem om det. Solen klatschade i mässingen; marschen skrällde så gud sig förbarme, men det var ingen som hörde annat än treklang och dominant.

Promenaddäck myllrade.

På fjädrande vador rörde sig den kastiljanske markisen, don Ramon, som först blivit tagen för grand av Spanien — inte bara av akterstäderskorna. Hans mustascher glänste i blåviolett mot olivhyn och tätt bakom honom gick hans sekreterare, som

för effektens skull tydligen var hämtad från Norge eller Danmark, en herre med hy av lilja och hår av halm. Sekreteraren, vars namn för övrigt var herr Sirius, rökte en cigarrett och kisade oftast mot det guldpudrade havet, så man aldrig kunde se vad det var för kulör kring hans pupiller.

Vidare tre herrar av engelsk nationalitet, som plötsligt med flaxande ögonlock upptäckte att en överhavsfärd hade flera behag än en auction-bridge. Det var mr Lifton, lord Fairy och sir Phil. Ingen av dem hade förut ens gittat ta hissen från rökrummet upp till översta däck. Nu gingo de här i tennisskor, sade inte ett dyft — och det var vackert så.

Blamant få passagerare på första klass var det den här resan; knappt trettio. Sir Phil tyckte verkligen det var obehagligt — kontrollen föreföll närgången.

Musiken spelade — falskt ibland, och mindre falskt när det ville sig så — herrarna promenerade sin flanell, eller hängde sig till omväxling över relingen, damerna slogo i sina romaner och två franska barn i engelska strumpor och koltar lekte den universella leken tafatt. Tiden var som sagt några kvartar efter lunchen.

Just då började madame Lamelle sin tvist med furstbiskopen — fast hon naturligtvis sedan var färdig att ge sin högra hand (en mycket vacker, smal och vit, fast åldrad hand) i pant på att det var hans helighet som började. De båda sutto

vid ett litet korgbord på babords sida, med skydd för vind och sol, bispen till vänster, damen till höger, och på bordet stod isvatten, socker, citron och cigarretter (som ingen av dem naturligtvis beställt och ingen rörde).

Furstbiskopen var precis en sådan figur som man träffar på i spirituella franska teaterpjäser, något till åren, men inte gammal, klok, kultiverad, erfaren, tolerant, med ett stänk av erotik, som en blommande rosenkorg till vinjett över de egna äventyrens epilog — en hy av smultron och mjölk bakom en silverblandad mustasch. Ögon grå och en djärvt skuren näsa.

Ni har sett honom?

Madame Lamelle är liten och explosiv. Hon har kanske inte haft lika många kärleksäventyr i sin dag som furstbiskopen, men det är alls icke därför hon är full av motsägelselusta. Tre gånger gift och lika många gånger skild vet hon på pricken vad det vill säga att elda erotiska brasor och slå vatten på dem. Just för den sakens skull har hon blivit ursinnig på furstbiskopen.

Hela det städade grälet rör sig om en för övrigt mycket enkel förstaklasspassagerare. Han har antecknat sig i registret som Albert Grenander, redaktör, embarkerande i Bordeaux — destination Kapstaden.

Omedelbart före den paus, som ofta inträder i ett kultiverat gräl just i det ögonblick, då en motsvarande kontrovers mellan obildade personer

övergår i handgripligheter, hade madame Lamelle yttrat:

— Skillnaden mellan oss är, att ers helighet är erotiker av vana och jag av böjelse.

Då denna replik inte ägde det allra minsta samband med tvistefröet, herr Albert Grenander, hade furstbiskopen tystnat. Men han gjorde det som en klok karl — med ett småleende, skylt av mustaschen.

Under pausen tänkte hans helighet för sig själv att herr Albert Grenander inte på långa tag var värd en sådan ära som att vålla schism mellan katolska kyrkan och erotiken. Furstbiskopen hade alldeles nyss själv sagt sin mening om mannen: en blandning av pedanteri och självtillräcklighet, tyvärr kryddad av otvivelaktig hederlighet plus en påtaglig färdighet i vissa speciella grenar av journalistiken. Herr Grenander levde sydafrikanska kolonier, andades sydafrikanska kolonier, talade sydafrikanska kolonier. Frågade man efter denne herres hälsotillstånd med anledning av den oroliga Biscaya, riskerade man att få till svar: Mosambiquekanalen.

Madame Lamelle däremot stödde sina iakttagelser på vissa fysionomiska kännetecken. Näsvinklar, ögonglober, linjerna kring munnen, handens form och röstens djup — allting hos denne man skvallrade om sinnliga böjelser. Det fanns intet sannare ordspråk än »I det lugnaste vattnet gå de största

fiskarna» och herr Albert Grenander var otvivelaktigt en mycket stor fisk.

— Era invändningar spela er många spratt, madame, började furstbiskopen — utan att tänka på något särskilt.

— Menar ni att jag är skild tre gånger? frågade madame Lamelle hotande.

— Gud bevare mig väl, bedyrade hans helighet, skilsmässa existerar, som ni vet, helt enkelt inte för den kyrka jag tillhör, och därför är min obetydlighet till den grad ovederhäftig i den sortens angelägenheter, att jag nästan skulle vara mogen för ledamotskap i någon kommitté med uppgift att utreda och till regeringen inom sex månader inkomma med yttrande, huruvida — — —

Madame Lamelle började skratta.

— När allt kommer omkring, sade hon, är kanske fallet Grenander löst lättare och enklare än någon av oss tror — — —

Madame avbröt sig, sköt korgstolen några decimeter närmare bordet och sänkte rösten en halv ton:

— När man talar om trollen stå de i farstun.

Prelaten nickade.

— Det här trollet går, mumlade han.

En herre av medellängd, snarare korpulent än motsatsen, iförd grå kavajkostym, men utan huvudbonad, kom sakta gående på promenaddäck. Han läste hela tiden i en bok och såg varken till höger eller vänster. De guldbågade glasögonen

förstärkte intrycket av världsfrånvarande studium, det tunna blonda håret lyste i solen. När han hunnit fram till räcket midskepps vände han om, mekaniskt, utan att lyfta blickarna från boksidorna och återtog vandringen. Det låg något på en gång blygt och ändå målmedvetet över denna figur — men det stillsamma draget dominerade.

— Hur kan ni tro, madame? suckade furstbiskopen och runkade på huvudet.

— Har jag kanske inte fått vatten på min kvarn? inföll madame Lamelle stridslystet. Har ni någonsin hört talas om eller sett en person, som går och läser? Är det brukligt att man tar en bok och fördjupar sig i den mitt i den värsta folkträngsel — till på köpet under pretention att folk skall gå ur vägen och dra sig undan, därför att man själv är urståndsatt att se sig för. Nej, vet ni vad, min kära biskop, det där är en hänsynslöshet, som bara bestyrker min teori angående mannen och hans hemliga laster.

Furstbiskopen svarade inte. För sin del ansåg han saken slutdebatterad, även om en lång sjöresas nervfrestande enahanda tvingar till ekonomisering med samtalsämnena. Madame Lamelle åter bara väntade på en ny replik från prelaten för att få slita på sin kära käpphäst ytterligare.

Då blev kaptens guldgalonerade vita mössa synlig bakom raden av däcksstolar. Det hörde till god ton ombord att växla några ord med ångarens befälhavare — och det brukade gå så till

att kapten, på vägen från kommandobryggan till hytten, sakta kryssade sig fram mellan stolarna och distribuerade hälsningar och anrop, ungefär som en snäll farbror delar ut karameller.

Men i dag var det en annan ordning. Kapten Le Moine hade inte ens tid att hälsa, han gick hastigt rakt fram med rynkade ögonbryn. När han hunnit till furstbiskopen och madame Lamelle, stannade han.

— Har ers helighet sett till doktor Morin?

Doktor Morin var skeppsläkaren.

— Ja, svarade prelaten, som ansågs ha reda på allting och någon gång motsvarade sitt rykte, för en halvtimme sedan satt monsieur Morin i baren vid en grenadine.

Kapten ville skynda bort, men madame Lamelle högg tag i linnerockens galonerade ärm.

— Vad står på? frågade hon. Är någon sjuk? Vad har hänt?

— Något högst märkvärdigt har inträffat, svarade kapten Le Moine, slet sig lös och var borta.

— Hörde ni, biskop? frågade madame Lamelle och hennes ögon brunno som två facklor, hörde ni? Det har hänt något. Det har hänt något högst märkvärdigt.

ANDRA KAPITLET.

D:r Morin öppnar en åder.

Vid middagen var den stora händelsen naturligtvis allmänna samtalsämnet i första klass matsal. Ingen visste något bestämt, och därför kunde skvallret ta vilka proportioner som helst. Gud skall veta att det också gjorde det.

Kaptenens och doktorns stolar stodo tomma — överstewarden hade endast en enda gång stuckit in huvudet, och när han hörde det livliga bordssamtalet, som exploderade med oupphörliga frågor och utrop, drog han sig tillbaka med ett förnöjt leende.

Nu var saken den, att kapten Le Moine gjort sig känd för mycken försiktighet i sitt tal, att han till exempel beträffande väder och vind alltid lovade mindre än han visste sig kunna hålla. När alltså kapten Le Moine sagt, att något högst märkvärdigt inträffat ombord, så måste detta högst märkvärdiga vara något till sin art och beskaffenhet helt och hållet fabelaktigt sensationellt.

Madame Lamelle hade naturligtvis sin teori klappad och klar omedelbart, och hon överlämnade den genast med frikostiga händer till furstbiskopen:

Kapten Le Moine behövde en läkare. Det var alltså någon som var sjuk. Hans allvarliga min förrådde att det gällde någon förstaklasspassagerare, och nu voro gissningarna inskränkta till en numerär av föga mer än trettio personer.

Andra frågan: vad kunde det vara för sjukdom? Lorenzo hade glidit fram lugnt som en bil på en cementerad väg de sista tio timmarna — alltså vad som helst annat än sjösjuka.

Här kom furstbiskopen till undsättning med en anmärkning som var avsedd att koloreras med satirens pensel. Han insinuerade att sjukdomen utan tvivel hade erotisk karaktär.

— Just precis, inföll madame Lamelle hänryckt, det är alldeles min teori.

Och så utvecklade hon saken, och när hon utvecklat färdigt, skulle den ryska storfurstinnan få ett barn. Det var riktigt rätt åt henne för resten. Hon hade duperat hela första klass med sina stora duvögon och rynkat på sin fina näsa åt varenda liten ekivok anmärkning. Nu fick hon se...

Men när madame Lamelle och furstbiskopen kommo in i matsalen med det långa smala bordet i mitten och de fyra småborden vid väggarna, satt ryska storfurstinnan på sin vanliga vridstol

strax bredvid doktorns tomma plats, och hennes duvögon voro mera duvolika än de någonsin varit. Furstbiskopen hade finkänslighet nog att inte säga något till madame Lamelle, men han kostade på sig en särskilt djup bugning för storfurstinnan, innan han slog sig ned vid bordet.

När man hunnit till mellanrätten nummer ett hade så gott som alla tänkbara möjligheter repeterats och till sitt mer eller mindre skandalösa innehåll noga värderats och vägts. Någon antaglig lösning, någon lösning som hade sannolikheten för sig i högre grad än de andra, kunde likväl inte uppletas. Här skall också erkännas, att inte alla bordsgästerna röjde samma iver att partout deducera fram »något praktiskt» — som ryssen Leo Peolbin uttryckte det — ur kaptenens lösa yttrande. Redaktör Albert Grenander till exempel visade inte ett spår av intresse för det lågande sanningssökandet vid mittbordet, men så medgav ju inte hans självvalda plats — ensam längst nere vid ett av de små väggborden — någon intimare kontakt med de pikanta funderingarnas högkvarter.

Rätt nu kommo kaptenen och doktorn in. Allas blickar riktades mot de båda herrarna — för en hel lång minut blev det fullständigt tyst; endast herr Grenander fortsatte att äta som om ingenting hänt.

Kapten Le Moine hade en helt annan min än för några timmar sedan, då han höll razzia

efter doktor Morin. Ögonen logo riktigt gott, och vad doktorn beträffar, så tycktes han verkligt upplivad; han blinkade åt madame Lamelle som en riktig spjuver.

Kaptenen slog sig ned i sin stol — vid bordsändan åt fören till — och doktorn tog sin plats i besittning. Med några halvt skämtsamma, halvt förbindliga ord adresserade sig kapten Le Moine till damerna med en ursäkt att han störde måltiden så sent — men viktiga och egendomliga händelser och så vidare.

Därpå grep han sig an med den rykande consommé Richelieu uppassaren just satt fram och tycktes inte ämna säga ett ord vidare.

Ny tystnad — denna gången mera hotande. Madame Lamelle, som höll på att förgås av nyfikenhet lät kapten Le Moine inmundiga fyra skedblad soppa. Men då var hennes tålamod slut. Det finns gränser för allt.

— Kapten! sade hon.

— Madame, svarade kaptenen och räddade en femte sked.

— Ser ni inte att vi äro färdiga att dö?

— Inte av svält, vill jag hoppas.

— Man håller inte folk ostraffat på sträckbänken tre långa timmar.

— Och därför skall jag dömas till mistning av denna förträffliga consommé Richelieu?

— Det vore grymt.

— Hur vill ni då ha saken ordnad?

— Ni sade nyss, monsieur le capitaine, att något högst remarkabelt inträffat ombord på ångaren Lorenzo.

— Ja, madame.

— Och det är verkligen förhållandet?

— Ja, madame.

— Säg oss då med tre ord — bara med tre ord! — vad som hänt.

— Det kan jag inte, madame!

Ett enstämmigt sorl av förtrytelse.

— Quelle horreur! Han kan inte säga oss det... Vad är meningen?

Paus. Indignerad paus, utan känd fransk menubeteckning.

— Jag kan inte säga er det. Med tre ord, nämligen.

— Å, på det sättet.

— Men, sade kaptenen och sköt ifrån sig den nu tomma sopptallriken, jag skall i alla fall försöka fatta mig kort: vi ha fått en fripassagerare!

— En fripassagerare!

Missräkningen var allmän. En fripassagerare, en kollämpare, en arm sate som rymde undan lagens arm, kanske en neger. Mais, monsieur le capitaine!

Kapten och doktorn växlade en blick. Doktorn nickade och kapten bjöd sorlet att tystna med en rörelse av handen.

— Fripassageraren är, sade han, en ung flicka. En ung och mycket vacker flicka, på min ära.

Madame Lamelle upphävde ett litet opassande rop av förtjusning. Ett kärleksförhållande, naturligtvis ett kärleksförhållande. En av de manliga passagerarna hade smugglat med sin älskarinna — saken var klar, hurra! Den brottslige kunde inte vara någon annan än den spanske markisen, don Ramon — urbilden av en kvinnoförförare.

Kaptenen fullföljde sin redogörelse. Strax efter lunchen hade en av stewardarna trott sig höra några underliga ljud från en av sofforna i korridoren till första klass hytter — strax utanför furstbiskopens cabin. (Alla ögon öppna hastig eld mot hans helighet, som ser mera häpen än brottslig ut, och madame Lamelles ögonglober bli cirkelrunda.) Den ifrågavarande stewarden undersöker mycket omsorgsfullt platsen, varifrån han tyckt sig förnimma de mystiska ljuden, men finner ingenting. Emellertid omtalar han saken för en kamrat, och denne erinrar sig då, att han själv just på samma fläck iakttagit något liknande. Nu gå de båda uppassarna till ordentlig rafistulering av sofforna i fråga — man lyfter helt och hållet undan de lockliknande puffarna. Där ligger en mänsklig varelse, en ung dam, nästan medvetslös. Hon blir inburen i hytten nummer 16, som tillfälligtvis står tom.

Kaptenen underrättas, doktorn alarmeras.

— Ja, säger doktor Morin, kapten Le Moine har rätt. Det är en vacker flicka, en mycket vacker flicka på sjutton år eller så omkring. Hon är

mera kraftlös än sjuk, men jag beslutar mig i alla fall — av vissa skäl — för att slå en åder. Det hjälper. Efter ett glas vin och några biskvier är det inte något fel på medvetandet — och ändå mindre på humöret. Den unga damen berättar fullständigt öppenhjärtigt hur hon gömt sig ombord i Bordeaux och tycker att hela äventyret är pin livat. Det är hennes egna ord.

Doktorn smuttar på sitt vinglas, under det en kör av röster brusar omkring honom. Furstbiskopen svarar inte ett ord på alla direkta och indirekta frågor, på alla spydiga tillrop, men han ser betänksam ut. Madame Lamelle har tappat koncepten för en gångs skull — den enda som är fullständigt lugn är storfurstinnan. Det är också hon som med djupt allvar frågar:

— Varför gjorde hon det?

Kaptenen åtar sig att svara.

— Den unga damen ville inte bli lämnad i sticket av en viss person.

— Ha, ha, trumpetar Leo Peolbin, den vissa personen finns alltså här. Ombord?

— Naturligtvis.

Den förnäme prelaten blir åter föremål för livlig uppmärksamhet, men nu reagerar han med häftiga huvudskakningar till höger och vänster och en gest — med handflatorna ut: har ingen aning, vet inte, fullständigt oskyldig... Kaptenen öppnar munnen för att fortsätta, men då sker någonting vid ett av väggborden, längst nere vid dörren.

Det är inte en suck, inte ett stönande, inte ett skratt, inte en snyftning, inte ett ångestrop. Det är allt detta på en gång. Herr Grenander har rest sig upp till hälften och gripit om bordsskivan med vitnande fingertoppar. Ett spindelvävsklent moselglas välter omkull, rullar ut över kanten och krossas mot mattan.

Kapten Le Moine fattar genast situationen:

— Ni har rätt, monsieur Grenander, säger han saktmodigt, det är hon, er lilla skyddsling mademoiselle Adorée Villanueva. Ni finner henne i hytten nummer 16.

Och medan Albert Grenander, utan ett spår till färg i sitt tämligen runda ansikte, pressar sin kropp mellan bordet och väggsoffan, svänger halva antalet av de vridbara stolarna vid långbordet runt och från denna exklusiva parkett på två rader följer dess publik, malheureusement utan kikare, en stackars människas förtvivlade kamp att göra sig osynlig på bråkdelar av sekunden.

Men madame Lamelle jublar, hon. Efter en vänskaplig puff i furstbiskopens sida kommenterar hon detta sällsynta möte av teori och verklighet:

— Vad var det jag sade! En liderlig erotiker, en ful fisk! Disputera aldrig med madame Lamelle mera. Se där ett gott råd, ers helighet!

TREDJE KAPITLET.

I förhör.

När matsalens klaffdörrar föllo igen bakom herr Grenander, behärskades han av en enda känsla: vrede. Han var ond, måttlöst ond.

Sällskapets uppträdande kunde inte förvåna särdeles mycket, fast det ju alltid är fatalt för en fullvuxen karl att råka i en löjlig situation. Sortin hade nog inte varit lyckad; för älskaren av det burleska torde den däremot ha låtit en glädjekälla springa fram. Men till herr Grenanders heder skall antecknas, att han inte hade en enda tanke över för publikens uppbyggelse — i vad mån huvudrollens huvudstupa innehavare kunde förefallit lyckad eller misslyckad. Albert Grenander tänkte bara på en vanartig flickas olydnad, på risken av en snöplig expedition, på dagliga och pinsamma konflikter...

Från matsalen var det tre halvtrappor ned till första klassens hyttkorridorer. I halvtrappan nummer ett kände herr Grenander sin vrede stillad, även om den inte var bortblåst, i halvtrappan nummer

två fann han anledning till tusen förståndssynpunkter på Adorées handlingssätt — tout comprendre c'est tout pardonner — och i halvtrappan nummer tre fylldes han av ett bålstort, brinnande medlidande med stackars lilla Adorée Villanueva, som legat svältande i en låda — den upp- och nedvända låda som en salongspuff är — i så många svåra timmar utan mat, utan något att dricka, utan någonting alls att luta sitt huvud mot. Vid tanken på Biscayas ohyggliga Apenniner, när Lorenzos två skruvar varannan minut lekte aeroplanpropellrar i luften, fick Albert nästan tårar i ögonen.

De tio sista trappstegen tog han i två språng, och knappt det.

Hytten nummer 16 låg längst akter ut, de jämna siffrorna till höger. Herr Grenander stannade ett ögonblick utanför hyttdörren, hans hjärta deklarerade plötsligt en inopportun aktivism.

Så knackade han.

En klar, varm röst, som han kände igen, ack, så väl:

— Adelante!

Adorée hade redan hunnit tillägna sig den internationellt kastiljanska ordboken. Herr Albert vred om låset och steg in.

Hade det nu funnits ett uns koketteri i Adorées lilla hjärna, hade hon bara haft några gram av till exempel madame Lamelles erotiska erfaren-

het, skulle hon lämpligen börjat med en scen, lånad ur sista akten av »Den vilseförda». Slutna ögonlock, hjälplös liten kvinna, utslaget, svallande hår på en vit kudde. Man vädjar till den starke mannens medlidande med ett svagt, nästan döende fruntimmer (som därtill är mycket fagert). Parentesen bör läsas två gånger.

Men Adorée Villanueva var gud ske lov alls inte sådan. När herr Grenander öppnade dörren, kastade hon undan filten och ställde sig spikrak upp i hytten. Hon föreföll inte ett dugg ångerfull, men spelande glad och belåten med tillvaron. En liten smula förebråelse fanns det möjligen i tonen, när hon räckte händerna mot sin förmyndare och bedyrade:

— Alberto mio, vad jag har längtat efter dig.

— Du har handlat mycket orätt, Adorée, förklarade herr Grenander allvarligt. Jag sade dig ju, att det var omöjligt, att du kunde få följa med.

— Som du ser, hade jag rätt och du orätt — eftersom jag nu är med. Men låt oss inte gräla. Jag förlåter dig, Alberto, är du nöjd då?

Fröken Villanueva försökte stryka herr Grenanders tunna hår just över hjässan, men den otacksamma människan drog sig undan. Han anvisade, tämligen stelt, den vackra unga damen en plats i hyttens ena soffhörn och slog sig själv ned i det andra. Adorée började skratta.

När förmyndaren nu såg myndlingens glada säkerhet, greps han, dumt nog, av samma vrede

som i första halvtrappan nyss. Han tog flickan i armen och ruskade henne riktigt ordentligt:

— Jag önskar jag kunde ge dig stryk, sade han.

— Gör med mig vad du vill, bad Adorée med plötsligt allvar. Just nu gör du mig illa — om det kan bereda dig någon tillfredsställelse, Alberto mio.

Herr Grenander släppte genast sitt tag.

— Gör jag dig illa, utropade han med maskulin konsekvens, det var inte min mening. På vad sätt gör jag dig illa?

— Jag är mörbultad över hela kroppen, kära du. Det värker i varenda liten muskel. Har du någonsin legat på ett trägolv i två dygn, Alberto, ett trägolv, som inte just varit stilla många ögonblick. Uppriktigt sagt så har jag haft det tjyv-tjockt.

Tredje halvtrappans medlidande fyllde herr Grenanders själ till bräddarna. Stackars liten Adorée! Han tog flickans hand i sin och bad henne inte tänka på blåmärkena.

— Jag förstår, fortsatte herr Grenander, att du haft det svårt, lilla barn. Men nu vill jag, att du talar om för mig vad som hänt sedan du och jag sist träffades i pensionatet hos den snälla fröken Berch. Alltsammans.

— Alltsammans? Å, fy sjutton, älskade Alberto, det blir en hel jeremiad.

— Det kan inte hjälpas. Du förstår, jag måste ha reda på vad som hänt.

— Men att berätta är så jäkligt. Fråga du så skall jag svara.

Herr Grenander dröjde.

— Må göra. Du var förbjuden av fröken Berch och doktor Heil att gå utanför pensionatets portar?

Adorée nickade mycket energiskt.

— Du hade inga pengar?

— Inte en koppardoning!

— Och fröken Berch hade gömt undan både din hatt och dina ytterkläder?

— Ja, kan man tänka sig en sån markatta, inföll Adorée indignerad.

— Men hur i all världen lyckades du rymma?

— Jag klättrade nedför en stupränna. Tro bara inte att det var någon konst.

— Utan hatt och kappa?

— Ja visst.

— Du har alltså varken ytterkläder eller kappa här ombord?

— Nu är du dum, Alberto mio. Var skulle jag fått dem ifrån?

Herr Grenander började känna en lätt yrsel.

— Och hur kom du med tåget till Bordeaux? Säg inte, att du hängde i kopplet, efter sista vagnen.

Adorée såg stött ut.

— Det menar du inte. Att hänga bak efter tåget måtte väl vara opassande för en ung flicka.

Herr Grenander samtyckte med livliga mimiska tecken. Adorée fortsatte, självbelåten:

— Jag fick låna pengar till biljetten av en herre. Han var mycket hygglig och bad mig inte alls tänka på den där lilla bagatellen.

— Och det lovade du — godhetsfullt?

— Naturligtvis. Varför skall man inte göra folk till viljes?

Herr Grenander bet sig i läppen, så blodet sipprade fram.

— Och när ni kommo till Bordeaux, ville inte den där herrn låna dig mera pengar?

— Det vet jag inte, Alberto mio, jag skubbade, förstår du.

— Vad gjorde du?

— Smet naturligtvis — och det bums ändå. Karln hade sitt bagage att ta rätt på, men jag hade inget, jag. Det är bra ibland att resa lätt ekiperad.

Det blev en stunds tystnad. Herr Grenander rullade sin nyckelring runt, runt.

— I Bordeaux var det en hel lång dag innan Lorenzo gick, sade han. Började du svältkuren redan där?

— I helsike heller! Jag gick på stampen med min lilla medaljong.

En ny aggressiv ton:

— Vet du, Alberto, det hade jag tänkt be dig skriva en artikel om i tidningen. Tidningarna är det enda såna där mänskor ha någon respekt för. Vet du vad jag fick på min lilla medaljong av äkta silver med en turkos i mitten?

— Hm.

— Fyra francs, du. Är det inte skandal, är det inte gement? Medaljongen har säkert kostat femtio. Fyra francs! Skriv en artikel och ge dem på pälsen, Alberto!

Herr Grenander svarade inte. Hans tankar redo just nu galopp ute på andra vägar.

I själva verket var kanske, när allt kom omkring, situationen inte så förtvivlad. En flyktig tanke att söka någon båtlägenhet för Adorée från Madeira — retur till Europa — förkastade herr Grenander. Resultatet skulle i så fall möjligen bara bli det, att man hittade fröken Villanueva i Lorenzos kolboxar några sjömil söder om Madeira. Förmyndaren började småningom — på empirisk väg — fatta betydelsen — och de eventuella verkningarna — av myndlingens fasta beslut.

Men Capetown var ju ingen bondby. Capetown var en stad av visserligen blandad kultur och brokig befolkning, men den ägde moderna resurser i stil med Stockholms, Frankfurt am Mains eller Milanos. Där funnos europeiska konsulat och vita myndigheter, hotell och pensionat, guvernanter och polis, vackra planteringar och en nästan amerikanskt sedlig ordning. Om det så blev nödvändigt att engagera en hel livvakt till skydd för konsekvenserna av Adorée Villanuevas blivande fasta beslut, så fick det vara hänt. Under tiden skulle Albert Grenander fullfölja sitt uppdrag — och sedan...

Fröken Berchs pedagogiska system hade säkerligen inte varit det rätta. Nå, den dagen, den sorgen...

— Du säger ingenting, Alberto, kuttrade Adorée, och hennes ögon fingo en fuktig glans. Är du mycket ond på din lilla muchacha?

— Jag är inte ond, förklarade herr Grenander, fast, men du måste lova mig tre saker.

Adorée Villanueva hade fått en frikostig natur i arv.

— Gärna hundra, sade hon, bara inte gå i land.

Då knackade det på hyttdörren nummer 16.

— Stig in, bjöd redaktör Grenander.

Det var madame Lamelle. Hon hade en korg under vardera armen och en hel kvast astrar instucken i skärpet. Den goda frun såg rätt kuriös ut och Adorée började ett kluckande skratt, som säkert skulle slutat i en praktfull final på mångstrukna f — om inte herr Grenander agerat kapellmästare och med ett blixtsnabbt tecken påkallat generalpaus.

Madame Lamelle satte ned sina korgar på golvet och ryckte blomsterkvasten ur skärpet.

— Mademoiselle, sade hon, ert lidandes historia har rört oss alla. Er hängivenhet är beundransvärd — en annan sak är att vi inte alls förstå den. Man har utsett mig till tolk för dessa känslor, mademoiselle, ni saknar ett kvinnligt stöd ombord; vi erbjuda eder detta stöd med våra blommor. Tag

emot dem, mademoiselle, likaväl som innehållet i de båda korgarna, och låt inte er ungdom förblinda er av en onaturlig tillgivenhet.

Hela denna oförsynta harang meddelades på franska språket, av vilket Adorée lyckligtvis inte förstod två ord. Herr Grenander var nog storsint att översätta löftet om beskyddet, blommorna och matvarorna, men förtiga det andra.

Fröken Villanueva visade trots detta en svart otacksamhet och bad Alberto översätta en anmodan till madame att sköta sitt och inte lägga sin näsa i blöt. Oaktat herr Grenander fullgjorde uppdraget med diplomatisk takt och språklig finkänslighet, fattade madame Lamelle humör och avlägsnade sig med en liten röd fläck på vardera kinden.

— Det börjar bra, det här, tänkte herr Grenander, när han omedelbart därpå begav sig upp till kaptenens hytt för att erlägga avgiften för ångaren Lorenzos första kvinnliga fripassagerare.

FJÄRDE KAPITLET.

Don Ramon vill duellera.

Sedan aderton timmar hade Lorenzo den sköna ön Madeira akter över och stävade med god fart söder ut. Vädret var alltjämt kungligt — förgylld av den tidiga solens första strålar hade Afrikas västkust skymtat som en lågt seglande molnbank för babordsdrömmarnas syn. Havet låg stilla som vattnet i furstbiskopens marmorbadkar.

Ombord rådde däremot inte fullt samma stiltje. Den av redaktör Grenander försökta isoleringen av fröken Adorées person var ett tilltag som måste skändligen uppges redan i andra timmen. Indignationen mot herr Grenander lade sig visserligen så fort man fick se hur vacker mademoiselle Villanueva var, men vad hade förmyndaren för glädje av det?

Ingen hänsyn till den katolska kyrkan skall förmå oss att undandölja det faktum, att hans helighet furstbiskopen var den förste som anmälde sin beundran. Han hade (sade han) orättvist blivit utsatt för misstanken att ha smugglat mademoiselle

ombord — nu önskade han bara att det varit så väl. Därpå bugade han sig med en elegant värdighet, som för andra gången förde tanken på en mondän teater av första klass.

— Jag gillar gubben, förklarade Adorée, säg honom det. Skada att han inte talar spanska.

Herr Grenander översatte på sitt vis: »Ers helighet gör mig alltför mycken ära.»

Madame Lamelle hade ångrat sin sura min, sedan Alberto på ett fullständigt kriminellt sätt förvanskat myndlingens ordval, och storfurstinnan väckte Leo Peolbins häpnad, när hon lade Adorées händer i sina och föreslog henne att inte vara förbehållsam, om petite amie hade några »önskningar som voro höljda av dimmor eller åskbyar». Den poetiska bilden drog Alberto sig inte för att tolka och följden blev att fröken Villanueva började dyrka storfurstinnan som ett övernaturligt väsen.

Kapten Le Moine var fatalist som många begåvade fransmän. Han inbillade sig att det gynnsamma vädret stod i någon storts mystiskt samband med fripassageraren och behandlade henne med den vördnad en klok karl visar sin mascot. Doktor Morin (som slagit åder på fröken Villanueva) visade i sin tur inte längre samma intresse för morgongrenadinen och middagspernoden. Ödet ville, att han en gång gått i trampfart mellan Buenos Aires och Montevideo, en route som fällt ut så pass mycket spanska att doktorn kunde —

till de andras gröna förargelse — extemporera ett halvt tjog kastiljanska komplimanger.

Men värst ansatt var den spanske markisen, don Ramon.

Ryssen, Leo Peolbin, hade redan före den epok ombord på Lorenzo, som inleddes med fröken Villanuevas uppdykande ur pufflocket, funnit sitt största nöje i att tala illa om don Ramon och därvid haft roade lyssnare i de tre engelsmännen, särskilt lord Fairy.

— Jag känner de italienska markiserna, plägade herr Peolbin säga, och de smaka sannerligen inte efter mera. En mot Spanien mycket välvillig matematiker skulle säga er att det går femhundra spanska markiser på en italiensk, och då kan herrarna tänka sig... För resten, vad är en spansk markis, finns det över huvud några spanska markisat? Har herrarna hört talas om dem? Jag har åtminstone aldrig gjort det, fast jag färdats i alla fem världsdelarna.

Och så reste herr Peolbin sig upp och imiterade på ett mycket lustigt sätt spanjorens spotska hållning, hans sätt att kasta huvudet tillbaka och rycka i den blåsvarta mustaschen.

— För att inte tala om markisens sekreterare, inföll mr Lifton, när munterheten lagt sig. Sekreteraren, herr Sirius!

Ögonblickligen förvandlades herr Peolbins pose i en halvt oförskämd, halvt krypande gest, som fullständigt täckte bilden av herr Sirius.

Lord Fairy applåderade och mr Lifton tillade några ord om resande patrask i allmänhet och spanjorer isynnerhet.

Nu fanns det ju olyckligtvis en spång utlagd mellan don Ramon och fröken Villanueva — det stolt klingande språket — och av den spången var don Ramon nog låg att begagna sig vid alla både möjliga och omöjliga tillfällen. Adorée blev förtjust. Och sedan spanjoren — efter att på listiga vägar ha utrönt fröken Villanuevas födelseort — uppstämt en lovsång (don Ramon deklamerade gärna) över Cadiz och dit förlagt de skönaste stunderna i sitt liv, började Adorée undra om inte det var ö d e t som sammanfört dem. Och när en ung flicka tar sig till att sätta en högre försyn i samband med en herre, är redan leken inte alldeles ofarlig.

Så fort våra värderade vänner av båda könen ombord på Lorenzo upptäckt Adorées intresse för don Ramon, organiserades som på en tyst överenskommelse två anfallsgrupper, den ena med redaktör Albert Grenander som operationsfält, medan den andra riktade sin offensiv direkt mot fröken Villanueva, varvid doktor Morin fick tjänstgöra som (mycket bristfällig) tolk.

Herr Grenander ställde sig oskyldig som det barn som föddes i natt — och var det också. Han hade just avslutat underhandlingarna med den kvinnliga båtbetjäningens styrande mästarinna, en liten prydlig marseillanska, om överlåtelsen av två

damhattar och en resrock till ett oskäligt pris och var omåttligt belåten med sig själv.

Vid de första orden av madame Lamelle om ett »olämpligt förhållande» mellan Adorée och spanjoren brast den hederlige herr Grenander ut i skratt. Madame Lamelle såg spöken mitt på ljusa dagen!

— Är det underligt, frågade han, om flickan tycker det är roligt att prata med en landsman? Fröken Villanueva är barnslig och oerfaren, men hon har en förträfflig karaktär, och skulle herr markisen tillåta sig några friheter, så var övertygad om, att han får ett svar, som kommer honom att tappa lusten att göra om försöket. Vad säger madame Lamelle om den här hatten?

Föga gynnsammare förlopp fick den mot fröken själv dirigerade attacken. Doktor Morin trasslade in sig i språket och Adorée började skratta — varvid expeditionens ledare för första gången försummade att beundra damens pärlsmycken till tänder. Mycket förstod hon heller inte av harangen, men tillräckligt i alla fall för att begripa avsikten att svärta ned landsmannen, don Ramon. Enligt konstaterad världsordning bidrog detta i hög grad att göra den förtalade ännu mera intressant i hennes ögon.

Så mycket vann man med det.

Dagen därpå tyckte emellertid herr Grenander, att han borde tala med Adorée om saken.

— Du sysselsätter dig bra mycket med don

Ramon, den spanske markisen, anmärkte herr Grenander.

— I regel är det nog han som sysselsätter sig med mig.

— Kan väl vara. Det väcker i alla fall uppseende, man pratar...

— Låt dem prata.

— Hm!

— Vad sade du, Alberto mio?

— Tycker du om honom?

— Jag vet inte. Han deklamerar så stiligt. Och så... Han är vacker.

— Obestridligen.

— Men...

— Tala ut, min vän.

— Han är alls inte så vacker som du, Alberto mio. Inte, inte alls.

Det föll sig naturligt för herr Grenander att skyndsamt byta om samtalsämne.

•

Ekvatordagen hade varit orolig i alla avseenden, utom beträffande vädret. Det vanliga linjespektaklet tycktes denna gången uteslutande tillställt för att roa Adorée, och på den punkten var framgången obestridlig, men det skapade en mer än vanligt skarp konkurrens om den unga damens person, i vilken inte ens furstbiskopen drog sig för att delta. Denna konkurrens hotade ett ögon-

blick att övergå i ett öppet gräl mellan don Ramon och doktor Morin (som druckit mycket champagne vid den sena middagen), och det var uteslutande kaptenens auktoritet man hade att tacka för att skandalen inte blev fullständig.

Herr Grenander undgick detta intermezzo alldeles. Han satt på översta däck tillsammans med sir Phil, som plötsligt och till herr Grenanders förtjusning avslöjat sig som specialist på Hollands sydafrikanska kolonialpolitik under regeringskommissarien Hop, och samtalet växte ut i alla väderstreck. Varje tanke på Adorée var avlägsnad ur förmyndarens hjärna, men storfurstinnan och madame Lamelle hade iklätt sig solidariskt och högtidligt ansvar för fröken Villanueva, en garanti, som förmyndaren ansåg banksäker.

I själva verket levde herr Grenander i ett tillstånd av relativt lugn — Adorée till trots. Han kände för henne ungefär samma sorts oro som en oerfaren hundägare gör för första valpen han har i sin vård: att djuret skall springa bort och bli överkört. Någon annan fara är egentligen inte aktuell, tycker han. Och så länge Lorenzo flöt på havet med vatten på alla sidor — hur långt blicken än sökte — så länge var det också omöjligt för Adorée att springa sin kos och utsätta sig för världens ondskefulla trafikproblem.

Nu var det emellertid just uppträdet efter ekvatordinén, som kom ett visst beslut att mogna i don Ramons hjärna. Och dagen efter — som

mången gång är de ödesdigra beslutens dag — ställde han om så, att han fick fröken Villanueva mellan fyra ögon på styrbords promenaddäck, just bakom mr Liftons golfbana.

Den halmgule sekreteraren, herr Sirius, rökte en cigarrett vid nedgången till salongerna — det såg nästan ut, som om han stod på vakt.

— Señorita, sade don Ramon, har ni märkt att blodet är tjockare än vattnet?

— Vad för något? sporde Adorée, som för första gången trodde sig förstå att don Ramon inte talade korrekt spanska. Blodet tjockare än vattnet, vad är det för gallimatias?

— Jag menar, señorita, att det rinner samma blod i våra ådror.

— Nej, förlåt, invände Adorée stucken, jag har por dios mitt blod för mej, fast doktor Morin knyckte några mått häromdagen. Vilket för resten var hans förbaskade skyldighet.

Don Ramon kastade huvudet tillbaka och ryckte i sin blåsvarta mustasch.

— Låt oss inte gyckla med ord, señorita! Inte gyckla med ord i en allvarlig stund.

— I vad för något, si le gusta, señor — om ni behagar?

— I en betydelsefull stund, señorita. Ni, lika litet som jag, hör hemma bland denna underliga samling narrar, inbeciller eller — rent ut — förbrytare. Mellan oss ligger en brygga, en osynlig,

men stark brygga, rasfrändskapens bro. Det är inte allmän farväg det, señorita!

Adorée drog sig ett par steg tillbaka och sökte sin näsduk i väskan. Men don Ramon var förskräckligt kär och märkte ingenting. Han gick på i ullstrumporna.

Fortsättningen övertrumfade inledningen; friaren tillgrep två stora kastiljanska lyrici från trettonhundratalets mitt, en upprorsrörelse på Filip den rysliges tid, tre kungar Alfonso, den ädelmodige, filosofen och afrikanen, en självmördare i familjen don Ramon och oräknade generationer toreadorer i Sevilla. Med denna meritlista i ena handen och sitt markisat — plus några millioner pesetas i den andra — nalkades han till sist señoritan med den stora och avgörande frågan, som har nästan samma koncept på alla världens språk.

Nu är det kanske ovisst hur det gått med detta frieri, om inte Adorée just dagen förut sett och hört Leo Peolbin imitera don Ramon. Som alla naturbarn hade vår lilla señorita en stark känsla för det komiska, och just nu ville det sig inte bättre, än att don Ramon nästan karikerade sig själv.

— Vad Alberto skulle skrattat! tänkte Adorée, i det hon bet i näsduken för att inte explodera.

Men don Ramon friade på, han!

— Förr skall den dag, vars sol blir smaragdgrön vid middagstiden, sprida fasa och fruktan i värl-

dens fyra hörn, förr skall en sådan förläst gammal narr som er förmyndare, señor Grenander...

— Nej, avbröt Adorée, plötsligt allvarsam, nu är ni dum, herr markis.

Don Ramons talmaskin bromsade, så det gnisslade i kullagren.

— Vad är jag, señorita?

— Dum, señor.

— Ni älskar mig icke?

— Det vet himlen, att jag inte gör.

— Ni älskar en annan?

— Kanske det, señor.

— Hans namn? Hans namn, señorita?

— Om ni kommer mig närmare, ropar jag. Gå undan!

— Disculpe, señorita. Men. Av barmhärtighet. Hans namn?

Adorée tyckte nu, att hon kunde ha rätt att roa sig en smula på sin landsmans bekostnad, men hon hade aldrig rätt uppfattat, eller ens brytt sig om att uppfatta alla de kosmopolitiska namnen på herrarna ombord. Hon höll dem i sär efter en intuitivt uppgjord, mycket privat skeppsrulla, som i åtskilligt erinrade om indianernas sätt att skilja individerna åt: Blåöga, Krumnäsa, Spattben och så vidare i den stilen. Men till all lycka sneddade just då lord Fairy en vinkel av mr Liftons golfbana och Adorée nickade åt honom — betydelsefullt.

— Det är alltså han? väste don Ramon.

— Ja, andades Adorée, och slog ned ögonen, det är han, señor...

Och så var det morgon och afton den friardagen.

Men nästa förmiddag överräckte don Ramons halmgule betjänt, herr Sirius, en biljett till lord Fairy, där denne satt i sin däcksstol och stoppade dagens tredje pipa. Biljetten innehöll en utmaning på pistol — »eller annat tillgängligt vapen». Don Ramon föreslog tio stegs avstånd och tre skott i hastig följd. Plats: babords promenaddäck, tid: klockan sex påföljande morgon.

Lord Fairy läste uppmärksamt igenom biljetten två gånger — utan att upphöra med pipstoppningen. Därpå lät han meddelandet stilla glida ned i den med violetta silkesränder invävda flanellrockens högra ficka.

— Det skall vara svar, meddelade den halmgule herr Sirius kärvt.

— Jag handlar inte med laxermedel, sade lord Fairy vänligt. Men bed doktorn om ett lakritspulver och bartendern om en absint åt er herre. Annars brukar sånt där gå över av sig självt fram på förmiddagen.

*

Den nyss beskrivna, tämligen löjliga kontroversen blev inte utan konsekvenser — vilket ånyo bevisar sanningen av den bekanta paradoxen att endast det oväsentliga är väsentligt.

Med engelsmannens medfödda takt lät lord Fairy inte undslippa sig ett ord om utmaningen — ens till mr Lifton, som var hans vän. Men middagens träningsmatch påkallade en häftig rörelse av his lordship och därvid smög sig don Ramons ljusblå biljett ur fickan på lord Fairys flanellrock. Den blev liggande på däcket en stund och såg nästan ut som ett stort tjänstefrimärke. Det var åtminstone madame Lamelles reflexion, när hon några minuter senare gick förbi och plockade upp föremålet.

Ja. Sedan var det naturligtvis inte mycket bevänt med don Ramons hemlighet.

En duell ombord!

Kapten Le Moine var förargad — men förargelsen föreföll kryddad av ett litet stänk nervositet — doktorn hånskrattade, storfurstinnan betraktade för första gången den spanske markisen, mr Lifton och sir Phil ryckte på axlarna, furstbiskopen smålog och madame Lamelle var förtjust. Leo Peolbin gjorde sig besvär att på baksidan av dagens matsedel erbjuda lord Fairy sina tjänster som sekundant, och överstewarden lät för säkerhets skull stuva in tolv flaskor Pommery i isskåpet nummer ett.

Den ende som tog affären seriöst var herr Grenander — inte för själva sakens skull, bevars! men för de möjligheter han ansåg den innebära. Lorenzos miniatyrvärld var alltså tillräckligt stor att skapa duellhot för Adorées skull efter föga mer

än en veckas varsel. Faktum räckte till att bygga upp en sannolikhetskalkyl på.

För knappa tjugufyra timmar sedan hade herr Grenander välsignat den omständigheten, att han ägde sin skyddsling mellan babords och styrbords relingar ombord på en hygglig båt med fritt vatten runt omkring. Nu kände denna förträffliga människa något som liknade ett pressande moraliskt ansvar vid tanken, att man stod utan alla landstigningsmöjligheter, om den rasande duellanten gick till attack på nya frontlinjer. Nyss tycktes honom Kapstaden som en skrämmande fara; i detta ögonblick önskade han intet högre än att få sätta klackarna i dess trottoarer med Adorée trippande strax bredvid, tätt intill.

Men det allra mest kuriösa med don Ramons duellvanvett var, att Adorée plötsligt började visa ett starkt och positivt intresse för gentlemannen från Don Quixotes och Sancho Panzas land. Det hjälpte inte mycket, att riddaren av den sorgliga skepnaden förlöjligades i alla kvarter och att vapendragaren Sirius gjordes till föremål för den blodigaste drift. Adorée hade fått för sig att don Ramon inte var besjälad av någon högre önskan än att låta sitt blod för hennes skull; följden blev att hon satte upp ett till hälften sorgset, till hälften betänksamt ansikte, som förmörkade måltiderna och timmarna mellan dem.

Vad don Ramon beträffar, föredrog han att inte alls visa sig, och sekreteraren rökte numera sina

cigarretter vid bommarna midskepps, till tredje klass. — Magneten drar till sig järnet, sade lord Fairy och kastade med huvudet åt herr Sirius, utan att göra anspråk på applåder. Men dem fick han i alla fall.

Sent på kvällen samma dag — eller rättare mitt i natten — företog furstbiskopen en extra promenad på däck; hjärtat kändes nämligen litet motspänstigt vid försöket att somna in. Till sin förvåning observerade han, att det lyste i skrivhytten. Prelaten gick fram, på tå, till fönstret, satte näsan mot glaset och skyggade för ögonen med handflatorna för att kunna se, ty södra korset sprutade eld denna natt.

Var det icke herr Grenander? Jo visst. Han satt lutad över en tjock bunt manuskriptpapper och de guldramade ögonglasen bröto skrivbordslampans starkt lysande strålknippe.

Furstbiskopen tvekade inte; en minut senare hade han kastat sin nattrock över soffan bakom herr Grenanders. Denne gjorde ingen annan rörelse än med pennan över pappersarket.

— Stör jag er, min herre?

Herr Grenander ruskade på huvudet — utan att vända sig om.

Det skulle varit madame Lamelle, tänkte hans helighet och smålog för sig själv.

Furstbiskopen skruvade på takljuset precis som om han varit hemma hos sig själv.

— Det är en förtjusande natt vi ha, sade han. Så mycket stjärnor trodde jag knappt det fanns.

Herr Grenander svängde om skrivstolen. Det var inte hans mening att vara ohövlig, när han svarade:

— Man ser dem bättre där ute.

Den gamle mannen skrattade vänligt:

— Har ni någonting emot, att jag tar er tid i anspråk tio minuter?

— Naturligtvis inte.

— Blir ni ond om en gammal präst lägger sig i vad han kanske inte har med att göra?

— Om den gamle prästen är ers helighet — nej!

— Jag tackar er, min herre. Får jag då till att börja med göra er tre frågor?

— Gärna tio, monseigneur. Genera er bara inte.

— Är fröken Villanueva en släkting till er?

— Nej.

— Älskar ni henne? Tänker ni gifta er med henne?

— Ingendera delen, monseigneur. — Nu har ni bara en fråga kvar.

— Vet ni av att hon älskar er?

Herr Grenander reste sig upp.

I det starka, vita ljuset av de nu oskärmade elektriska globerna kunde man tydligt se att hans ansikte röjde spår av intellektuell överansträngning. Hyn saknade färg, munvinklarna voro spet-

sade nedåt. Håret föreföll nästan metallblankt vid tinningarna och låg som en tunn, blond flock av silke över hjässan. Glasögonbågarna hade plöjt fåror, där de ätit sig in i skinnet under årens lopp.

— Ers helighet får ursäkta...

— Se så. Bliv inte ond. Jag är en gammal man — kunde vara er far, kanske er farfar. En präst lär känna människorna, och jag skulle aldrig trängt mig på er, om jag inte...

— Om ni inte?

— Nå, det är detsamma. Vore jag i ert ställe skulle jag ta en månads tjänstledighet från de sydafrikanska kolonierna och i stället kolonisera en annan mark. Det är inte nog att vara pliktmänniska här i världen. Man har skyldighet att prestera ett visst kvantum lidande, att erövra ett — ofta mycket obetydligt — mått av fröjd med några droppar hjärteblod som quinta essentia. Vill ni inte släppa till det, har ni levat förgäves, om ni så kommer i Encyklopedien för era rön och iakttagelser beträffande den sydafrikanska kolonialpolitiken.

Furstbiskopen teg en sekund.

— Det är, sade han sedan, en ovanligt praktfull stjärnhimmel i natt. Har min herre betraktat södra korset? Det är en vacker, men riskabel syn. Man lär sig prata bredvid mun av det, har någon sagt.

Men herr Grenander satt med blickarna fästa vid mattans bjärtröda rosett och hörde inte furstbiskopens fråga.

FEMTE KAPITLET.

En tullvisitation med konsekvenser.

Torsdagen den 17 februari klockan 1,10 eftermiddagen lade kapten Le Moine för första gången under tjugu dygn sin hand på maskintelegrafens spak. Han signalerade klart, och strax därpå halv. Ty nu sköt Lorenzos stäv fram i Table bays vatten och Taffelbergets platta silhuett ryckte hastigt närmare.

Kapstaden.

Lorenzos förstaklasspassagerare stodo i spridda grupper vid babords reling — redan i upplösningens tecken. Det var som åsynen av land och det i spridda staplar sorterade resgodset satt en kil i intimiteten, splittrat den stora familj på gott och ont som herrarna och damerna av första klass hunnit bilda.

Herr Grenander och fröken Adorée hade tagit plats vid dörren till skrivrummet och bekikade därifrån vad som kunde ses av själva staden, vilket inte var mycket. Den jättelika vågbrytaren stack

fram sin milslånga tunga och plåtskjulen glänste i solen som om det nyss regnat på dem.

Adorée bara skrattade, skrattade åt ingenting. Herr Grenander däremot kände sig, så journalist han var, en smula nervös, och upprepade för femtioelfte gången sina förmaningar till Adorée: att vad som än skedde inte vika från hans sida. Förut hade han gått igenom planen för de första dagarna — redan denna eftermiddag skulle det bli butiksvandring för att nödtorfteligen ekipera fripassageraren.

I samma veva gick furstbiskopen förbi. Han var knappt till att känna igen — i hög hatt, bonjour och grårandiga byxor. Men humöret var detsamma, blitt, vänligt, faderligt.

— Fröken Villanueva reser, sade han, just på det sätt man borde resa, utan annan packning än de nödvändiga kläderna på kroppen. Varje ångbåt och tåg stannar alltid vid en stad och varje stad har butiker, där resenären kan få vad han behöver. På det sättet blir man oberoende av tull, bärare, förargelse, besvär — av allting.

— Utom en sak, inföll madame Lamelle, som ända till resans sista timme agerade biskopens oskiljaktliga kaftantofs.

— Vad skulle det vara?

— Pengar.

Herr Grenander ryckte till; den sidan av saken hade han inte tänkt på förut. Skulle kreditivet på 6,000 räcka under nuvarande förhållanden?

Nåja, varom inte, så fanns ju både bank och telegraf i Kapstaden. Kerman hade kanske inte haft så orätt den gången, när han påstod, att det största behaget med kapitalet var att en karl kunde känna sig oberoende av fatala tillfälligheter.

— Förlåt, jag uppfattade inte vad ers helighet yttrade.

— Jag var näsvis nog att fråga, var herrskapet tänker ta in i Kapstaden.

— Man har rekommenderat hotell van Leeken...

— Det är ett holländskt hotell. Ganska bra, tror jag. Om ni inte har någonting däremot skall jag lämna min adress — för den visserligen otroliga eventualiteten att ni, min herre, kunde behöva mitt bistånd på ett eller annat sätt. Ingenting är vissare än det ovissa. Se här, om ni behagar, Hôtel Royal vid spårvägen till Claremont.

Leo Peolbin, ryssen, steg just nu ut från skrivrummet. Det enda som skilde landstigningens herr Peolbin från långfärdens var att han dragit på sig ett par förskräckliga krämgula handskar.

Ryssen myste. Han såg nämligen på något avstånd den spanske markisen don Ramon, som stod och fullständigt slukade fröken Villanueva med sina brinnánde svarta ögon. I och för sig var ju detta ingenting att le åt, men fröken Villanueva vände spanjoren ryggen med ett så ihärdigt och demonstrativt förakt, att ingen kunde missta

sig på meningen. Och det tyckte den hjärtlöse ryssen var bra.

Det tog Lorenzo en dryg timme att komma in i dockan nummer tre, och samtidigt växlades de sista avskedshälsningarna, somliga kalla, andra nervösa, de flesta likgiltiga, där de inte alldeles glömdes bort. Lord Fairy hade en bekant på kajen, som han signalerade åt med sin svarta, silverklackade käpp, och herr Sirius, don Ramons gule sekreterare, ansträngde sin hesa, osympatiska stämma för att göra sig hörd av någon chaufför där nere.

I samma ögonblick var landgången klar, i nästa sviktade den under de första passagerarnas steg. Kapten Le Moine stod på kommandobryggan och tog åt mössan. Hans min vittnade om belåtenhet, vad orsaken nu kunde vara.

Tullmyndigheterna hade på vanligt kitsligt sätt ringat in främlingarna med rep; man kunde ingen annanstans komma än in i ett jättelikt skjul med låga diskar runt alla fyra väggarna. Bakom dem stodo tullherrarna med vita klisterlappar att pryda upp resväskorna med.

Herr Grenander var en av de första som passerade mellan repen. I vardera handen bar han en resväska. Adorée gick tätt bredvid och höll honom, enligt instruktion, i rockärmen.

Med en duns satte han upp resväskorna på den plåtfodrade disken och spände upp remmarna.

— Cigarrer eller sprit? frågade tullherrn.

— Nej, svarade herr Grenander, som varken kunde dricka eller röka, bara toalettsaker och kläder för personligt bruk.

Tullherrn gjorde sig beredd att med ena handen klistra två fridlysande märken på den resandes gepäck, medan den andra, liksom i distraktion eller för formens skull, trevade innanför den större resväskans lock. Härunder miste undersökarens ögon plötsligt sitt likgiltiga uttryck, och handen nummer ett tappade klisterlapparna, samtidigt som nummer två drog fram en fylld, ja, inte ens öppnad cigarrlåda. En precis likadan låda påträffades omedelbart i den mindre resväskan.

Tullherrn log ett otrevligt leende och sade kort:

— Ni ljuger, sir.

Herr Grenander var röd i ansiktet som en kokt hummer, och ögonen sköto ursinniga blixtar bakom de guldramade, starkt bikonvexa glasen.

— Det är inte mina cigarrer. Jag röker icke. Lådorna måste vara insmugglade i mitt resgods.

— La, la, la, svarade tullherrn bara och placerade kärleksfullt cigarrlådorna en under vardera armen. Herrn följer med hit bort, till förman.

Det var bara tio steg att gå. Herr Grenander var utom sig av förbittring, det gick inte alls i hans stil att bli hållen för lögnare och bedragare. Han sade förmannen det — och blev trodd. Lådorna togos emellertid i beslag, och herr Grenanders sinnesjämvikt återvände småningom. —

Han kom därvid — ganska plötsligt för resten — att tänka på Adorée, som inte längre hängde vid hans rockärm. Efter instruktionen.

Hon står kvar vid de öppnade resväskorna och bevakar deras innehåll, tänkte herr Grenander, det var klokt av henne.

Nu var hela det stora tullskjulet proppfullt av folk, som protesterade och deklarerade på alla kulturspråk — och litet till. Luften yrde av explosiva vokabler och i utgångsdörren uppförde hotellvaktmästarna en fugal kör vid framrytande av hotellnamnen.

Nej, resväskorna stodo där de stått, men ingen Adorée syntes till — idel främmande ansikten runt omkring. Herr Grenander gick några steg åt höger och några åt vänster längs plåtdisken, frågade de närstående om de sett en ung dam, så och så, ropade till sist hennes namn. Förgäves.

Kanske hon gått förut och nu väntade vid utgången? Nej, där var hon inte heller.

Med hettande tinningar gick herr Albert tillbaka till luckan, där han nyss avlagt räkenskap hos förmannen. Tomt. Så återvände han för tredje gången till de alltjämt öppna resväskorna, bakom vilka tullherrn nummer ett fortfarande stod på post.

— Ni har förlorat något, sir? frågade denne spydigt. Utom era två cigarrlådor. Va, sir?

En otrolig, men inte fullständigt utesluten eventualitet kunde vara, att Adorée begivit sig

tillbaka ombord. Herr Grenander trängde sig mellan den nu inte längre så kompakta folkmassan och tog landgången med tre steg. Fåfängt, min herre. Fröken Villanueva hade inte varit synlig sedan hon lämnade ångaren för omkring en halv timme sedan.

En halv timme! Adorée hade redan varit försvunnen tjugu minuter. Med en god bil kan man på tjugu minuter hinna lika många kilometer. Herr Grenander inte sprang utan rusade in i tullokalen.

Där var nu nästan tomt.

Ett par tjänstemän stodo i sömnigt samspråk och rökte cigarretter. En av dem pekade på de kvarlämnade resväskorna, som någon under tiden passat på att spänna ihop. Herr Grenander ryckte dem till sig, tog en i vardera handen, störtade sviktande mot utgången och hoppade upp i en bil.

Kapstadens chaufförer äro härdade. Denne drog inte på munnen ens, när en upphetsad, fetlagd herre med guldbågade glasögon, snubblande över fotsteget, skriade:

— Till hotell van Leeken.

SJÄTTE KAPITLET.

Herr Grenander får sin uppfattning om ordningsmakten korrigerad.

Eftersom illusionen är det sista som lämnar människan färdades herr Grenander till sitt hotell med en (mycket svag, nästan döende) förhoppning, att Adorée var där före honom. Hans förnuft sade honom att denna sangvinism förtjänade värdesättningen i d i o t i s k. Allting pekade åt ett och samma håll, mot e n förklaring: Adorée hade blivit narrad ur tullskjulet och därefter bortförd. De i Grenanders bagage insmugglade cigarrlådorna röjde med tillräcklig tydlighet en på förhand uppgjord plan, som blott lyckats alltför väl.

Inte heller var det just någon trollkonst att gissa, vem boven kunde vara. Den sig så kallande don Ramon och hans förbrytarporträtt till betjänt voro som beställda för ett dylikt streck. Men så sant herr Grenander befann sig i ett ordnat samhälle med polis, konsuler och militär, så skulle den spanske uslingen o-f ö r-d r ö j-l i g e n, inom

högst en, allra högst två timmar tvingas att lämna sitt rov tillbaka.

Nej, naturligtvis. Hotell van Leeken kände inte till någon ung dam, som väntade på en med linjeångaren Lorenzo anländ passagerare. Herr Grenander lät emellertid lyfta ut resväskorna, gav portiern nödiga instruktioner och kastade sig upp i bilen igen. Ur plånboken letade han fram namnet och adressen på sitt lands generalkonsul, chauffören anmodades köra utan hänsyn till ringar eller möjligen befintligt bilreglemente och passageraren gjorde framställningen verksam med litet — ja, inte så litet engelskt mynt.

Herr Grenander hade tur, för en gångs skull, sade han sig själv. Inte nog med att generalkonsuln genast befanns villig att ta emot; han visade sig också vara en ung, rivande man med god fattningsförmåga och brinnande håg att låta svårigheterna befrukta verksamhetsbegäret. Journalisten refererade händelsen klart, utan ett överflödigt ord, och innan han slutat, hade generalkonsuln pressat långfingret mot bordsklockans elektriska knapp:

— Bed Tom Feathertom komma hit.

— Vad råder ni mig alltså till? frågade herr Grenander, vad tror ni om saken?

Generalkonsuln ruskade på huvudet.

— Det hade varit gynnsammare för er, om den här malören inträffat i någon annan stad än just Capetown. Tro inte att jag överdriver så värst

mycket, om jag säger, att vilken annan storstad i de fem världsdelarna som helst skulle erbjudit oss gynnsammare jaktmarker, när det gäller villebråd av er don Ramons typ.

— Ni menar?

— För det första att polisen inte är sådan den borde vara här, för det andra att Kapkoloniens skojare ha en självhjälpsorganisation, som fungerar med en från deras synpunkt idealisk precision, och för det tredje att förbrytarvärldens grand old man har en betrodd ställning i detektiva avdelningens kontrollkontor.

— Man får således söka hjälp på annat håll?

— Ja. Och nej. Att inte anmäla saken för polisen vore riskabelt redan av den anledningen, att vi då bleve misstänkta för att vilja sköta affären på egen hand — och det skulle uppväcka en förklarlig jalousie de métier hos vederbörande, som till sist möjligen kunna vara oss till nytta. Allt beror på vilken ställning don Ramon intar till...

— Förbrytarvärldens grand old man?

— Just precis. Vad vårt eget arbete beträffar, hörde ni kanske, att jag nyss skickade bud på en herre vid namn Tom Feathertom?

— Det undgick mig inte.

— Well, det är just er man, mr Grenander. Bliv inte rädd för hans ungdom utan gör honom i stället till chef för er expedition. Pojken anser sig stå i en underlig sorts tacksamhetsskuld till mig för ett handtag han fick, när han råkat i knipa

en gång — och han avskyr myndigheterna, som de sista åren envisats att vilja ha honom inom lås och bom...

— En originell rekommendation.

— Man skulle också kunna säga, att han känner de misstänkta kvarteren som sin egen ficka och reagerar vid dolda brott som slagrutan för den underjordiska källådern. Men se där ha vi honom. Kom in, Tom!

En gänglig pojke på aderton, nitton år öppnade dörren raskt, men anmärkningsvärt tyst, och steg fram i rummet. Man kunde inte låta bli att lägga märke till hans svarta ögon, som blänkte av livlighet och äventyrshunger — profilen var närmast semitisk till skulpturen. Hyn mörk.

— Detta är Tom Feathertom och detta är mr Grenander från Europa, presenterade generalkonsuln. Sitt nu ner Tom, så skall du få höra på en lustig historia.

— Det passar mig precis, sir, sade Tom, och slog sig ned i fönsternischen med uppdragna knän.

Journalisten måste beundra generalkonsulns förmåga att ytterligare koncentrera ett koncentrerat referat. Vid berättelsen om de insmugglade cigarrlådorna började Tom Feathertom spinna som en katt; till sist fuktade han gnäggande fingertopparna mot läpparna, en manöver som hos honom tycktes vara det starkaste uttrycket för entusiasm.

När generalkonsuln var färdig, hoppade Tom ner ur fönsternischen, vände sig till herr Grenander och frågade:

— Har ni tillräckligt med pengar, sir?

— Jaa, svarade Albert Grenander, något osäker, vad säger ni om trehundra pund, mr Feathertom?

— Kalla mig Tom, bad den unge mannen, men med sjutusen francs kommer vi inte någon vart. Här i Sydafrika är det med rättvisan som med kriget i Europa; det finns bara en gata till segern och den är stensatt med mynt.

— I så fall hade vi ju kunnat avvara ditt bistånd, Tom, inföll generalkonsuln stillsamt.

— Alldeles säkert, svarade Tom, men då blev det hundra procent dyrare.

— Jag har utvägar att telegrafera efter medel, inflickade herr Grenander.

— Gör det, bad Tom enträget. Standardbanken — en gentil bank med kolonner utanför porten, sir, är inte olivad för såna där uppdrag.

— Men hur mycket tror ni?...

— Beställ tvåtusen pund, sir, så är vi på den säkra sidan.

Generalkonsuln nickade.

— Ni kan lita på Tom.

Herr Grenander skrev ett par ord på ett blad i sitt anteckningsblock:

— Utgå ifrån att pengarna ligga i min plånbok. Sedan?

— Ni menar: först! Nåväl. Generalkonsuln

ritar ihop en lång allvarlig skrivelse till regeringen på sitt blå, stämplade papper och anmäler, att man knyckt en hygglig flicka i tullen, en hygglig flicka av hygglig nationalitet. Hade det varit fråga om ett par viskyankare eller en fransk bil, så kunde det blivit litet väsen i stan, men vem frågar efter en tös? För att inte blamera sig sätter man i gång en lam undersökning, och mr Grenanders spanske markis blir sökt på hotell, pensionat och möjligen också i biljardsalongerna, men han finns naturligtvis inte på något av dessa ställen. Regeringen får sina papper tillbaka från polisen, sätter en violett stämpel på dem, och om fjorton dagar ligger bunten på generalkonsulns skrivbord, just här, mina herrar. Man är ledsen, men (det står att läsa mellan raderna) varje nation i Kapstaden får ta vara på sina flickor, om det är så illa ställt att flickorna inte kan ta vara på sig själva.

Herr Grenander reste sig upp. Situationen motsvarade inte alldeles hans föreställningar om det moderna samhällets höjda hand mot förbrytare och våldsverkare. Den naiva själen hade tänkt sig en polisminister — i värsta fall en polismästare — som omedelbart efter rekvisition från det mäktiga rikets generalkonsulat skulle mobilisera hela kåren, låta telegrafen spela i alla väderstreck, undersöka misstänkta transportfordon, hejda båtar och tåg, och senast inom två timmar överlämna mademoiselle Adorée Villanueva till monsieur Grenander och don Ramon i sällskap med titulus

Sirius till Kapstadens mest ansedde fängelsedirektör.

Den mobiliserade ordningsmakten hade plötsligt krympt ihop till en gänglig aderton års pojke, vars bästa meriter inskränkte sig till myndigheternas lystnad efter hans person. De två timmarna blevo ovissa dagar, kanske veckor, och kostnaderna...

Hur var det Kerman sagt en gång:

— Har du den minsta världens glädje av alla dina pengar?

Då hade Grenander blivit stött — därför att han inte förmådde prestera en tillräckligt dräpande replik.

Jag skulle ha lust att skicka Kerman ett telegram nu och ge honom svar på tal, tänkte herr Grenander, satte sig upp i den väntande bilen, vinkade åt Tom att följa med och for direkt till Standardbanken.

SJUNDE KAPITLET.

Herr Grenander hittar en dam på sin balkong.

När herr Grenander kom tillbaka till Hotell van Leeken efter besöken i banken och polishuset — i vars port mr Feathertom avvek — var klockan sju. Portiern uttömde sig i ursäkter, att mademoiselle den efterfrågade inte låtit sig avhöra. — Som ersättning hade man ställt etablissemangets praktrum, en charmant citrongul salong med balkong åt hamnen, till främlingens förfogande.

Herr Grenander tog hissen upp. Vid en blick i den i korgväggen infällda spegeln erinrade han sig, att han inte ätit sedan klockan åtta på morgonen. Det förvånade honom att han inte känt eller kände den minsta hunger — så beroende av precisa tider och pedantiska vanor han trott sig vara.

Det förefaller mig som om jag skulle kunna vara utan mat ett helt år, konstaterade herr Grenander tyst och satte nyckeln i hotellrummets dörrlås.

Portiern hade rätt. Det var verkligen ett magnifikt rum i en diskret gul färg. Fyra stora, kopplade fönster, bakom vilka ett balkongräck skymtade, öppnade utsikt åt hamnen och en trädplanterad esplanad. Mycket kunde emellertid inte skönjas nu, skymningen hade redan fallit på. Herr Grenander vred därför om knappen till det elektriska ljuset och fann kristallkronan vara i stil med rummets övriga inredning. Han beställde en kopp te med ett par löskokta ägg till och slog sig ned i skrivstolen. Därvid föllo hans blickar på ett korsband med hans namn.

Albert Grenander hade nu hunnit så långt, att han upphört att förvåna sig över någonting. En lång historia i platstidningen var förstreckad, tre jättestora blåkråkor utmärkte den. Rubriken löpte över flera spalter: Tysklands kolonialpolitik sätter frukter; — förmodligen var det någon av de f. d. reskamraterna, som visade specialisten på Sydafrikas kolonialväsen denna uppmärksamhet. Men herr Grenanders ögon gledo med sublim likgiltighet förbi denna med förföriska underrubriker insprängda artikel — det var först när journalisten på sjätte sidan hittade notisrubriken Senaste polisnytt som han hejdade sig och började läsa.

Såvitt herr Grenander kunde förstå fanns här inte en rad, som ägde samband med Adorée och hennes försvinnande. En infångad falskmyntare, två berusade belgier, som ställt till bråk i Sea

point, en kvinna med tre butiksstölder på sitt samvete och en herrelös, troligen stulen motorcykel — se där allt. Journalisten kastade tidningen i papperskorgen och tog med världsfrånvarande min och utan entusiasm itu med sitt te och sina ägg. Han undrade var mr Feathertom kunde hålla till...

Ett buller. Det lät som om någon skrapat på en av fönsterrutorna med nageln. Herr Grenander såg upp och höll andan.

Nej — hans nerver hade spelat honom ett spratt. Mindre underligt för resten, så som de blivit frestade denna dag. En kopp till av detta förträffliga, starka te...

Omigen. Nu var det en tydlig knackning på rutan. Det fanns intet tvivel längre — någon uppehöll sig på balkongen till detta rum.

Herr Grenander kände en lindrig hjärtklappning, inte av rädsla, men vid tanken att denna någon kunde vara Adorée. Han skyndade fram till balkongdörrarna och slog upp dem.

Ja, vid alla makter, det var en kvinna! Hon stod lutad mot en av pelarna längst bort, men nu, i dunklet var det omöjligt att urskilja hennes drag. Herr Grenander stammade:

— Adorée! Är det du?

Kvinnan gick, utan att svara, ett par steg närmare. Journalisten insåg genast sitt misstag. Denna dam var minst tjugu centimeter längre än fröken Villanueva.

Under de sista månaderna hade herr Grenanders förmåga att umgås med det andra könet utvecklats på ett högst förvånande sätt. Utan minsta spår till förlägenhet bjöd han den främmande damen att stiga in i rummet.

— Denna balkong tillhör nämligen, fortsatte han, ett av mig förhyrt rum, varför jag förmodar att här föreligger ett misstag, som vi måste se till att få rättat. Behagar ni sitta ned ett ögonblick, medan jag ringer på betjäningen.

— För all del, bad den främmande damen ivrigt, gör inte det. Blanda inte in någon utomstående i den här historien.

Herr Grenanders röst lät hård och reserverad — och inte alls artig — när han sade:

— Ni torde likväl finna, att en förklaring...

Men då lyfte damen på hatten och håret, och där stod mr Tom Feathertom.

— Behöver ni nu någon förklaring, sir?

Herr Grenander var ännu inte inne i sin nya roll som detektiv på spaningsjakt; han blev ond:

— Vad är det där för maskeradupptåg? Jag hade föreställt mig...

— Seså, seså. Ni höjer rösten, sir, och det bör ni låta bli. Ett hotell är inte ett hotell om det har ljudsäkra väggar — och hotell van Leeken utgör inte något undantag från den allmänna regeln.

Albert drack en klunk te.

— Det var alltså ett experiment?

— Ett prov kan ni kalla det. Jag har inte uppträtt som jänta på fyra år, och kände mig rätt osäker i klövarna. Nå, det har ingen risk, kan jag förstå. Ni lät lura er, ni, och då duger jag nog. Ringde ni, sir?

— Nej.

— Då kanske ni tillåter att jag...

Tom satte på sig den med hatten kombinerade peruken och tryckte på ringklockans knapp.

— Ni låter hälsa portiern att er släkting, den efterfrågade miss Villanueva, nu kommit till rätta, och att man inte vidare behöver göra sig något besvär för er skull.

— Men...

— Tyst, någon kommer.

Det knackade på dörren. Förste våningskyparen intog en så vördnadsfull hållning som gästen på hotellets dyraste rum har rätt att kräva, och Albert Grenander serverade sin av Tom Feathertom tilllagade lögnkaka.

— Är det tillåtet att fråga varför? sporde herr Grenander, sedan våningskyparen stängt dörren bakom sig.

— Man spionerar på er.

— Vem?

— Jag vet inte. Någon av don Ramons agenter förmodligen.

— Och denne agent?

— Köper underrättelser — mycket oskyldiga underrättelser, det kan jag försäkra er — av hotell

van Leekens portier, den förträffliga människan i luckan här nere.

— Jag börjar förstå.

— Nu bli de konfysa ett slag, och i krig är det mycket nyttigt att göra sina fiender yra i mössan. Man vinner alltid något på det, även om man inte precis kan lämna en specificerad promemoria på förhand.

— Ni tänker alltså, sade herr Grenander och det låg aningen om ovilja i hans röst, ni tänker alltså agera fröken Villanueva hela tiden vi vistas här på hotellet.

Tom log.

— Tom Feathertoms gästspel som fröken Villanueva inskränker sig till en enda, remarkabel teaterafton, sir, och det är denna. Inte någon annan. I False bay finns ett utmärkt pensionat för unga damer. Om tjugu minuter avlägsna vi oss från hotellet, och ni låter då vår värderade portier beställa ett rum på sagda pensionat för er myndling. Ni tillägger, att hon beger sig dit redan i kväll, med sista båten. Att sedan ordna upp affären med pensionatet åtar jag mig.

— Gott, Tom, jag skall göra som ni önskar.

— Det låter höra sig. Nu är det min tur att avlägga rapport. Som ni snart skall finna, sir, har jag inte legat på latsidan.

Albert satte sig kapprak i stolen.

— Ni har ett spår, Tom, sade han andlös.

— Sakta i backarna, herr newspaperman. Ett

spår! Nej, minsann, så gott om dem är det inte. Men jag har talat med en man, en klok man, med god uppfattning, som sett fröken Villanueva lämna tullhuset och hört henne yttra några ord på spanska till den herre, som hon höll under armen.

— Vad säger ni? Höll hon honom under armen?

— Låt mig först beskriva herrn få vi se om signalementet stämmer: en lång, mörkhyad prisse med blåsvarta mustascher, stora tjusiga ögon och en profil, skön som på ett tvålporträtt. När han orerade, kastade han ned huvudet, så här, som en häst.

— Det är han.

— Och hon: röda läppar, vita tänder, ung och fräsch, svinaktigt söt. När hon talar skorrar hon på r och det låter näpet som sju tusan.

— Det är Adorée. Människa, fort! Säg mig, vart gick de? Ni har skurken fast? Håll mig inte på sträckbänken längre! Tom!! Tom!!!

— Utanför tullhuset stod en bil, en chokladbrun bil med svarta ränder. Herrn öppnade dörren och bad damen stiga in. Hon tvekade, såg sig oupphörligt om och tycktes med ens alldeles ha tappat kontenansen. Då yttrade han några ord, som kom henne att ge vika, damen steg in, herrn efter, dörren smällde i lås, bilen susade bort. Är ni med, sir?

— Vidare, vidare!

— Det är lätt att säga, sir. Från det ögonblicket är den chokladbruna bilen som uppslukad av jorden. Jag har mina bekanta litet här och var i stan, men ingen har sett en chokladbrun bil med svarta ränder. De flesta äro röda eller svarta, som ni kanske sett, sir, så nog borde en vaken karl lägga märke till en chokladbrun. Om man inte kunde misstänka att er don Ramon hade bråttom, skulle jag våga tio mot ett på att han målat om sin kärra någonstans i förbifarten.

Herr Grenander skakade på huvudet.

— Observerade inte ert ögonvittne en herre till, en halmgul individ med rävaktigt utseende och väsande röst?

— Nej. Vilken roll skulle han spelat?

— Betjäntens. Mannen lät kalla sig herr Sirius ombord på Lorenzo, och gjorde ett osedvanligt vidrigt intryck.

— Antagligen blev han permitterad genast vid landstigningen. Den figuren förekommer nämligen inte heller i fortsättningen.

— Aha. Ni har en fortsättning, min käre Tom. Ni är då en riktig trolleriprofessor.

— Spara era lovord, sir. Då jag såg, att jag hade en halv timme på mig, innan ni kunde väntas hit, gjorde jag en hastig rond på några välunderrättade ställen. Turen var inte alldeles förgäves: jag fick reda på två saker.

— För det första?

— Att don Ramon saknar förbindelser med

Kapstadens organiserade underjord, att alltså polisen inte har något intresse att skydda honom.

— För det andra?

— Att en man, vilkens beskrivning passar precis in på don Ramons signalement, förut i obekant syfte gjort ett par resor mellan Kapkolonien och Madagaskar.

— Madagaskar?

— Ni ser förvånad ut, sir, men det borde ni inte bry er om. Madagaskar är en utmärkt ö för uppfinningsrika herrar, och pengar finns att förtjäna för folk med fint väderkorn. Jag har själv varit där ett par gånger — som pojke, tillfogade denne övermage med största allvar.

Herr Grenander började mäta rummet med långa, betänksamma steg. Aldrig ett ögonblick föll det honom in, att Adorée kunde ha följt med spanjoren frivilligt. Hon hade, liksom han själv vid tullvisitationen, blivit lockad i en fälla.

— Tom, sade herr Grenander irriterad, det duger inte att sitta här med armarna i kors.

— Har ni några planer, sir? frågade Tom med retsamt lugn.

— Planer! Naturligtvis inte. Det är ju ni som är expeditionens chef.

Tom nickade.

— Det är ingen sinekur, sir.

Albert började dra på sig handskarna i brist på annan utlösning för sitt verksamhetsbegär.

— Alltså först vår lilla komedi nere hos portiern, sade han.

— Därefter uppträdande av förvandlingskonstnären Tom Feathertom, som från en skön kvinna blir en ful karl.

— Sedan?

— Tålamodsprov, pinsamt drama i tre akter.

— Ni menar inte, att vi ska slå oss tills ro och vänta tills något händer.

— Ändringar i programmet förbehållas, sir.

— Hör nu, min käre Tom...

— Låt mig förklara saken för er. Antag att ni förlorar en dyrbar kråsnål eller en ring eller någon annan klenod under en promenad på landsvägen. Far ni då ut på sjön och letar efter den?

— Naturligtvis inte.

— Se där. Jag kan våga mitt huvud på, att den som knyckt er tös inte låter henne gå ut på gatan. Att söka efter henne mellan husraderna skulle alltså vara precis lika fiffigt som att ro ut på sjön och leta efter er på landsvägen förlorade dyrgrip. Men den som är klok håller ögon och öron öppna och placerar en del av sitt rörliga kapital på sådana ställen där skvallret går, där whiskyn rinner och folk vänder insidan ut.

— Det är sålunda det enda vi ha att lita till? sporde herr Grenander bittert.

— Inte det enda, sir. Det finns någonting annat också, och det är det bästa av allt, något som

gjort underverk mer än en gång, något som gör livet värt att leva, därför att tillvaron blir omväxlande som en hygglig roman.

— Vad är det, Tom?

— Slumpen, sir.

ÅTTONDE KAPITLET.

Slumpen.

— Vad tycker ni om stassen?

— Är det ert allvar, att jag skall ta på mig de här trasorna?

— Tyvärr kunde jag inte få tag i några sämre. För övrigt har ni ingenting att beklaga er över. Se på mig.

— Men är det nödvändigt?

— Om det är. Jo, var lugn för det, sir? Ni kunde lika gärna gå på en kungabal i bara kalsongerna som att hälsa på i Woods varieté med bonjour och blomma i knapphålet.

Herr Grenander hade fått sin önskan om en livligare spanarverksamhet uppfylld. Redan dagen efter expeditionens bildande körde Tom upp honom klockan sex på morgonen; ett tidigt kafé, två förmiddagskneiper och en biljardsaloon hade de besökt — utan resultat — och nu, klockan åtta på kvällen, skulle det bära i väg till Woods busvarieté, ett verkligt ställe, som Tom uttryckte sig.

— Det finns ingenting som är så nyttigt för huden som litet målarfärg, sade expeditionens chef och klatschade en halv tub sminkfett mitt i ansiktet på redaktör Grenander. Smeta nu omkring kulören, sir, så blir det bra.

Själv firade Tom verkliga orgier med färgen, men när han granskade slutresultatet tyckte han ändå att hyn var alltför civiliserad. Albert Grenander protesterade, om inte i civilisationens så i förnuftets namn, och varnade mot överdrifter.

— Vet ni av att hälften av Woods publik består av hottentotter, kaffrer, malajer och kulier, de senare av olika sorter, indiska och kinesiska? Har ni sett en indisk malaj i högtidsdräkt, sir? Ni kommer att bli generad över ert hyggliga utseende och generad är vad man sist får bli på ett sådant ställe som Woods. Allvarligt talat, vi få inte sticka av från mängden alltför mycket, förstår ni, vår uppgift är mera att observera än att bli observerade. Inte sant, sir?

— Jo, naturligtvis har du rätt, Tom, sade herr Grenander fogligt.

Och Tom såg förtjust ut över den komplimang, som herr Grenanders du uppenbarade.

Albert gick fram till klädskåpet, i vars mahognyfanerade dörr en slipad spegeloval gnistrade mot kristallkronans tre buketter av silverornerade sfäriska lampor. Med största allvar betraktade han den kolorerade vrångbild av redaktör Grenander som glaset visade. Om någon för två

månader sedan påstått, att ödet tillämnade honom en sådan konfrontation, skulle han avvisat tanken med allt det förakt och löje, av vilka han kunde vara mäktig. Nu föreföll honom situationen självklar.

Att beskriva Woods varietéinteriör är överflödsgärning. Tag vilken internationell buskrog som helst med omålade bord och fernissade stolar, häng upp några sömniga, nedrökta japanska lyktor under en läktare kring salens tre väggar och slå ut den fjärde till en scen, stor som ett borgerligt matsalsbord, och ni har inredningen. Odören kan icke skildras, därför att språket ännu inte känner ord, som samtidigt spegla allt avskyvärt i luktväg som finns, från gammal piptobak till den starkt animala utdunstningen av malajer och kulier.

Publiken svarade mot Tom Feathertoms antydningar — i ett hörn av salen överträffade verkligheten fantasibilden. Albert Grenander var glad att han såg ut som han gjorde. Ett runt bord stod ledigt vid väggen under läktaren — ur varietésynpunkt var det ogynnsamt, ty en med oanständiga ord på världens alla språk fullklottrad träpelare skymde synfältet, men våra båda herrar hade inte kommit för att se Jui Jimpy Joalli hoppa kråka.

— Tänd en stark cigarr, rådde Tom viskande, den som inte är van vid parfymen, kan bli sjösjuk på tio minuter.

— Jag röker inte, stönade herr Grenander. Och i detsamma kände han kallsvetten bryta fram vid tinningarna.

Tom ruskade på huvudet — en människa som kan telegrafera efter tvåtusen pund och inte röker! Generalkonsuln hade rätt häromdagen, verkligheten är underbarare än dikten. Tom plockade fram en grabbnäve cigarretter och tände två stycken på en gång. Den han inte klistrade fast mellan läpparna lade han att självröka på träbordet, och det lättade mycket riktigt atmosfären en liten smula.

Pianisten, en gulvit alkoholist i fjärde stadiet, gick till attack på klaveret, vars kraftutveckling mest av allt påminde om en bil på åttiotalet. Det gamla skrället åstadkom ett infernaliskt oväsen, men kom inte ur fläcken med någon melodi. Samtidigt skakade det smutsgula förhänget åt sidan och Jui Jimpy Joalli skuttade in. Hottentotterna visslade och kaffrerna ropade bravo. Kulierna — av indisk ras — uppgåvo sin stams stridsrop, européerna rekvirerade mer whisky.

— Det märks hon är populär, skrek Tom genom orkanen.

Men herr Grenander hörde inte. Han hade plötsligt fått syn på en fräknig nacke under en gul hårkrans, som han tyckte sig ha sett förut. Det var en herre som satt vid ett bord alldeles intill; han gav blankt sjutton i Jui Jimpy Joalli och vad som försiggick på estraden, läste en tid-

ning, drack en varm ångande dryck mitt i februarisommarn och drog korta, häftiga bloss på en pipa.

Pianisten fattades just då av ett plötsligt ursinne. Han reste sig upp till hälften, grep ett för musikens analytici fullständigt odefinierbart ackord med sina tio fingrar och körde samtidigt armbågarna i bas och diskant.

Effekten blev storartad. Jui Jimpy Joalli satte sig på stjärten — synbarligen utom programmet — och mannen med den fräkniga nacken och gula hårkransen vände en halvprofil mot Tom Feathertoms bord.

Nu var herr Grenander säker på sin sak.

Med av iver darrande fingrar tog han upp penna och anteckningsblock — att få öronljud fanns ingen tanke på — skrev två rader på lappen, rev den loss och sköt meddelandet över till Tom.

Tom Feathertom läste. Ögonen strålade på pojken som två stjärnor, när han förintade skrivelsen genom att riva den i nästan mikroskopiska flisor. Sedan vätte han fingertopparna mot läpparna, vilket — som vi förut förrått — hos denne individ kännetecknade höjdpunkten av sinnesrörelse, och tände två nya cigarretter.

Vad herr Grenander skrivit var följande:

Mannen med den fräkniga nacken strax till höger om oss är herr Sirius, don Ramons sekreterare ombord på Lorenzo.

Minuten efter kolaberade klaverchauffören. Jui Jimpy Joallis nummer var slut, det smutsgula förhänget skakade fram igen till sin hysteriska ståltrådsdans och kaffrernas utdunstning blev åter normal.

Den grenanderska expeditionens chef lämnade sin plats och slog sig ned vid ett bord hos två ladies längre fram mot estraden. Han beställde en flaska fransk champagne och föreföll att redan vara något berusad, vilket emellertid inte tycktes bekymra damerna, som båda två samtidigt försökte få plats i hans knä. Redaktör Grenander nöjde sig med att bevaka herr Sirius' nacke — och det var icke något ansträngande arbete, ty denna nacke förde närmast tanken på en vaxkabinettfigur i sin absoluta orörlighet.

Så fort Tom Feathertom fått in vinet, hällde han de tre glasen bräddfulla. En sjöman vid bordet intill såg champagnen skumma över, stod upp och lade ned sin högljudda protest mot ett sådant handhavande av guds gåvor. Den ena av Toms ladies, som bar en bjärtröd schal över ett par nakna brungula axlar, tog Tom i försvar och bad sjömannen inte lägga sin näsa i blöt. Under tiden hade Tom Feathertom tömt sitt glas i botten och därmed tycktes han vara färdig. På vinglande ben reste han sig upp och började en ursinnig harang över alla länders mariner i allmänhet och denne lymmelaktige flottist isynnerhet.

Ögonblicket därpå var Jui Jimpy Joalli glömd. Stampubliken hade konstaterat att pianisten fått fyllslag — i vanlig ordning — och hälsade Toms uppträdande med stort bifall, eftersom den fortsatta underhållningen alltså kunde väntas bli skäligen klen.

Tom skötte sig briljant. Han visste på pricken var denna publik hade sina sympatier och serverade roligheter som saknade varje spår av kvickhet. Hottentotterna lågo dubbla av skratt och kaffrerna började svettas oroväckande igen. När Tom såg att hans anförande var på vippen att väcka även herr Sirius' uppmärksamhet gjorde han en elegant vändning över stag och adresserade sig till mylord.

Don Ramons sekreterare hade tydligen inte beräknat detta. Han dök ned bakom sin tidning och herr Grenander observerade att den fräkniga nacken antog en skär ton. Men Tom gick på:

— Gentemot mylords blygsamma uppträdande vill jag, sade han, påpeka, att ingenting i världen kan motväga den tysta förtjänsten. Brackan skriker och den enkle lymmeln opponerar så gott han kan — jag hänvisar till flottisten här — men den verklige gentlemannen gömmer sitt porträtt bakom ett tidningsblad. Mina damer och herrar! För många av er är det kanske obekant att Kapkolonien hotades av en gul invasion i början på nittiotalet. Här är inte platsen att röja de nedriga ränker, det lömska

förräderi, som höll på att göra oss alla, mina damer och herrar, till slavar under det gula tyranniet, men så mycket skall här sägas, att det är denne man — nu pekade Tom öppet på herr Sirius — som vi ha att tacka för att den skändliga planen misslyckades. Mina damer och herrar, lord James Lythons skål!

På detta förfärande dravel följde en åska av applåder. Hela hopen störtade mot herr Sirius och ville trycka hans händer. Hottentotterna sleto av sig håret, kaffrerna offrade näsringarna. Herr Sirius protesterade, men det hjälpte inte ett dugg. Tom skrek på mer champagne, under det don Ramons sekreterare lyftes upp på ett bord. Och därpå började en jublande ringdans kring Kapkoloniens ädle räddare, en dans, som försatte läktarpubliken i raseri, därför att den inte kunde få vara med.

Krögarn, som till börden var tysk, kom nu till och visade stor förtjusning. Så mycket fransk champagne hade inte gått åt på ett helt år. Leve friheten, leve lorden, leve krögarn! Lord James bar, till tecken av sin nyvunna popularitet, ett band av krokodiltänder kring halsen. Men när vanvettet var som allra starkast, slank han ned från bordet och försvann i entrén.

Tom efter som en ål. I förbifarten gav han Grenander ett tecken: far hem till hotellet och vänta mig där.

Albert lydde som ett snällt barn. När han kom ut på gatan, trodde han knappt att lungorna kunde stå emot så mycket frisk luft som ett enda andetag.

NIONDE KAPITLET.

Herr Sirius.

Herr Sirius måste haft samma känsla som herr Grenander; han stod väl en hel minut på trottoarkanten under de violetta, fräsande båglamporna utanför Woods och pumpade in ren luft i lungorna.

Det var en sommarkväll av allra bästa slag, mild, balsamisk, stilla. Men längst i norr lyste något rött, tindrande sken. En eldsvåda, ett himlafenomen? Herr Sirius var lika nöjd vilket.

Rätt vad det var stod Tom vid hans sida.

— Ni gick, lord James...

Herr Sirius brusade upp.

— Vad fan menade ni med den där komedien? Att ni bara understår er...

Tom Feathertom tog ett steg tillbaka. Hans röst lät så ärlig som en konfirmationsflickas:

— Nu ser jag sannerligen. Ni har rätt, sir, jag har misstagit mig. Men likheten är slående — lord James upp i dagen. Jag måste be er om

ursäkt, sir. Någon skada är ju för resten inte skedd.

Herr Sirius föreföll villig att sluta fred, så fort han blev övertygad om att han inte varit utsatt för medveten drift. Det måste också kännas inte så litet smickrande för en man, som alltid rönt smälek för sina fräknar och sitt halmgula utseende, att bli tagen för en lord.

Tom gjorde sig ångerköpt.

— Ni fick lämna er drink halvtömd, mister...

— Leftham.

— Tack, mr Leftham, mitt namn är Rightner, John Rightner, if you please. Ni fick lämna er drink halvtömd, mr Leftham.

Herr Sirius gjorde en frikostig gest, som skulle hedrat lord James:

— Bagateller, mr Rightner.

— Hör på, mr Leftham, jag vet ett litet trevligt hörn inte långt härifrån. Eftersom det var mitt fel, att ni fick rymma fältet hos Woods, är det inte mer än rätt att jag får reparera skadan. Ett glas eller ett par av det som smakar er bäst, sir?

Tom Feathertom kunde vara vinnande i både röst och sätt, om han ville — och nu ville han. Herr Sirius knäppte igen kavajen och öppnade sitt hjärta.

— Ni tycks vara en gentleman, mr Rightner; jag går in på ert förslag.

Toms hörn låg en halv meter under jorden hos juden Wolgosch, men var icke desto mindre

ganska trevligt. Varje soffa hade samma förmåner som hästen i sin spilta, en trävägg på vardera sidan och halm på golvet.

— Vad dricker ni? frågade Tom och sköt fram en cigarrettask.

— Tjaa, sökte herr Sirius med blickarna spelande kring väggarnas spritannonser.

— Genera er inte, bad herr Feathertom och knackade med två fingrar på västfickan, här finns.

— Ja, i så fall, sade herr Sirius (med nedslagna ögonlock), skulle nog litet Hennessy väl tillsatt med Pommery smaka ganska gott.

Tom dängde handflatan i bordet.

— Det, sade han. Precis min smak, mr Leftham. Kypare, två Pommery och en liten burk äkta Hennessy, three stars, allra minst.

Herr Sirius' blackiga, med utspädd blå färg sparsamt tillsatta pupiller började visa något liv. För att likväl inte svära bort sig i förtid inskränkte han sig till att spika fast sin deklaration av nyss:

— Ni är en gentleman, mr Rightner.

— Jaha, svarade Tom trovärdigt, det är olika meningar om den saken, mr Leftham.

— Vad menar ni, sir?

— Det jag säger, sir.

— Att det är olika meningar om er egenskap av gentleman?

— Just det, sir.

— Ja, pack finns det gunås så visst en tillräcklig portion av, konstaterade herr Sirius och i

detsamma kom kyparen med champagnen och konjaken. Hennessyflaskan såg riktigt förskrämd ut vid sidan av de två champagnebyttorna, men det var ju alldeles i sin ordning.

Tom blandade.

— Ni kan konsten, intygade herr Sirius.

— Svårare saker har jag klarat ut.

— Tvivlar ingen på, sir. Men just det där att få själva svikten på blandningen, att kolsyran sveper kring konjaksbuljongen som en karl lägger sina armar kring tösen, det är konst det och inte något hantverk. Har ni varit apotekare, sir?

— Nej, sir, det har jag inte. Your health, sir!

De båda herrarna drucko. Herr Sirius tömde, till Toms stora tillfredsställelse, sitt glas nästan till botten. Sedan mörknade han och tog sig om pannan.

— Jag är ett nöt, sade han kort.

— Var inte en hund mot er egen kropp, sir, bad Tom allvarligt.

— Blev ni inte ond för det där jag sa om apotekarn nyss?

— För ingen del, mr Leftham.

— Ser ni, jag kände en gång en apotekare, som... Och sedan berättade herr Sirius en lång historia, som inte har det minsta samband med denna skildring — på annat sätt än att den gav herr Sirius oupphörligt förnyade tillfällen att föra glaset till läpparna.

— Som ni ser, slutade herr Sirius, apotekarn var hygglig, men annars finns det gott om fähundar.

— Joo, sade Tom och gnisslade tänder, det finns det.

— Ni har erfarenhet av dem, ni?

— Var lugn för det, mr Leftham. Jag hade en gång tjänst hos en spanjor...

Herr Sirius ryckte till.

— Vad säger ni? En spanjor!

— Ja, en spanjor, sir. En tvättäkta lymmel ändå. Han lurade mig på trehundra pund och en fullständigt ny manschettskjorta.

Herr Sirius torkade svetten ur pannan.

— En spanjor, mumlade han, en spanjor!

— Han kallade sig markis till på köpet.

— Säg om det där en gång till, mr Rightner

— Markis gav han sig ut för att vara, sir. Vad säger ni om det?

Herr Sirius hade tappat cigarretten i soffan och märkte det inte.

— Vill ni beskriva denne spanske markis för mig, mr Rightner? frågade han med de vattlagda ögonen på skaft. Vill ni göra det som en personlig väntjänst, sir? För min skull.

— Gärna, sir.

Och så gick Tom, den skojarn, igenom don Ramons signalement utan att stappla på en enda konsonant.

— Det stämmer, mumlade herr Sirius, det stämmer till punkt och pricka. En sådan ärans extra skurk, sir.

— Om ni menar don Hidalgo, så är det alldeles rätt, mr Leftham.

— Haha, skriade herr Sirius och hans hånskratt kom ljuset att blinka, don Hidalgo sade ni, mr Rightner. Don Hidalgo! Don Ramon kallade han sig, när han skojade mig. En spansk caballero, en herre av hästar och slott och servidores och spotska fasoner, som kastar på huvudet så här. Och herr Sirius visade sig inte sämre än Leo Peolbin att karikera don Ramon.

Nu tog Tom på sig en min, som var så allvarsam att till och med herr Sirius bleknade under ruset.

— Jag förstår, sir, sade han, att vi, ni och jag, varit offer för samme bedragare. Det är en sällsam ödets lek, detta. Men, sir, låt skurken inte slippa oss ur händerna, låt oss bilda ett förbund här, just nu, att krossa mannen, att ge lika för lika, öga för öga, tand för tand, sir, att visa honom vem han stungit haver. — Kypare! En flaska Pommery till!

— Nej, ropade herr Sirius, inte en droppe vin mera, inte en droppe, förrän jag lättat mitt hjärta, förrän ni, sir, fått veta allt om denne don Hidalgo-Ramon. Det är jag skyldig er, sir.

— Kom ihåg att jag inte begärt ert förtroende, sir, hotade Tom Feathertom, kom ihåg att jag ingenting vill höra.

Då blev herr Sirius ursinnig.

— Vill ni inte, hojtade han. Är ni min vän

eller min fiende, sir? Nu skall ni höra sanningen, hela sanningen och ingenting annat än sannningen.

Tom nickade.

— Vet ni vad min don Ramon och er don Hidalgo är? sporde herr Sirius, sluddrande på målet. Han är skaffare, sir.

— Vad för något, mr Leftham?

Herr Sirius höjde rösten ytterligare ett tonsteg:

— Skaffare, sir. Han gör affärer på Madagaskar, goda affärer. Han säljer flickor åt Saraj Daraï, sir, fina flickor, dyra flickor. I går fick han tag i en; hon kostade en del bråk och besvär, förstås, men den släpper han inte under tretusen pund. Och oss emellan sagt, min käre Rightner, det är hon ärligen värd. Ni vet, don Ramon ser ut som en hel pomadburk. Så söt... Han tjusar till de små ungarna, fyrar på med elden från sina batterier och när fästningen faller, så säljer han den för hyggligt pris åt Saraj Daraï. — Se, där fick ni vinet, Rightner, slå i och knussla inte.

Tom skrattade.

— Jag kan inte låta bli att beundra honom i alla fall, don Hidalgo-Ramon. Den sista fisken var nog hårdfjällad. Eller hur, Leftham?

— Jo, lita på det, ni. Hon var bevakad av en gammal narr med pedantiska vanor och glas på näsan, men näsan blev en tum längre, den. Och det var så gott det.

— En storartad affär, Leftham. Skål.

— Skål, käre vän. Jag känner jag börjar bli full. Det hettar i skinnet. Ni får hjälpa mig härifrån. Gud ske lov att jag är kvitt det kräket till spanjor; polisen vet man aldrig var man har i den här stan. Jag skulle haft femhundra pund för besväret att agera sekreterare, och markisen spisade av mig med trehundra. Men gömt är inte glömt. Låt oss dricka. Skål, Rightner.

Herr Sirius tömde en ny pokal till botten. När det var gjort, tappade han bägaren i golvet och somnade utan minsta förberedande anmärkning i sitt hörn.

Tom Feathertom kallade på kyparen, tog upp sin av herr Albert Grenander fyllda plånbok, betalade förtäringen och gick.

TIONDE KAPITLET.

En geografilektion.

Tom såg på långt håll att det lyste i de fyra fönster, som öppnade utsikt från herr Grenanders rum i hotell van Leeken. När vännen Feathertom kom närmare upptäckte han en gråvit skepnad på balkongen och efter ytterligare ett par steg blev han anropad med halvhög röst:

— Hallå, Tom!

— Är det ni, sir?

— Allting all right, Tom?

— Jag hade nästan hoppats att ni krupit till kojs, sir.

— Varför det?

— Jag är sömnig, sir — och inte riktigt nykter heller.

— Skynda dig upp, Tom. Dörren står öppen.

— Vet knappt om jag har lust. Låt oss uppskjuta saken till i morgon!

— Kommer inte på fråga. Seså, raska på nu bara.

— Jag får väl finna mig, då, muttrade Tom, men ni tycks glömma, sir, att det är jag som är expeditionens chef.

Fast herr Grenander själv sällan eller aldrig drack sprit var han tolerant mot dem som tyckte om ett glas fram på kvällsidan. När Tom kom upp fann han därför en bricka med whisky och en sifon sodavatten väntande på ett bord.

— Uff, sade Tom och blandade en grogg, herr Sirius' champagneblandning sitter mig ända upp i halsen.

— Du har alltså träffat honom?

— Jo, det vill jag lova att jag har, intygade Tom, karlens omåttliga törst kostade er nära fem pund sterling, sir.

— Berätta!

— Ni skall få alltsammans till livs om ett ögonblick, men först måste jag ha reda på vad ni vet om Madagaskar.

— Om Madagaskar?

— Ja.

— Hm, ungefär lika mycket som varje allmänbildad människa och...

— Och?

— Och möjligen litet till.

Tom gjorde det bekvämt åt sig i ett soffhörn.

— Låt oss höra!

— Det kan inte vara din mening att jag skall sitta här mitt i natten och hålla föredrag i geografi?

— Något i den stilen är min mening, sir. Ni förstår, det är nödvändigt att expeditionens medlemmar på förhand äro överens om vissa fakta.

— Hm. Madagaskar är en av världens största öar, skild från Sydafrika genom Mozambiquekanalen, som på ett ställe är ända till tusen kilometer bred. Från de flacka kusterna höjer sig landet terassformigt inåt till bergmassans högsta topp, den vulkaniska käglan Amboro, som är...

— Stopp. Det där är ju mineralogi och intresserar inte expeditionen. Var god och börja i en annan ända, sir!

— Madagaskar har en ovanligt rik, i stort sett tropisk vegetation. Typiskt för östsidan och trakten kring Nossi Bé är Ravenala madagascariensis, som blivit kallad de resandes träd därför att vid nedre ändan av bladskaftet samlar sig i en skålformig hålighet rent, kallt vatten. Rafiapalmen...

— För guds skull, sir, stanna! Såvitt jag kan förstå kallas det där botanik. Det är inte i trädtopparna vi ska leta efter fröken Villanueva, sir.

— Men var vill du då jag skall börja?

— Känner ni till en stad som heter Antananarivo?

— Naturligtvis. Det är Madagaskars huvudstad, och där regerar den franske generalguvernören.

— Rätt. Känner ni till en annan stad som heter Tajunga?

— Nej.

— Kunde just tro det. Tajunga är också en stad på Madagaskar och där regerar Saraj Daraï.

— Saraj Daraï! Vad är det för en?

— Jo, sir, det är en herre, som vi ha all anledning att hysa en viss respekt för. På ön kallas han också hovakungen, inte bara därför att han är ättling i rakt nedstigande led av kung Radama I, som 1810 grundlade hovaväldet på ön, utan därför att det är han som makten haver, trots franska regeringen, general Gallieni, skolor, kyrkor, missionärer och de konsultativa kamrarna.

— Om den saken nämner våra uppslagsböcker ingenting, Tom.

— Jag kunde ge mig katten på det. Ser ni, uppslagsböcker är nog bra att gömma årtal och pressa växter i, men vill ni ha reda på något, så får ni allt fråga dem som reser omkring i världen och skriver romaner — de måste plocka fram vad som inte syns officiellt, förstår ni, för att skillnaden mellan en uppslagsbok och en romanbok skall bli ordentlig. Och så kommer de underfund med saker och ting, som uppslagsböckerna inte har och inte *kan* ha en aning om. Nåväl, sir, minns ni vilket år Ranavalona III avsattes av fransmännen?

— Jag tror det var 1897.

— Stämmer, sir. Drottningen fördes till Alger, men hennes systerson stannade kvar. Och drottning Ranavalona III:s systerson, det är just prins Saraj Daraï — eller kung, om ni så vill.

— Högst märkligt. Och det tillät franska regeringen?

— Vad skulle den göra? Gallieni är en klok karl, som känner till ordspråket om fågeln i handen, och så länge regeringen kan hålla kung Saraj och moster Ranavalona skilda åt, är det ingen fara. Under tiden har Saraj Daraï fått en landremsa jämte staden Tajunga att roa sig med och slipa sina härskarlater på. Och var övertygad om, att han inte ligger på latsidan, sir. Sarajs hovförvaltning avlönar två ordinarie skarprättare, som valts bland den malagassiska societetens finaste familjer.

— Är det för att komma till de båda skarprättarna som du låtit mig repetera Madagaskars historia?

— Inte precis. Hör nu på, sir. Antag att ni blev suverän herre och despot över tio eller tjugu tusen vackert färgade hovaer av båda könen — vad skulle ni först av allt tänka på att skaffa er?

— Jag vet inte. Förmodligen en vikarie.

— Skämta inte nu, sir. Försök att sätta er in i situationen. Ni skulle naturligtvis först och främst skaffa er?...

— En livvakt.

— Det har ni redan.

— En minister att gräla på.

— Nej.

— En köksmästare att hänga, när soppan är vidbränd.

— Nej.

— Ja, då vet jag sannerligen inte.

Tom ruskade på huvudet.

— Ni skulle naturligtvis skaffa er ett harem, sir.

— Nej, det vet gud att jag inte skulle, bedyrade herr Grenander förskräckt.

— Låt oss inte tvista om den saken nu, sir. Branalai vapralantari alaivana — det är malagassiska och betyder: ingen känner sin egen själs avgrunder. Och nu kanske ni förstår varför vi tenterat varandra i geografi mitt i natten.

Albert Grenander stelnade till och färgen kröp sakta ned från hans ansikte.

— Säg att det inte är sanning, Tom.

— Tyvärr, sir, det går nog inte att komma ifrån. Fröken Adorée är säkerligen på väg just nu, i sällskap med den spanske caballeron, till Tajunga och hans majestät Saraj Daraï.

Och så berättade Tom allt vad herr Sirius sagt.

Herr Grenander stönade.

— Men tror du inte det kan vara ett knep, en fälla?

— En karl som är så full som herr Sirius ljuger inte. För övrigt går det ju precis ihop med vad jag berättade er i går om en herre, vars signalement överensstämde med don Ramons, mannen som brukade färdas mellan Madagaskar och Kapkolonien. Troligen är don Ramon prins Sarajs allra överste skaffare med fast lön och stora extraförtjänster.

Albert Grenander gick mot dörren.

— Kom, sade han. Här är ingen tid att förlora, Tom.

— Jag förstår, sir, sade Tom vänligt, ni tänker ge er i väg till Madagaskar, nu, ofördröjligen och i ett sammanhang.

— Naturligtvis.

— Jag vet inte, hur styv simmare ni är, sir, men jag kommer fortare fram med en båt som går i morgon. Betänk att avståndet mellan Kapstaden och Madagaskar är nära nog lika stort som tvärs över hela Medelhavet från Spanien till Mindre Asien. För resten, sir, har ni fått era pengar från Europa än?

— Tom, du har rätt, vi måste vänta till i morgon.

— Det är det bästa vi kan göra, sir. Ni skall nog vara er tös strax i hälarna ändå, om inte en viss potentat sitter i märket. Har ni en tidtabell?

— Ja, men den gäller bara järnvägarna.

— Det är dem jag vill åt, sir. Vi ta tåget till Lourenço Marques — därifrån är det knappt mer än sex hundra engelska mil till Tajunga. Tänk om vi kunde hinna före ungherrskapet, stå på kajen och vinka välkomna åt dem. Vad säger ni om det, sir?

ELFTE KAPITLET.

Den väntar inte för länge...

Den malagassiske hotellvärden stod bar- och bredbent framför sin disk med händerna på ryggen och rökte pipa. Belåtenheten sken i kapp med olivoljan från hans bronsfärgade ansikte, under det de tjocka läpparna voro i oavbruten rörelse. Det var nämligen inte vanligt att hotellet tillfördes gäster mellan de ordinarie ångbåtsturerna, vilket emellertid inträffat just i dag. Två nabober hade kommit ångande i egen jakt och tagit in i hotellets bästa rum, trots de charmanta salongerna ombord på Lizzi. De båda främlingarna ville vara oberoende av hamnroddarna — och det var alltid bekvämare att bo på två ställen än på ett.

— Var kommer båten ifrån? sporde värden en av matroserna, som förfriskade sig vid en stor mugg öl nere i salen.

— Lourenço Marques.

— Hur lång blir vistelsen här?

— Vet inte. Lizzi är hyrd för en månad.

— Det är väl ett dyrt nöje, förmodade värden, som i likhet med många av sina europeiska kolleger gärna tänkte på pengar.

— Femhundra francs om dagen under gång och trehundrafemtio för var liggedag.

— Det blir pengar det.

Matrosen svarade inte, han föredrog att borra näsan ned i stopet.

Men värden hade ingenting att göra och tyckte det var roligt att skvallra.

— Vet han vad herrarna ha här att göra?

— Förmodligen affärer av den brådskande sorten. Det var rasande bråttom. Vi gick över från Lourenço och hit på fyrtiotvå timmar.

— Då är det nog gummiskörden det gäller. Tror han inte det?

— Kanhända.

— Helige Vasayo give att det vore så väl. Kung Saraj måste hållas vid gott humör; får han inga pengar blir han argsint, och då är det inte rådligt att vara malagass på den här kanten.

Medan hotellvärden uppsände denna bönesuck till den helige Vasayo höllo Tom Feathertom och Albert Grenander sitt första krigsråd på malagassisk mark. Tom stod framför spegeln och knöt en eldröd halsduk kring kragen; herr Grenander, som inte hade någon ro i kroppen, gick rastlöst fram och tillbaka på golvet.

Tom koketterade.

— Tillåter ni att jag lånar er vackra guldkråsnål, sir?

— Gärna det, Tom, men var rädd om den. Den är ett minne.

Så började herr Grenander åter sin stegmätning.

— Det är den tjugutredje i dag, anmärkte han, och det var de första ord han kommit sig för med att yttra på en lång stund.

— Det är lika sant som att klockan är tjugu minuter över två, tillfogade Tom och bytte ut sina gula kängor mot ett par vita tygskor. De voro nämligen lättare att springa med — om det skulle behövas.

— Jag skall inte plåga dig, Tom, lovade herr Grenander, men vad tror du? Ha de hunnit före oss eller äro vi först på platsen?

— Det är inte gott att tro något i det fallet, sir. Det finns precis lika många chanser för det ena som för det andra.

— Visserligen.

— Men senast inom två timmar skall vi ha klarhet på den punkten.

— Hur tänker du gå till väga?

— Om ni kände Saraj Daraïs malagasser bara en liten smula, sir, skulle ni inte fråga så barnsligt, med förlov sagt. Franska pengar ha mycket hög kurs på den här välsignade ön — för en handfull louisdorer åtar jag mig att pumpa premiär-

ministern på alla rikets hemligheter till lands och vatten. Ni kan då på ett ungefär räkna ut, hur mycket som behövs för att klämma ur hamnpolisen vilka båtar som lagt till och vilka passagerare som satt sin fot på Tajungas kaj sedan den 18 februari, det vill säga under de senaste fem dagarna. För att vara riktigt säker köper jag kanske också hamnlöjtnanten för ett par femfrancsmynt.

— Under tiden?

— Stannar ni kvar här, sir. Försök att öppna samtal med värden, kassörskan, borstarn, kyparn och städerskan. Det kan vara bra att veta vilka av dem som förstår franska — och hur mycket de förstår. So long, sir!

Herr Grenander verkställde sin lingvistiska undersökning med det för honom karaktäristiska grundliga allvaret och kom till ett mycket nedslående resultat. Värden var fullständigt analfabet, kassörskan kunde ruska på huvudet och säga måssjö, kyparen förmådde räkna till tio och artikulera något som påminde om non monsieur; borstaren var inte anträffbar. Den lilla städerskan däremot hade inte allenast en något ljusare hudfärg i ansiktet än sin principal, hon ägde också ett klarare förstånd. Det befanns att hon var i besittning av ett treårigt franskt barns ordförråd och förstod nästan allt som sades, om man bara talade långsamt.

På denna examen lyckades herr Grenander inte förnöta mer än en timme. Han gick då utanför

porten och började studera de inom synhåll befintliga byggnadernas arkitektur.

Hotellet dominerade gatan. Det bestod nämligen av två våningar och var ursprungligen struket med rödfärg, vilken sol och vindar förlänat en högst läcker skiftning i en klarare ton, som hade något av sjömansögats lyster. De övriga husen kröpo efter marken i träets egen färg och smutsen stod dem upp till knäna. Avenyen avslutades med en tältgata — tydligen en detacherad militäravdelning — utanför det högsta och mest centralt uppslagna tältet gick nämligen en brunhyad krigare med modernt, bajonettförsett mausergevär på högra skuldran.

Gatan saknade stensättning. En pojke med bananlast på en kärra tog sig mödosamt fram över den gropiga terrängen mellan husraderna och en pustande bil fick köra med växeln på första utväxlingen under det chassiet hoppade besatt på sina skrala fjädrar. Herr Grenander höll vad med sig själv att han inte skulle få se en vithyad man innan han hunnit räkna till hundra — och förlorade. Där kom en hel liten karavan, två herrar och tre damer. Den omständigheten att knappt någon enda av infödingarna fäste något avseende vid dem, kom herr Grenander att känna en högre grad av trygghet. Vad expeditionen helst av allt borde undvika var nämligen uppmärksamhet. Tom Feathertom hade påpekat detta inte en utan tjugu

gånger och Albert var i det fallet fullständigt ense med expeditionens chef.

Nu hade två timmar gått sedan Tom begav sig ut på rekognoscering och ännu syntes inte en skymt av honom. Herr Grenander begav sig upp på hotellrummet och satte sig att vänta.

Man skulle trott att denna samvetsgranna och plikttrogna människa först och främst bort ägna en tanke åt det journalistiska uppdrag, för vars fullgörande hans tidnings ekonomiavdelning i förskott och förtroende utanordnat sex tusen i landets mynt. Men det gjorde han inte. För sin själs öga framkallade herr Grenander i stället bilden av Saraj Daraïs harem, och han lät alla sina ekonomiska och intellektuella linjer med påskruvad bajonett gå till anfall mot detta samma harem. Efter berättelser som han någon gång sett i bladen om turkiska paschors äktenskapliga inrättningar vågade han dra den relativt trösterika parallellen, att om Adorée redan förts inom de Sarajska haremsportarna borde det dröja åtskillig tid, innan hans majestät fick tid att intressera sig för det nya numret i samlingarna.

Herr Grenander tog fram sin klocka och såg på den. Sedan förde han den till örat — jo, den tickade som vanligt. Var detta möjligt: klockans visare pekade rätt upp och ned. Sex. Tom hade varit borta i snart fyra timmar.

Mr Feathertom hade för vana att göra sina kalkyler efter en mycket pessimistisk ekvation för

att skydda sig för de vidriga tillfälligheternas infall. När han sade att det fordrades femhundra francs att stoppa till en mutkolv med, så räckte det i regel med hundra och då han anslog tre timmar för ett äventyrligt streck var han i regel tillbaka efter halvannan timme.

Här behövdes alltså inte någon Sherlock Holmesk slutledningsförmåga för att varsla oväntade händelser — kanske någon katastrof.

När klockan slog halv sju från ett torn i närheten gick herr Grenander ned igen. Han härdade inte ut med tystnaden i detta hotell, som saknade telefoner, elektrisk ringledning och hiss. Tiden stod stilla.

Hotellet hade en fasad på femton, tjugu meter och närmast porten var smutsen avlägsnad på en remsa, stor som en Woods varietétribun. På denna remsa gick herr Grenander fram och tillbaka tills klockan blev sju och det svidande klara dagsljuset fick ett stänk av opal, som hotade med snabb skymning och natt.

Då såg herr Albert en inföding komma emot sig, en barhuvad, krullhårig herre i vit burnus, läderbälte kring livet och sandaler som klaskade i smörjan. Han luktade dålig italiensk salad på långt håll och ansiktet glänste av olja som en remouladsås.

— Varolania arantana talan, ropade han åt herr Grenander, som inte hade annan utväg än att svara:

— Parlez-vous français, monsieur.

— Haha, skrattade Tom Feathertom, ty det var naturligtvis han. Nu lurade jag er en gång till, mr Grenander.

Men mr Grenander orkade inte bli arg den här gången som sist på hotell van Leeken. Spänningen hade varit för stark, Albert gjorde en gest åt vad hotellhövdingen med någon överdrift kallade portalen, och båda följdes åt uppför trappan, Tom först.

TOLFTE KAPITLET.

Kring ett harem.

— Du har försatt mig i ett tillstånd av ytterlig nervositet, min käre Tom, sade herr Grenander och tömde ett stort glas halvljumt vatten i botten. Klockan är strax halv åtta och jag räknade på, att du borde ha varit tillbaka vid fyratiden.

— Då skulle ni ha varit i mina kläder, sir, skröt Tom. I så fall hade det nog inte stoppat med nervositet. Jag har haft två gevärskulor efter mig, och de visslade rätt tappert. Utom en pil, som jag ger mig sjutton på var förgiftad.

Herr Grenander föll ned i en stol. Indianböckernas patos hade aldrig legat för hans naturell och nu såg han endast med förskräckelse den uppsvullna kroppsdelen efter giftinfektionen, stelkrampen, döden.

— Det är ingenting att hänga läpp över, deklamerade Tom. Tillåt mig nu, sir, att som ersättning och styrkemedel presentera för er Sydafrikas mest betrodde slavhandlare — med vitt kött naturligt-

vis — herr Muftar-Bagrimi från Sambesi. Till er tjänst, sir.

Albert andades häftigt.

— Du har sett henne?

Tom vätte fingertopparna mot sina fuktiga läppar.

— Tänk att det finnes ärligt och moraliskt folk i Tajunga som driver formlig jakt på vita slavhandlare. En sedlighetsförening på Madagaskar, sir, en fanatisk sedlighetsförening med skarpladdade gevär och förgiftade pilar. Det är argument, skulle jag tro. Skriv och tala om det i er tidning, sätt ihop en artikel, så de beskedliga tanterna därhemma blekna av avund — »Madagaskar — förgångslandet, en propaganda mot vita slavhandeln med kulor och krut».

— Tom, har du sett henne?

— Nej, sir, det har jag inte, men jag har sett huset, där hon bor.

— Där hon är inspärrad, menar du?

— Låt oss inte tvista om ord, bad Tom och började lösa upp läderbältet som höll ihop den vita långdräkten. Fröken Villanueva är i säkerhet, sir, och på de närmaste fyrtioåtta timmarna kommer ingenting ont att vederfaras henne.

Ur sin resväska tog Tom fram en jättelik vaselinburk och började avlägsna den malagassiska kulören. Peruken hade han kastat i sängen, den vita burnusen låg på golvet, läderbältet smög sig som en orm kring skrivbordets malträterade fötter.

över alltsammans låg en lukt av härsket flott och nerifrån sjön kom ett väder med en frän odör av brända ben genom det öppna fönstret.

Men herr Grenander, vilkens fem sinnen voro journalistiskt tränade att reagera för allt och värdera allt, såg ingenting, kände ingenting. Hans blickar hängde vid Tom Feathertoms läppar.

Nu tyckte äntligen gossen, att han hållit herr Grenander tillräckligt länge på sträckbänken. Därför gjorde han en sista avdragning med handduken (som fick samma chokladfärg som don Ramons bil vid tullen den 17 februari), vände sig från spegeln och frågade herr Grenander:

— Vad ger ni mig, sir, om vi kan lämna Tajunga i övermorgon med fröken Villanueva?

— Allt vad jag äger och har, svarade herr Grenander allvarligt.

— Gott, sade Tom, mer kan jag inte begära. Kanske jag låter er behålla ett par hundralappar — det beror på mitt humör, när vi gör upp affären; mitt lynne däremot tar mycket livligt intryck av frukostens beskaffenhet. Och nu har ni rättighet att få er rapport, sir.

— Verkligen?

— Spydiga tonfall biter inte på den, som agerat mål för mauserkulor och förgiftade pilar, sir. Nere vid hamnen fick jag snart besked. Sent i går kväll kom en båt från Lourenço Marquez, A r i a d n e, och satte i land två passagerare, en herre och en efter figuren och rörelserna att döma ung dam. En

av hovets scharlakansröda biler plockade upp dem och susade i väg mot palatset.

— Det var hon.

— Utan tvivel, sir, det var hon. Då hela den undersökningen inte tagit mera tid än tjugu minuter, lät jag ro mig ut till Lizzi, där jag förvandlade mig till den infödde slavhandlaren Muftar-Bagrimi från Sambesi. Jag har träffat honom en gång förut och vet, i vilken tonart hans jargong går. Så bar det i väg till Alamabasa.

— Alamabasa?

— Kung Saraj Daraïs residens, sir. Det var gud ske lov en ovanligt korkad malagasser, som hade vakten vid porten, och jag slank in. Men vet ni vad, sir? Alamabasa är inte ett slott, det är en hel liten stad, och där duger det inte att man går omkring och ser ut som man letade efter gatskyltarna. Ni skulle just ha sett mig, sir, när jag vandrade rakt fram över borggården, med näsan i vädret, och hört hur vaktposterna slogo gevärskolvarna i asfalten för min magnifika person.

— Vidare.

— I ett hörn var det på vippen, att jag blivit anammad, men det gick bra. En officer kom fram och frågade:

— Vad gör ni här?

Då sträckte jag på mig och röt:

— Dra åt helvete, karl, och sköt era egna angelägenheter.

Han dök, sir, han dök så fort och ögonblickligt, att det var en fröjd åt det.

Till slut hittade jag, vad jag letade efter — en berusad karl. Ni har kanske läst i den där uppslagsboken, ni talade om i Kapstaden, att malagasserna äro glada i brännvin. Det är en uppgift, som håller streck. Malagasserna äro glada i brännvin, och den jag fick tag i var en av de allra gladaste.

— Tom, du är ett geni.

— I detta ögonblick är jag, sir, mer än ett geni. Jag är så lokaliserad i hans majestät Saraj Daraïs residens som om jag bott där sen jag född blev. Jag vet var haremsbyggnaden ligger, jag vet var de nykomna fruarna placeras, hur de ha det den första tiden, jag har tagit överevnuckan under hakan och kallat henne min ros; och Sarajs haremsminister bjöd jag på lunch ombord på Lizzi i morgon klockan två.

Herr Grenander tog sig om huvudet.

— Tom, detta är rena vanvettet.

Herr Feathertom trädde sina långa ben i ett par vita flanellbyxor.

— Tyvärr var haremsministern förhindrad, han skulle på audiens hos majestätet. Så gott var det. Han fick er guldkråsnål i stället; ni skulle bara sett hur glad han blev.

— Du skänkte bort min guldkråsnål!

Tom nickade.

— Jag ångrade, att jag inte hade er guldklocka

och kedja också till hands. Det är nästan viktigare att olja in souscheferna än cheferna, och haremsministern har en mycket besvärlig adjoint.

Herr Grenander exekverade en nervös trumvirvel med fingerknogarna mot bordsskivan.

— Min käre Tom, sade han, naturligtvis är jag villig att offra vad som helst för vårt mål, men jag hade bra gärna velat behålla både min kråsnål och min klocka, som äro gamla minnen, gamla värderade minnen, gosse, och från min synpunkt oersättliga.

— Tacka då era fäders gud, att jag inte föll på idén att låna er klocka också. Som balsam på såret efter kråsnålen skall jag emellertid tala om att fröken Villanueva redan i denna stund är underrättad om er härvaro.

Herr Grenander strålade.

— Käre Tom, bad han, förlåt mig det jag sa nyss om kråsnålen. Det var alldeles inte ämnat som någon förebråelse. Hur kunde du komma i förbindelse med Adorée?

— Det var så enkelt som att ta en pris snus, sir. Sjung inga lovsånger för den bagatellen. Medan haremsministern speglade sina ögons förtjusning i er vackra guldnål, tog jag upp ett kort ur fickan och skrev — på spanska — följande enkla ord:

»Var lugn. Jag är här. Frihetens timme slår inom kort.

Undertecknat:
Albert Grenander.»

Så fort jag fått veta, vilket rum er tös bebodde, ställde jag om ett längre samtal framför hennes dörr. Och medan jag klappade om överevnuckan och tryckte ett par guldmynt i hennes feta hand, fick kortet åka in under dörren.

Herr Grenander föll Tom Feathertom om halsen och tryckte honom till sitt hjärta. Redaktören skämdes inte över att hans ögon blevo våta och de guldbågade glasen immiga.

— Nej, protesterade Tom, det här duger inte. Låt mig dra en kam genom håret, sir, och sedan för era ögon lägga fram fälttågsplanen, fält-tågs-planen.

— Ja, sade herr Grenander och snöt sig, fälttågsplanen, Tom.

— Första villkoret för en oantastlig fälttågsplan är, sade Tom, att den lämnar fältherren tillfälle att begå så många misstag som möjligt utan att ansvaret drabbar andra än underfältherrarna. I det avseendet är min fälttågsplan fullständigt misslyckad. Har jag kalkylerat uppåt väggarna, så är det också slut med räknemästaren, och det ber jag er observera, sir, om ni har några invändningar att göra mot mina strategiska dispositioner.

— Låt höra, Tom.

— Den första framstöten företages av expeditionens chef redan klockan tio på förmiddagen. Slavhandlarmatadoren Muftar-Bagrimi från Sambesi gör ett nytt besök i hans majestäts residens,

denna gången försedd med ett introduktionskort av hans excellens, herr haremsministern. Låt oss äventyra adjointens missnöje, eftersom guldklockan är er så kär, men jag måste ha med en flaska parfym eller åtminstone en briljantring till överevnuckan, som inte i längden torde nöja sig med karesser från en färgad man. Annat vore det, om jag kunde bibehålla min i dopet — ja, herre, i dopet — undfångna hudfärg, men det går inte.

— Men jag då, Tom, jag! Jag tänker vid gudarnas skymning inte sitta här med armarna i kors.

— Lugna er, sir. Ni kommer med — likväl först vid aftonsamkvämet, men då på ett mycket effektfullt sätt.

— Gott, sade herr Grenander blidkad, och slog sig ett litet metalldånande slag på bröstet.

— Under förmiddagsoperationerna, strax innan haremsministern skall gå till audiens hos Saraj Daraï, gör jag hans excellens ett förslag. Hans majestät har ännu inte sett fröken Villanueva och vet inte hur skön hon är. Vissa politiska förhållanden — ordet politik gör alltid ett starkt intryck på politiska ignoranter! — gör det opportunt — ett annat mycket bra ord! — att återlösa fröken Villanueva. Herr Muftar-Bagrimi från Sambesi åtar sig att genast till haremsministern erlägga en summa, stor tiotusen francs kontant i guld, och omgående översända en annan tös i samma ålder och med ungefär samma utseende

— allt likväl med villkor, att fröken Villanueva får utsmugglas samma dag klockan nio på kvällen.

— Bravo, Tom!

— Ministern riskerar ingenting. Den blinkning med vänstra ögonlocket han ger överevnuckan, kan ingen maskin i världen registrera och för en echapperad haremsdam — ännu icke tagen i ögonsikte av härskaren — har hittills ingen regering stupat.

Förmiddagen är alltså ägnad preliminärerna...

— Eftermiddagen?

— Utförandet.

— Jag får ett par revolvrar och betäcker återtåget med vapen i hand...

Herr Grenander reste sig upp och spände vadorna. Tom däremot såg ytterligt förlägen ut.

— Ni får inte bli ond på mig, sir, men fälttågsplanen kräver en annan roll av er.

— Säg ut, gosse!

— Ni förstår, sir, jag måste redan i dag förbereda hans excellens på närvaron av en andra person i morgon, och då var det angeläget, att göra denna andra person så oskadlig som möjligt. Huvudsaken är ju, att vi lyckas, sir, eller hur?

— Inga krumbukter, Tom...

— Nåväl, sir, jag sade hans excellens att jag i morgon på kvällen skulle ha den äran att för honom presentera...

— Presentera?...

— Min gamla mamma, sir.

Herr Grenander visade en beundransvärd självkontroll. Han stegade ut två diagonaler i rummet, men sedan ställde han sig framför Tom Feathertom och förklarade, att han var beredd.

— Jag skall göra, som du önskar, Tom, men tala i falsett kan jag inte, och om det malagassiska språket har jag, som du vet, inte den minsta aning.

— Det betyder ingenting, sir.

— Gör det inte?

Nu föreföll Tom åter en smula brydd.

— Jag har underrättat hans excellens om, att min gamla mamma, tyvärr, är dövstum.

Herr Grenander drog inte ens på mun.

— Det förefaller mig, som vi skulle ha utsikter att lyckas, sade han bara. Om förutseendet över huvud kan skapa några garantier för äventyrliga företag, så ha vi vårt under tak, Tom. Är det något annat jag behöver veta?

— Precis klockan nio på kvällen finner ni en bil utanför residensets portar. Medan jag harangerar vakten, för ni ut den dam i svart klänning, som i överevnuckans sällskap nalkas från borggårdens vänstra sida. Damen i svarta klänningen är fröken Adorée Villanueva. Bilen kör i väg med rasande fart — fjädrar och ringar äro betalda i förskott — ned till hamnen, där ångaren ligger med kokande pannor. Fyrtio timmar senare äro vi i Lourenço Marquez och dagen därpå i Kapstaden.

Tom vätte fingertopparna och knäppte en fanfar i luften.

Herr Grenander var lika upptänd. Han flammade.

— Jag vill bli hängd, om vi misslyckas, sade han.

— Det blir ni också med all säkerhet, sir, replikerade Tom.

TRETTONDE KAPITLET.

En bukett av bajonetter.

I en stor sal på sitt kritvita slott Alamabasa satt hans majestät Saraj Daraï och hetsade upp sig. Tronen var inte obekväm, frukosten hade varit förträfflig, förhållandet till franska regeringen, som Saraj med utmärkt resultat alltjämt drog vid näsan, var gott, och om grälet mellan de 179 haremsfruarna lämnade hans excellens haremsministern dagligen de mest tillfredsställande rapporter. I en viss utomordentligt hemlig flygel, bebodd av en lika utomordentligt hemlig dam, hade hans majestät tidigt på morgonen gjort ett utomordentligt hemligt besök och funnit allt i bästa ordning.

Likväl var Saraj Daraï vid osunda vätskor. Orsaken härtill skola vi snart erfara.

— Kalla hit mina skarprättare, väsnades despoten.

Och de bruna kammarherrarna lupo i väg som

de oljade blixtar de voro — om man lägger tonvikten på oljan.

Skarprättarna kommo. De voro av hög malagassisk börd och behövde därför inte buga sig mer än sju gånger för härskaren.

Hans majestät betraktade dem emellertid föraktfullt.

— Mina herrar dagdrivare, sade han. I bestjälen statskassan.

Malagasserna bugade sig samtyckande. Ty en sådan förebråelse är uteslutande smickrande på Madagaskar.

Saraj Daraï drog manteln tätare om de bronsskålsliknande knäna (ty det drog från golvet) och fortsatte:

— Att stjäla litet från staten är en dumhet, att stjäla lagom är en dygd, men att roffa åt sig med både händer och fötter är varken en dumhet eller en dygd — det är ett brott, mina herrar. Och varje brott bestraffas, det vet herrarna, bestraffas strängt, skoningslöst.

De båda högtställda malagasserna bugade. De visste detta.

— Jag har inte haft en avrättning på fjorton dar, sade Saraj kort, det är ett klart skoj, och får jag ingen i dag, så må herrarna avrätta varandra. Ajö.

Malagasserna bugade sig åter sju gånger och gingo ner på borggården. Solen spelade varmt över det rödaktiga gruset och i palmerna strålade

paradisfåglarna. De båda malagasserna betraktade varandra och smålogo svårmodigt. Saraj Daraï tog aldrig tillbaka ett ord av vad han sagt — alltså måste man ha fatt på någon att hugga nacken av så fort som möjligt.

Just då kom haremsexcellensens adjoint sneddande över borggården. Han rökte en kort kritpipa och föreföll att, i motsats till suveränen, vara vid ett briljant humör.

— God dag, Balama, god dag, Malaba, hälsade han. Stora saker i görningen, gossar.

— Stanna, ropade Balama. Vi vilja tala med dig, adjoint!

— Vad är det fråga om då? sporde adjointen, jag har bråttom. Jag skall nämligen avslöja en hemlig konspiration inom haremsdepartementet för härskaren.

Men då skulle man ha sett de båda malagassiska skarprättarna. De togo varandras händer och dansade en liten gammalvals mitt på borggården, så varmt det var. Ty en hemlig konspiration inom harem utan avrättning hade ännu aldrig förekommit under Saraj Daraïs regering.

Tom var belåten med resultatet av herr Grenanders första försök som förvandlingskonstnär. Manteln föll i matronlika veck ned mot golvet, glasögonen blänkte myndiga, moderligt övervakande,

och den bruna färgen gav kinderna ett ännu rundare utseende. Herr Grenander formulerade sin enda och allvarliga reflexion när han såg sig i spegeln:

— Jag hade aldrig trott att jag var så tjock.

Tom, som redan var färdigkostymerad, sysslade med penna och papper vid ett bord under fönstret.

— Vad gör du, Tom?

— Skriver, sir.

— Är det ditt testamente?

— Det är ett brev, sir.

— Ursäkta mig, Tom, det var inte min avsikt att vara närgången.

— Ingen skada skedd, sir. Nu är det bara adressen.

Tom raspade i väg över kuvertet med en väldig fart.

— Ser ni, det är litet bråttom, posten stängs inom en halvtimme och jag måste ha kvitto på brevet. Det är vad man kallar ett rek, sir.

Snart var också den saken i ordning.

Klockan närmade sig åtta och det var redan mörkt ute. Tom spände läderbältet omkring livet och kontrollerade att revolvern hängde där den skulle under manteln.

— Tiden är inne, hotellräkningen betald, browningen laddad, allt klart. Låt oss gå, sir.

De båda herrarna satte sig i rörelse upp mot Alamabasa; herr Grenanders något vaggande gång gav utmärkt illusion åt hans dräkt.

— Det är en sak jag dolt för er, mr Grenander, sade Tom, när de kommit ett stycke på väg.

— Vad skulle det kunna vara, Tom?

— Jag gjorde en mycket märkvärdig upptäckt i dag, när jag var uppe i residenset.

— Berätta, min gosse. Den som sagt A...

— Det hände mig, att jag kom in i en tokig korridor, som aldrig tycktes ha något slut, och för att komma någon vart öppnade jag en dörr — den första, bästa, det försäkrar jag.

— Och innanför denna dörr?

Tom hejdade sig, fångad av en plötsligt påkommen betänksamhet.

— Jag tror det är bäst för er att *inte* veta det, sir, om något oförutsett skulle inträffa.

Allting gick emellertid efter uträkning. Innanför portarna mötte överevnuckan, som uttömde sig i ivriga vördnadsbetygelser för gamla fru Muftar-Bagrimi från Sambesi. Albert gjorde så gott han kunde och Tom smålog gillande i ett av mantelns hundra veck.

Överevnuckan meddelade, att hans excellens väntade i högra flygelbyggnaden, och dit begav man sig nu med värdiga steg. Tom klingade med påsen, som innehöll tio tusen francs i guld, och den gamla damen strök sig som en katt intill honom vid detta ljud.

Haremsministern tog emot på det mest förekommande sätt — galant och tujours mot det dövstumma fruntimret med brillorna, förbindlig

mot hennes son. Han slog upp simmigt, mörkbrunt portvin ur en karaff och bjöd sina gäster välkomna, allt under det han på verserat folks vis talade om vädret, om skördeutsikterna, om de dåliga kommunikationerna mellan Tajunga och fastlandet. Härunder tog nu Tom, liksom i distraktion, fram guldpåsen under manteln och satte den på bordet, synbarligen med ögon, öron och alla sinnen upptagna av de klena förbindelserna mellan Tajunga och fastlandet. Knappt hade påsen blivit placerad på bordet, förrän hans excellens, också liksom i distraktion, sträckte fram sin hand, grep den och lät den falla ned i en under manteln dold ficka. Därpå blinkade han med vänstra ögonlocket åt överevnuckan, som ett par minuter senare begav sig bort, liksom hon hade glömt något.

Men i dörren hejdade Tom henne. Han drog fram ett i skärt silkespapper inlindat paket, bugade och sade:

— Denna lilla gåva ber min moder eder mottaga som ett synnerligen obetydligt vittnesbörd om hennes högaktning och beundran.

Efter en kotiljongstur de båda damerna emellan drog sig överevnuckan skyndsamt tillbaka. Hon hade nu endast att låsa upp en viss dörr, och affären var ordnad till alla parters belåtenhet.

Klockan fattades tio minuter i nio.

Efter ett hjärtligt avsked av ministern stävade Muftar-Bagrimi och hans mor åter mot utgångs-

portarna, bakom vilkas järngaller de mörka konturerna av en bil avtecknade sig. Vaktposten hade slagit sig i samspråk med chauffören och det hela såg särdeles fredligt och hoppingivande ut.

Från Alamabasas höga koppartorn hördes det första slaget, som förkunnade att dygnets nionde timme ingått, och i samma ögonblick syntes två kvinnliga skepnader nalkas från väster. Herr Grenander, som förut icke känt någon oro, fick plötsligt en våldsam hjärtklappning. Han tyckte sig känna igen Adorées sätt att gå, hennes gestalt i den ena av damerna. Nu voro de alldeles vid porten, överevnuckan gav vaktposten ett tecken, grindarna öppnades, chauffören satte motorn i gång och herr Grenander mottog den hand den beslöjade unga damen lade i hans. Alberto ville viska »Adorée», men vågade inte — ålagd som han var att ända in i sista ögonblicket spela den dövstummas roll.

Alla tre hade nu kommit upp i bilen, dörren smällde igen. Tom lutade sig ut genom fönstret och skrek:

— Kör!

Bilen gjorde ett ryck, ett mycket häftigt och kort ryck. Sedan stod den stilla och motorn slogs ifrån.

Samtidigt tändes som genom ett trolleri hundratals facklor runt om, ett vilt härskri höjdes, och bilens dörrar kastades upp på båda sidor.

Ett helt fång skarpslipade bajonetter stuckos

på en gång in i vagnskorgen — en bukett av dödar.

Att få ut de tre passagerarna och bakbinda deras händer var ett ögonblicks verk. En officer förde befälet med kommandoord på europeiskt vis. Han avdelade en pluton att eskortera fångarna, en halvtropp gick i täten, en i kön och en i vardera flanken. Men runt omkring svärmade muntra fackelbärare, som dansade sitt hemlands ystra danser.

I rask takt bar det av upp mot Alamabasas hjärta, Saraj Daraïs favoritpalats. Fångarna iakttogo hela tiden en naturlig och absolut tystnad — om man undantar att Tom då och då suckade tungt. Adorée gick med nedböjt huvud, herr Grenander satte fötterna i marken med fasta, beslutsamma steg.

På officerns kommando upphörde marschen vid foten av en bred, kolonnprydd trappa. Malagassernas triumfdans avstannade, facklorna vändes mot marken och släcktes. Inifrån palatset, vars dörrar stodo öppna, trängde sorlet av röster, blandat med bullrande skratt. Man kunde ha trott sig stå utanför ett högst europeiskt hus, vars ägare just gav en glad sommarmiddag.

Från terrassen kom en budbärare och viskade något i officerns öra. Truppen formerades ånyo som förut, man marscherade in i en illa upplyst hall med på glänt stående dörrar till stora festsalen och här gjordes halt. Officern gav två

män en befallning och Adorée fördes bort med påfallande brådska. Hon försvann bakom en tungt fallande portiär, som gick så ihop med väggarnas färg, att ingen lagt märke till den förut.

Innanför i stora salen pågick tydligen någon sorts förhör. Tom spetsade öronen. Han kände igen adjointens beslöjade, men ej otrevliga stämma, haremsexcellensens förbindliga tonfall, överevnuckans klagoljud. Däremellan klang en härskarröst, som ibland steg till ett kluckande skratt, ibland dundrade likt havets bränningar.

Majestätet ledde själv rannsakningen.

Efter ett par minuter var Tom på det klara med vad som försiggick.

— Det ser mörkt ut för oss, viskade han. Adjointen har bra reda på sig. Så är det, sir, snålheten bedrar visheten. Varför lånade jag inte er guldklocka? Hur värdefull den är, så håller ni nog styvare på livhanken, sir.

— Tyst, karl, röt officern och smällde till Tom där bak med flatsidan av sabeln. Men i samma stund öppnades dubbeldörrarna på vid gavel och en stentorsstämma befallde:

— Fångarna fram!

En charmant sal. Marmorgolv, marmorväggar, marmortak. Vid ena kortändan en tronstol med stjärnströdd sidenhimmel och silverpallar för hovet. Vid den andra, inom en behändigt anordnad fyrkant av amfiteatraliskt placerade fåtöljer, en fantastiskt skulpterad stupstock på ett underlag

av blodröd porfyr. I ena hörnet av salen dömde man, i det andra exekverades domarna, utan tidsutdräkt, klagotid eller opinionsbildning. Tom såg alltsammans i en blink och skänkte sin beundran åt det praktiska i arrangemanget.

Saraj Daraï var munter, så det strålade om honom. Till höger om sig hade han haremsministern, till vänster justitieministern. Bakom hans stol stodo herrarna Balama och Malaba och myste åt varandra. Även i denna avkrok av världen speglade hovet härskarens lynne — ett glättigt samtal fördes på alla håll och kanter, kvickheterna duggade — även de svagaste väckte bifall.

Tom Feathertom och Albert Grenander fördes fram under den elektriska globen i takets mitt, uppburen av rosafärgade amoriner. Officern ställde sig bakom, med sabelspetsen stödd mot golvet, i avsikt att visa sitt förakt för de tagna fångarnas mod och beslutsamhet.

Saraj Daraï lät sin hovmarskalk påbjuda tystnad. Sorlet förstummades. Skratten kvävdes.

Herr Grenander betraktade majestätets ansikte utan räddhåga. I ögonen läste han förstånd, i läpparna vankelmod, i pannan grymhet. Händerna darrade lätt. Den smala, svarta mustaschen smög sitt silke efter en vacker bronsfärgad hud — herr Grenander sade sig, att detta porträtt varken var fult eller osympatiskt.

Saraj tog ett papper från sin justitieminister och yttrade därpå med mild stämma:

— Detta är alltså Muftar-Bagrimi från Sambesi och hans gamla mamma, genom en olycklig försyn slagen med dövstumhet?

Tom sökte något tecken från haremsministern, men då detta alldeles uteblev, bugade han sig samtyckande. Albert Grenander hade emellertid nu fått nog av komedien; han trodde sig förstå, vad den nyss framställda frågan gällde, och sade därför i bestämd ton:

— Säg mannen, Tom, att jag är tidningsman från Europa och filosofie doktor.

Säkerligen hade aldrig ett så pass kort anförande — det översattes omedelbart — någonsin hälsats med ett jubel, jämförligt med det, som nu bröt ut. Saraj själv skrattade, så han fick tårar i ögonen, och när hovet såg detta, blev glädjen oroväckande. Justitieministern slog sig på knäna och formligen vrålade, herrarna Balama och Malaba hoppade runt på var sitt ben och adjointen flinade så han måste sätta sig.

En sådan orgie av munterhet är aldrig bra. Bakslaget kom också strax, när Saraj Daraï kände att det högg till i nacken på honom.

— Hysch, skrek han ursinnig, vad är detta för ett helsikes flin!

Det blev dödsstilla på sekunden.

— Jag finner det alltså konstaterat, återtog Saraj hotfullt, att I fören falsk flagg. Vilka ären I?

Tom spände upp läderbältet och slog ifrån sig den vita manteln med en vårdslös gest.

— Mitt namn är Tom Feathertom, sade han, attacherad hos hans majestäts generalkonsulat i Kapstaden. Och denne herre, som visserligen för ögonblicket inte kan presenteras i hyggligt sällskap, är redaktören och filosofie doktorn Albert Grenander, en lärd och mäktig man.

När herr Grenander hörde sitt ärliga namn nämnas, flög ett belåtenhetens leende över hans drag. Han nickade två gånger och satte högra foten i marmorgolvet med en liten smäll.

— Ni ha, sade Saraj — och det märktes att han njöt av att sitta till doms över två vita, honom överlägsna män, ni ha, mina herrar, under falska namn trängt er in i mitt palats och sökt bestjäla mig.

Tom lade armarna i kors över bröstet.

— Lugn i stormen, ers majestät, sade han. Vi ha bara försökt ta igen vad som var vår egendom, en ung dam, som en av era agenter rövat bort.

— Det angår mig inte, förklarade majestätet (med maktägandes vanliga sätt att inte låtsa om otrevliga fakta); här är bara fråga om vad som tilldragit sig inom Alamabasas murar.

Tom sänkte huvudet:

— Då är det nog förkylt för oss, sir, sade han i en teaterviskning till herr Grenander, som bara nickade till svar. Det hade nämligen Albert Grenander haft klart för sig hela tiden.

— Vad kräver ni för straff på dessa missdådare, herr justitieminister? frågade hans majestät Saraj Daraï.

— Dödsstraff.

— Och ni, herr haremsminister?

— Dödsstraff.

Saraj reste sig upp i stolen.

— Det är, såvitt jag kan förstå, billigt begärt, sade han. Vi ha prejudikat här i landet på dödsdom för en bortstulen tekopp, och då lär detta angrepp på äganderätten inom mitt rike vara vida allvarligare, även om jag personligen värderar många av mina tekoppar vida högre än mina fruntimmer. Men en domare skall aldrig, mina herrar, låta enskilda tycken inverka på sina beslut, och därför nödgas jag nu döma dessa båda herrar till döden genom halshuggning.

— Bravo, ropade hovet, vist talat, majestät!

Saraj Daraï fortsatte:

— Då emellertid mitt rikes morallagar föreskriva, att man skall roa sig med måtta, bestämmer jag, att avrättningen skall äga rum här i denna sal först i morgon klockan tio förmiddagen. Frukosten serveras på slaget nio i min koboltfärgade sidensalong, klädseln är uniform eller högtidsdräkt, herrar kommendörer bandet utanpå. Och därmed förklarar jag denna...

Justitieministern tog ett halvt steg fram mot majestätet och ryckte det i blusen. Saraj hejdade sig och lät ministern tassla ett slag.

— Ja, sade han så, du har rätt, Houmourou. Därpå lät Saraj sin malmstämma klinga inför hovet och militären en gång till.

— Min justitieminister erinrar mig om, dels att de båda dömda ha att framställa var för sig en sista önskan, dels att de böra konfronteras med den för bortförande avsedda haremskvinnan — så att inte ens skuggan av ett justitiemord må vila på denna statshandling.

— För min del, sade Tom Feathertom, ber jag få fundera på saken till i morgon klockan tio, och vad beträffar mr Grenander, som inte förstår det ädla malagassiska språket, skall jag anhålla att få översätta majestätets propos.

— Säg våldsmannen, bad Albert Grenander, att jag vill dö i ett par byxor.

Saraj Daraï gav genast en kammarherre order om transporterandet av främlingarnas kläder från hotellet till Alamabasa, och kammarherrn satte omedelbart sina trumpinnar till ben i rörelse. Därefter förständigades fångbevakningen att ofördröjligen införa den kvinna, som varit föremål för de båda dödsdömdas brottsliga försök.

Hon kom — denna gången obeslöjad. Albert Grenander kunde inte undertrycka ett utrop av överraskning.

Det var icke Adorée. Hon påminde något om fröken Villanueva, men var icke så vacker, inte på långt när så vacker. I hennes sällskap befann sig en lång, svartmustascherad herre med vit

ansiktsfärg. Denne visade sig vara den man som från Europa överfört och till Saraj Daraï försålt haremsdamen i fråga — men det var ingalunda den spanske markisen, don Ramon.

— Det är inte hon, viskade Albert till Tom.

— Vad är det ni säger, sir?

— Nej, återtog herr Grenander i mycket nedtryckt sinnesstämning, det är inte alls hon.

Av det förhör, som nu följde, hörde herr Grenander allenast en bråkdel. Flickan förklarade, att hon blivit i hög grad överraskad, när ett kort sköts in under dörrspringan — isynnerhet som hon inte begrep ett ord av vad som stod på kortet. I kväll hade den låsta dörren öppnats utifrån — av vem visste hon inte — men när dörren stod öppen gick damen ut.

— Jag brukar göra så, förklarade hon naivt.

Domen blev också mild. Haremsflickan förklarades skyldig att tömma fem koppar toaka, en sorts dåligt palmvin, varav man får ont i magen, men som tros ha en fördelaktig inverkan på hyn.

FJORTONDE KAPITLET.

Sista natten.

Fängelset inom Alamabasas murar föreföll vida mer primitivt än majestätets palats. Encellsystemet var i varje fall en okänd inrättning. Detta hade emellertid det goda med sig, att de båda dömda fingo tillbringa den sista natten i varandras sällskap.

Saraj Daraïs raska rättskipning och snabba exekution av de ådömda straffen hade till följd, att den källare, som upphöjts till heder och värdighet av rannsakningsfängelse, sällan var överbefolkad. När Tom och Albert skuffades ned i gropen — sedan man berövat dem revolver och knivar — fanns där endast en individ förut, en illaluktande neger, som låg i ett hörn och drog väldiga timmerstockar. I taket hängde en melankoliskt blinkande fotogenlampa, fängelsets enda möbel.

Herrar Grenander och Feathertom voro hänvisade att slå sig ned på stengolvet, och det gjorde de också.

— Det var en otrevlig historia det här, sir, sade Tom mörkt.

— Låt oss inte klaga, Tom. Det gör inte saken bättre. Låt oss överväga.

— Undersöka först, överväga sedan, sir.

Och därmed började Tom, först krypande på alla fyra, en noggrann undersökning av källarens golv. Han knackade och lyssnade, prövade och granskade. Varenda sten fingrade han på — golvet var själva berggrunden. Där fanns inte en spricka, än mindre någon lucka.

Det hopplösa med denna fängelsehåla var, att den inte ägde några prång eller nischer, inte den minsta glugg, där ett genombrytningsexperiment kunde försökas. Väggarna ägde golvets solida fasthet. Ventilationen sörjde en gallerförsedd öppning i själva järnporten om, som under dagen hade till uppgift att släppa in de sparsamma ljusstrålar, vilka Tajungas härskare ansågo mer än tillräckliga för stupstockskandidaterna i Alamabasa.

Taket — den sista förhoppningen — låg i fullständigt mörker — lampan var starkt avskärmad med ett ofantligt paraply av järnbleck. Herr Grenander lade sig på huk, bjöd sin rygg till fotapall och så kunde Tom börja undersökningen av den sista dimensionens hållfasthet. Hurra! Ljudet var lovande — tunt, ihåligt. På ett ställe gav taket nästan vika för hans stötar.

Under tiden hade negern slutat snarka. Han låg med runda, fast ännu sömniga ögon och betrak-

tade de båda kamraternas gymnastiska övningar. När gossens tröga hjärna omsider förmådde reda ut vad som stod på, började hans kritvita tänder glänsa i en ljusstrimma. Efter en stund porlade ett stilla, men inte alls osympatiskt skratt från vrån, där han låg.

— Vad skrattar du åt, svarting? frågade Tom och torkade svetten ur pannan.

— Idén är inte dum, sade negern, jag har själv gjort ett försök åt det hållet.

— Nåå?

— Rummet härovanpå är vaktstuga åt Sarajs livgarde — där spelas kort hela natten. Vänta skall ni få höra.

Det dröjde inte många minuter förrän en hel sprängladdning malagassiska svordomar och skällsord exploderade där uppe. Tom hoppade ned och Albert Grenander rätade ut sin rygg.

— Jag ville bara tala om det, förklarade negern och rullade ihop sig igen. Det är så fördömt retsamt att sticka upp huvudet i ett hål, som man inbillar sig vetter åt friheten, och så bara få en hel flaska toaka över sin syndiga skalle. God natt, gentlemän.

Efter mindre än en minut sov den hederlige negern lika gott igen.

— Kom, sir, sade Tom, vi sätter oss här med ryggarna mot väggen. Sedan kan vi använda natten till vad vi behagar. Sömn lär det inte bli fråga om för någon av oss.

— Du tror alltså inte...

— Att vi kan slippa undan. Nej, sir, det tror jag inte.

Herr Grenander var tyst en lång minut. När han talade igen, var rösten ett grand djupare, men den röjde ingen oro eller fruktan.

— Om jag nu blir en smula filosofisk, Tom, får du inte bli ond på mig för det. Dessförinnan skulle jag likväl bra gärna vilja höra din mening om den fatala historien, som är orsaken till att vi få mista huvudet i morgon klockan tio för någon liten mamsell vem som helst och inte alls för fröken Villanueva.

Tom kröp ihop där han satt.

— Ni gör inte den frågan som någon förebråelse mot mig, mr Grenander?

— Naturligtvis inte, Tom.

— Ni är den mest storsinta människa som någonsin skapats, sir. Förstår ni då inte, att det är mitt fel alltsammans. Förstår ni inte, att det är min dumhet, som bragt oss i detta fördömda läge. Förstår ni inte, att det är jag, jag, Tom Feathertom, Kapstadens slugaste gynnare — det är generalkonsulns egna ord — som låtit dra mig vid näsan av en herr Sirius, en herr fähund, så stor, att världen aldrig skådat hans like.

— Just min tanke, käre gosse.

— Ni har redan insett vad avsikten var, inte sant? Don Ramon, den skurken, skulle känna en viss lättnad vid tanken att herrar Grenander

och Feathertom exporterades till Madagaskar — och så sattes spektaklet i scen. Herr Sirius var ingen dålig regissör. Jag har, sir, genomskådat fulla karlar: färgade och ofärgade, dumma och kvicka, hysteriska och mindre hysteriska, men den här lurade mig.

Tom tystnade. Det lät som han skar tänder. Så bet han till:

— Får jag nu bara tag i honom en gång till...

— Hm, hostade herr Grenander.

— Ni avbryter mig, sir, och det är er rättighet. Det är mer än er rättighet, det är er plikt. Jag, som skall avlivas i morgon klockan tio, drömmer om att få ta revansch på herr Sirius! Sådana hugskott äro av ondo. Den lilla tid man har kvar att tänka bör man ägna åt andra funderingar. Naturligtvis, sir. Men förutsätt att ett underverk kunde inträffa...

— Se så, Tom!

— Jag vet vad ni menar: tänk på döden, det är nyttigt. Och från er synpunkt är saken alldeles klar. Men tror ni inte att universum en gång i tiden blev rätt överraskat, när gud skapade himmel och jord. Det finns ett och annat, som bara inträffar en gång var geologisk period; jag är högfärdig nog att tro att vår räddning hör till...

Albert avbröt:

— Har du några verkliga skäl för ett sådant antagande, Tom?

Nu blev Tom rädd.

— Tyvärr inte, sir. Det vill säga...

— Vad då, Tom?

— Ingenting. Ja, inte *alldeles* ingenting, men just inte mer heller. Man blir skeptisk med åren, sir, och jag vet snart inte vad jag skall tro på längre.

Herr Grenander drog upp manteln kring öronen och försökte göra en valk av den bak i nacken, så att plagget kunde tjäna som huvudkudde mot den gipsade väggen. Negern hade börjat snarka igen, varmt var det och fotogenlampan i taket osade värre och värre.

— För att vara vår sista natt är den, tycker jag, sade herr Grenander stillsamt, ägnad att i högsta grad försona oss med vårt öde. Enligt hovaernas religion blir, om jag minns rätt, den som dör för svärd garanterad en oavbruten tillvaro i rosendoftande lunder. Det blir en välkommen omväxling, Tom. Ty här luktar alldeles förfärligt.

Tom svarade inte.

— Som dödssätt betraktat är naturligtvis, fortsatte herr Grenander, halshuggning vida att föredraga framför både magkräfta och vattusot. Det kroppsliga lidandet är en svår tyrann — man må sedan behärska sina nerver aldrig så suveränt: att mista huvudet gör inte ont, om skarprättaren kan sitt yrke. Och det förefaller mig, som om herr Sarajs bödlar skulle besitta en för delinkventerna mycket behaglig rutin i hantverket.

— Ni tror alltså inte att det gör ont, sir?

— Tandvärk är tusen gånger värre, min gosse, om du vet vad det vill säga, och skall jag inte ta hänsyn till något annat än smärtan, så låter jag mycket hellre halshugga mig än jag rispar skinnet på en knappnål. Som du vet, eller som du kanske inte vet, Tom, finns det en stor massa människor, som anse att tillvarons ändamål sammanfaller med strävandet att befria kroppen från varje fysiskt obehag. Medvetandet att efter klockan tio i morgon förmiddag aldrig mera behöva utsättas för risken att få inandas denna infernaliska atmosfär, är en så stor vinst, att jag är färdig innesluta Saraj Daraï i min aftonbön, om jag bara kunde minnas hur den löd. Men med min aftonbön är det som med så många andra ting i den jordiska tillvaron (och poliskonstaplarna på min hemstads gator äro intet undantag från regeln): när man bäst behöver dem, får man inte tag i dem.

Tom Feathertoms röst vibrerade av rörelse och respekt, när han sporde:

— Tillåter ni jag gör er en fråga, sir?

— Gärna, Tom.

— Det finns ett påstående, som man hittar då och då — inte precis i ämbetsberättelser eller statistiska meddelanden från socialdepartementet, men i tidningarna och romanerna. Det lyder: att bli hängd i tysthet är det värsta som finns. Antag nu, att vi sätta halshuggen i stället för

hängd — tycker ni inte då, sir, att ni och jag hotas av tidningarnas och romanernas värsta öde.

— Nej, svarade herr Grenander fast, det tycker jag inte. Den av dig åberopade satsen, käre gosse, lider av felet att inte vara allmängiltig, formulerad som den antagligen är av en paradoxmakare med sitt livs rötter i trycksvärtan. För en skådespelare, en politiker, en författare, en målare, ja, en cirkusdirektör måste det vara hemskt att se sin existens borteliminerad som man förkortar ett bråk eller som man far med den våta svampen över en griffeltavla. För filosofen blir samma öde en intellektuell vällust. Och under de timmar jag har kvar att leva tänker jag försöka sätta mig in i filosofens roll — om du inte har något däremot, Tom.

Det blev alldeles tyst i fängelsehålan. Negern hade slutat att ge ljud ifrån sig och oväsendet ovanifrån var förstummat, vad det nu kom sig. Herr Grenander hörde sitt fickur ticka i västfickan under den fatala kvinnomanteln.

Tom, som var ung, kände sitt hjärta sammanpressas av ångest. Han ville hellre dö en smärtsam död av kräfta i sin ålders höst än gynnas med en snabb och rolig hädanfärd av Balamas eller Malabas huggjärn — fastän han hyste den största vördnad och beundran för herr Grenanders sätt att lägga ut saken. Visserligen bar Tom Feathertom — som ovan är antytt — på en mystisk plan att tvinga majestätet till en återkallelse av döds-

domen, men så här i mörka natten började han allvarligt misströsta om utgången av denna offensiv. Det var så grymt lågt till taket, luften kändes tung att andas och den förbannade fotogenlampan flämtade i dödsryckningarna. Rätt nu skulle det vara kolsvart. Hon fick osa hur mycket som helst, tyckte Tom, bara hon ville brinna.

Tre raska flammor, rakt upp och ned, med en fantastisk skugglek mot väggarna, ett ljud som när man slår ut en spritt ny kortlek mot bordsskivan, och så var det slut.

Hålan låg i det absoluta och egenomträngliga mörkret.

Nu skedde något, som herr Grenander för sin del aldrig skulle trott vara möjligt. Tom började gråta. Han snyftade som ett barn, och det värsta var att han kämpade så heroiskt för att bli herre över sin gråt.

Albert strök gossen över hjässan och hans hjärta var nära att brista.

— Inte duger detta, sade han, inte duger detta, gosse! Det är ju du som är expeditionens chef, Tom Feathertom.

Åter blev det muskler i det förtvivlade, hopplösa knytet. Tom makade sig plötsligt upp mot väggen, bet ihop tänderna och drog till läderremmen omkring livet.

— Tag det inte till protokollet, sir, bad han.

— Det kommer an på, sade Albert Grenander.

Om inte revisorerna ha några anmärkningar att göra...

— Jag förstår vad ni menar, sir, men till min eviga ursäkt tänker jag åberopa ärftlighetens lagar, för mina föräldrar ha varit mörkrädda intill tredje och fjärde led, sir. Nu är det emellertid över, och vill ni göra mig en tjänst, sir, så låtsa aldrig om detta. Jag skulle inte stå ut med det.

— Nej, Tom, min gosse, sade Albert milt, när vi träffas om något år eller så på Champs Elysées i Paris — alldeles tillfälligtvis — så skall jag inte ens blinka med ena ögat, Tom.

Den hederlige Tom förstod inte dubbelmeningen med champs elysées och därför satt han tyst en liten stund.

— När jag var barn, började han sedan, hände det ofta att mamma läste i tidningarna om folk som varit nära att drunkna. Och nästan alltid fick man höra, att närheten av döden — ni hör jag talar som en grammatika, sir — att närheten av döden kommit folk att repetera hela sitt föregående liv. Ingen kan väl ha döden så nära som vi, sir. Men för min del får jag då verkligen säga att den där repetitionskursen åtminstone inte kommer av sig själv, eller hur? Vad är er erfarenhet, sir?

— Om jag skall vara alldeles uppriktig, Tom, så har jag nog funderat en liten smula på framfarna dar. Du förstår, gossen min, mitt liv har varit en kurva så rak, att du kunde dragit den

med en linjal. Min enda släkting är en syster och hennes liv är ändå rakare. Jag tror att Europas mest försiktige vadhållare gärna hade vågat hundra pund på att herr Albert Grenander skulle sluta i sotsängen efter ett stilla hjärtslag — ty av den sjukdomen dö de flesta tidningsmän, till lycka för dem själva och deras omgivning. Den som hållit emot och siat om halshuggning torde inte behövt satsa stora kontanter — men sådant är livet, och det gläder mig att jag omsider kommit underfund med det. Den väntar aldrig för länge som väntat på...

— Och fröken Villanueva?

Nu var det herr Grenanders tur. Han sjönk ihop som en säck, lade sig över på högra sidan, fast stengolvet högg i höften, och sade:

— Nu skall du vara tyst, Tom, för jag vill sova.

*

Det blev ljust klockan sju i källargropen; till och med en solstråle letade sig in genom dörrgluggen. Först blixtrade det till just i hörnet där negern låg. Det var som om skuggorna plötsligt väckts av aningen om sin förestående ofärd, där blev en ögonblicklig och underlig oro — så sköt den gyllene pilen in i rummet och träffade negern mitt på hans runda näsa. Ett lustigt spel i det ebenholtsblanka skinnet tog vid och Tom, som naturligtvis inte sov, tyckte att negern var avunds-

värd, som hade utsikter att få vakna också nästa morgon med smekningen av en ljum solstråle i det svarta ansiktet.

Albert Grenander låg dyr stilla med ryggen åt Tom. Hans jämna, trygga andetag tydde på sömn och huvudet vilade tungt på vänstra armen. Fylld av en nästan religiös beundran för denne halvgamle herre med den på en gång fasta och nervösa blicken bakom de starkt buktade ögonglasen, vågade Tom knappt dra andan av fruktan att väcka honom. Men negern saknade ju alla motiv till en sådan hänsynsfullhet — han sträckte på armarna, så det knakade, morrade ett slag som en otålig hund och drog sedan till med en gäspning, vars sammansatta tonföljd slutade med en skakande nysning.

Negern var vaken.

I samma ögonblick satte herr Grenander sig upp.

— God morgon, Tom, sade han. Se, det är vackert väder, solsken. Jag säger som Faust: hell min levnads sista dag.

— Ni har sovit, sir?

— Inte mycket, Tom, det måste jag erkänna. Enligt uppgift lär det vara hälsosamt att ligga hårt — åtminstone skrev en läkare det en gång i min tidning — men det här var nog litet för mycket av det goda. Jag känner mig mörbultad över hela kroppen.

Herr Grenander tog upp glasögonfodralet och satte på brillorna.

— Man kanske skall ha litet övning i det också, föreslog Tom.

— Antagligen, min gosse, antagligen.

Herr Grenander reste sig nu upp och gick fram till dörrgluggen.

— Vad är klockan, Tom?

— Strax halv åtta, sir.

— Inte mera! Vet du vad, Tom, när jag ser den här rödaktiga sanden utanför på planen, kommer jag att tänka på en författare som hade fått för sig, att han skulle göra guld i stället för att skriva böcker. Han berättade sedan själv hur det gick till och skyllde bland annat misslyckandet på, att han inte hade den rätta röda sanden bland ingredienserna. Jag undrar just om den här skulle ha hjälpt honom.

— Troligen inte, sir, eftersom titulus Saraj har låtit en av sina kemiska ministrar göra blandningen. Majestätet är särskilt förälskat i rött.

Herr Grenander ryckte på axlarna.

— Lika gott. Kanske var det tur för författaren i fråga att han aldrig hittade den rätta sortens sand och säkert var det tur för vitterheten i det land, vars son han var. Vill du höra något av vad han skrivit, Tom, så kan jag ett stycke utantill?

På detta sätt pratade herr Grenander med sin unge vän om allting mellan himmel och jord,

men han undvek omsorgsfullt varje antydan om vad som skulle inträffa klockan tio.

Minuterna runno bort. Negern hörde slött på utan att förstå ett ord, men vid en paus i samtalet sköt han in en fråga.

— Vad säger vår olycksbroder? sporde herr Grenander.

— Han frågar om vi inte äro hungriga, översatte Tom.

— Sannerligen väckte han inte den björn, som sov, utropade Albert. Jag känner mig hemskt sugen. Hör på, Tom, intervjua svartingen hur det är med måltiderna här; någon mera erfarenhet än vi lär han väl ha.

Negern lade huvudet på sned vid Toms fråga och antog en svårt sorgmodig uppsyn.

— Ibland får man mycket mat, ibland får man litet, och ibland får man ingenting alls. Det beror på Vejlanas lynne.

— Vem är Vejlana?

— Fängelsedirektören, herre. En dag var han ur humör — förmodligen hade han förlorat på tärningspel — och då fick jag inte en bit mat på hela dagen.

— Stackars sate! Har du suttit länge i sinkabirum?

— En hel vecka, herre.

— Och vad knep man dig för, svarting?

— Hotellvärden nere vid hamnen beskyllde mig för att ha stulit en höna, herre. Men det är lögn,

jag har inte stulit någon höna — och nu sitter jag på bekännelse.

— Oskyldig alltså...

Negern blixtrade med tänderna.

— Om jag skulle vara uppriktig, herre... jag har inte stulit någon höna, för det var en tupp. Men det har ingen frågat mig om. Man säger så här: du har stulit en höna. Jag svarar: det är osanning, jag har icke stulit någon höna. Jag kan svära inför härskarens gyllene fotsmycken att jag inte stulit någon höna; och då ser justitieministern förvirrad ut och skickar mig tillbaka till Vejlana. Men tyst, herre, någon kommer. Ni skall få se det är han.

Tunga nycklar rasslade i låsen, bommarna skötos ifrån med buller och dån, dörren kastades upp. Två malagasser stego in i källarhålan. Den förste var dyrbart klädd och höll ena handen stolt vid höften, den andre hade endast ett rött klädesskynke kring magen, bar i högra handen en kopparflaska, i den vänstra en helt och hållet europeisk resväska, vilken herr Grenander identifierade som sin. Två andra malagasser korsade sina bajonetter i dörröppningen.

— God morgon, förhärdade brottslingar, hälsade Vejlana, ty det var han. Här medför jag åt eder en frukostdryck och de kläder, som den fete boven med guldglasögonen ville iföra sig för sista gången. Ställ ifrån dig flaskan och resväskan, Promoto, bjöd fängelsedirektören.

— Vad är det i kopparflaskan, Tom? frågade Albert.

Tom lyfte på locket och luktade.

— Varm, kryddad toaka, tror jag, svarade han.

— Bed den förnäme mannen att jag får byta ut min frukostdryck mot litet tvättvatten och en handduk.

Tom översatte.

Vejlana hade uppenbarligen haft tur med tärningspelet under natten, ty han böjde välvilligt på huvudet och befallde Promoto att hämta det begärda. Därpå spottade han åt negern, nickade åt Albert och Tom och avlägsnade sig med den majestätiska värdighet, som gjort honom så imponerande, när han först trädde in i hålan.

Tom smakade på innehållet i kopparflaskan och grinade illa.

— Jag kunde just tro det, sade herr Grenander. Dela du vattnet med mig och låt svartingen sörpla i sig den där soppan. Han säger nog inte nej.

Det gjorde han inte heller. Varenda droppe gick åt på kortare tid, än Albert Grenander behövde för att öppna sin resväska och konstatera, att de klädespersedlar han önskat lågo där i god ordning — troligen nedlagda av den lilla städerskan som kunde tala franska. Så kom Promoto tillbaka med en skål vatten och en bomullstrasa, dörren slogs igen, negern somnade av det varma vinet och allt var som förut.

Sedan de båda herrarna befriat skinnet från

den mörka kulören, började Albert klä om sig utan att söla. Han hade nyss vid en förstulen blick på klockan sett, att det knappt var en halvtimme kvar till den för... ja, för avrättningen bestämda tiden. När halsduken var knuten och västen knäppt, felade klockan en kvart i tio, och nästan samtidigt förnyades bullret utanför dörren. Kommandoord rungade, nycklar klirrade, järnbommar slogo mot varandra — dörren vred sig på sina gångjärn.

Denna gång var det en hel pluton ur Sarajs livgarde i stor parad med tofsprydda skärp, eldröda hattar och vita bomullsvantar på de bruna nävarna. Officern bar en guldbroderad väst med täta rader glänsande knappar. Släpande sporrar hade han spänt kring sandalerna. Vid sabelfästet hängde i ett blått band en silvermedalj, stor som ett femfrancstycke.

— Giv akt! kommenderade officern. Formering till avrättning! Öppna leden, marsch!

Sedan manövern verkställts, vände befälhavaren sig inåt källarhålan, saluterade med sabeln och sade:

— Tiden är inne, mina herrar. Framåt marsch!

FEMTONDE KAPITLET.

Avrättning.

Hur det känns att komma från solpromenaden rakt in i en med elektriskt ljus upplyst sal vet var och en, som varit med om en matiné på någon europeisk teater. Är det en bra pjäs, en pjäs, som parketten väntar sig något av, stiger ett brusande sorl upp mot de matt lysande globerna i takkronan — det blir något av kvällens feststämning i salongen medan förmiddagens sol slår klatschar kring teaterns knutar.

Ingen kunde säga annat än att publiken i Saraj Daraïs marmorsal befann sig vid ett alldeles utomordentligt premiärlynne, den tidiga timmen till trots. Men så hörde också det förestående spektaklet till de mera ovanliga i Tajunga. Att på en gång få två vita nackar under Balamas och Malabas skinande yxor, att se kaskader av europeiskt blod göra lustiga språng över de röda stenarna och höra ångestropen på ett språk, som man ej förstod ett ljud av — se där ett gästspel,

som inte bjöds varje säsong! Hovet hade till vardags fått nöja sig med inhemska krafter av mer tarvlig hudfärg, och när det någon enstaka gång bjöds på en litet ljusare färgskiftning från en eller annan stam längst i söder, var Sarajs förste hovmarskalk färdig att anslå en odrägligt skrytsam ton i de inbjudningskort, som med tofsprydda livjägare utsändes till hovets herrar och damer.

Läsaren kan då förstå, hur han skulle hovera sig denna morgon.

När le peloton d'execution med dånande steg, i noggrann marsch, intågade i festsalen, bröt ett spontant jubel löst. Hans majestät Saraj behagade själv ta upp applåderna — till frukost hade han fått en läcker fiskrätt, garnerad med musslor, tryffel och lätt brynta hajfenor, tillredd i en sås av grädde, olivolja, korinter, kapris, salvia, salep och kardemumma, och den var så god, att Saraj aldrig känt maken. Till denna fiskrätt hade köksministern låtit servera ett Moselvin, knyckt från en i närheten av Tajunga strandad tysk skonare, och det gyllne vinet var så vällustigt i smaken, att Saraj Daraï vid det femte eller sjätte glaset känt en fullkomligt löjlig önskan att bevara de båda brottslingarna till livet. Men redan vid steken insåg han, att den kulinariska sentimentaliteten hållit på att spela honom ett spratt — burgundern flöt just då röd och doftande i glasen. Majestätet höjde sitt glas för den sedan

sekler bestående motsättningen mellan Mosel och Bourgogne.

Scenen från i går var inte mycket förändrad. Den mest i ögonen fallande skillnaden bestod däri, att herrarna Balama och Malaba iört sig nya, rikt förgyllda purpurskynken och att de inte längre med tomma händer uppvaktande majestätet bakom tronstolen utan fattat posto med blänkande långbladiga yxor bakom den skulpterade stupstocken i andra ändan av marmorsalen. Dessutom hade Saraj låtit flytta fram ett bord till tronen, och på detta bord låg en ordförandeklubba, en sådan där helt vanlig, prosaisk, men för många äventyrliga bankpapper ödesdiger ordförandeklubba, som brukas på styrelsesammanträden överallt i Europa — och bredvid den ett helt ris papper. Majestätet hade nämligen fått för sig, att brottslingarnas utomordentliga ställning som undersåtar i civiliserade länder krävde utomordentliga åtgärder i fråga om rättskipning i högsta och sista instans. Justitieministern satt på en pall bredvid och bläddrade i en stor bok; haremsministern stod som allmän åklagare, iförd en purpurfållad vit linnemantel, vid bordets andra sida.

Kung Saraj tog på sig en fördömt bister min, dängde klubban i bordet och befallde:

— För fram brottslingarna!

Herr Grenander såg ut som om han befunnit sig på något kvasikritiskt reportage i en främ-

mande stads museum, smått kisande bakom sina glasögon. Tom höll sig strax i hans rygg och drog litet på mun åt justitieministern.

Hovet var imponerat. Tre av de sju närvarande damerna knäppte ihop händerna, alla de övriga iakttogo en respektfull tystnad.

Saraj Daraï höjde sin stämma. Han talade med uppehåll mellan orden, driven av samma bevekelsegrunder som gourmeten, när han låter ett svalt, citronstänkt ostron eller en sked iskyld Belugakaviar långsamt smälta i munnen:

— Det är inte brukligt, sade han, att skriva några så kallade protokoller för sådana bagateller som att en eller annan karl gör en dumhet och mister huvudknoppen. Men min utrikesminister har sagt mig, att kungarna i herrarnas land möjligen kunde göra Madagaskars franske generalguvernör — den gud beskydde! (hånskratt från okontrollerbart håll) — ansvarig för vad som hänt med herrarna i Tajunga, och därför skall jag — trots allt besvär och varjehanda olägenheter — be att få framställa några frågor.

Titulus Saraj tog en penna och det såg verkligen ut som om han skrev. Därpå vände han sig till Albert Grenander.

— Fullständigt namn och födelsedag, titel eller yrke?

— Albert Karl Frans Grenander, född den 12 februari 1875, till yrket tidningsman.

— Erkänner ni, att ni från mitt ägande harem

velat bortföra en ung och skön kvinna, av mig inköpt och kontant betald?

— Ja.

— Gott. Tajungas lagar föreskriva dödsstraff för detta brott. Är ni beredd att undergå straffet?

— Ja.

— Er ålder gör er berättigad att slippa se er kamrats huvud falla för bödelsyxan. Alltså skall ni halshuggas först. Men tycker ni återigen det är lustigt att vara vittne till hans avrättning, så äro vi beredda att kasta om ordningen. Eller hur, justitieminister?

— Naturligtvis, majestät.

Herr Grenander vände sig till Tom, som hela tiden översatt frågor och svar.

— Säg till honom, Tom, att jag vill så snart som möjligt bli kvitt den här komedien, som förefaller mig i alla avseenden vidrig.

— Nåväl, orerade Saraj, Balama är äldre i yrket än Malaba. Tag hand om herrn med de guldbågade glasögonen och gör din plikt. Musikanter, spelen upp! Tjänare, bjuden omkring vin!

Musikanterna förde de långa, silverbeslagna klarinetterna till sina läppar, trumslagaren spände sin högra armmuskel, cymbalisten höjde sina mässingstallrikar över huvudet och anföraren sträckte båda händerna mot taket, färdig att hastigt dyka ned med dem till en gest, som skulle riva upp en orkan av skrällande, pipande, tjutande musikvirvlar. Kung Saraj smålog förnöjd — han

var belåten med sitt sätt att regera och tyckte att han hade heder av sin dag, fast klockan inte var mer än halv elva på förmiddagen. Justitieministern slog igen boken och haremsexcellensen, som redan satt in herr Grenanders tiotusen francs på upp- och avskrivning i en fransk bank i Antananarivo, bytte om fot. Han hade nämligen vilat på den vänstra under hela rannsakningen med den äldre brottslingen.

Men det blev inte något av med den tillärnade malagassiska valsen — anföraren stod ännu med händerna sträckta mot marmortaket, när Tom Feathertom efter två pantersprång var framme vid Sarajs tronstol. I handen höll han ett papper, på vilket två rader voro skrivna. Och detta papper lade Tom — med några hastigt framviskade ord — under härskarens ögon.

Saraj Daraï bjöd tystnad. Allt liv avstannade. Händelsen var oerhörd. Vad skulle nu ske?

Men knappt hade majestätet kastat ett öga på meddelandet förrän hans hy förvandlades. En vit man skulle blivit eldröd — Sarajs ansiktsbrons fick en skiftning i mässing. Vitorna i hans ögon sprängdes med blod. Kring de tjocka läpparna stod fradgan som på en epileptiker.

Han reste sig upp, med de hårdnade knogarna knutna kring karmstolens armstöd. Röt gjorde han — och fiskrätten och moseln och burgundern voro glömda som om de aldrig funnits till.

— Håll, Balama! Hitåt, Malaba! Tagen bilorna

med er! Huggen denna fähund — majestätet pekade på Tom — i stycken utan process och protokoll och rannsakning, klyven honom, som I klyven ett vedträ! Ligger han inte platt död och tillintetgjord inom tre sekunder, så är det er egen förgörelse, förrn det rings till middag. Fort, fort, fort!

Det tumult som nu uppstod kan svårligen beskrivas — herr Grenander skulle själv använt denna slitna fras om han varit dömd, inte till döden, men att göra ett referat av händelsen. Balama och Malaba störtade upp med jätteknivarna i högsta hugg, genom hela hovet gick en våg av förfäran. Ett av hovfruntimbren svimmade och måste bäras ut. Justitieministern föll av stolen och haremsministern fiskade förgäves efter sin snusdosa. Albert Grenander, som plötsligt såg sig lämnad i sticket av sin skarprättare, skyndade efter — dels av en naturlig önskan att befinna sig så långt som möjligt från Sarajs skulpterade stupstock, dels av oro över vännen Toms öde.

Men långt innan de malagassiska ädlingarna hunnit lyfta sina knivblad över Tom för att enligt uppdrag klyva honom som ett vedträ, hade Saraj Daraï läst den andra raden i Tom Feathertoms kommuniké, och därmed tycktes han också ha ändrat åsikt beträffande Toms öde.

Fruktansvärd i sin konfunderade vrede reste han sig för andra gången i stolen:

— Rören honom inte, skrek han. Denne man tillhör än så länge mig.

Men även en kokosfärgad suverän måste visa sin omgivning en viss hänsyn. Hovet var inbjudet till avrättning, musikunderhållning och förfriskning, och alla (utom den stackars mänskan som svimmat) väntade både på avrättningen, musikunderhållningen och förfriskningarna. Man kunde inte utan vidare köra ut noblessen, isynnerhet som ministärens fruar gjort sig särskilt gentila. Därför nödgades nu Saraj Daraï lägga sin brons i förbindliga veck och anmoda de närvarande att ta sig en promenad i slottsparken, medan en viss räkning gjordes upp med den yngre av de båda dödsdömda gentlemännen.

Herrn med glasögonen skulle under tiden förvaras i hallen, sorgfälligt bevakad av l'officier du peloton d'execution.

*

På mindre än två minuter var marmorsalen utrymd. Justitieministern envisades att stanna kvar, men Saraj rynkade ögonbrynen — och mer behövdes inte. Dagkaptenen skulle hålla vakt utanför närmaste dörr och genast komma in, om han genom rop blev anmodad; eljest borde man hålla sig stilla som råttor — på alla håll och kanter.

Som råttor...

Så fort Saraj Daraï och Tom Feathertom blivit ensamma, förändrade den förre sätt. Hans röst tappade den släpiga, liknöjda tonen; ögonens uttryck hårdnade. Majestätet förvärvade plötsligt en högst märklig förmåga att tänka och uttrycka sig europeiskt.

Han sköt undan papperen, lade armbågarna på bordet och lutade sig fram mot Tom.

— Du har avslöjat min stora hemlighet, säger du. Vari består den?

— Ers majestät har exdrottning Ranavalona III gömd här på slottet. Franska regeringen tror, att drottningen är kvar i Alger, och på den tron — endast på den tron — tolererar man ers majestäts existens. Skulle Frankrikes generalguvernör i Antananarivo få kunskap om att drottningen befinner sig här, hos sin brorson, så blir det — om jag får uttrycka mig på europeiska — en sjuhelsikes historia både för ers majestät och för drottningen.

— Du har fullkomligt rätt, min vän.

— Man litar inte riktigt på stammarnas ärlighet. Släktkärleken är stor på Madagaskar och drottningen har rötter hos många hövdingar. Ers majestät känner sin moster. Det är en klok kvinna — och hon vet vad hon vill.

— Har du talat med henne, gosse?

— Nej, ers majestät, det har jag inte. Av en ren slump kom jag att gå vilse i en av era välsignade flyglar, råkade öppna en dörr, som jag

aldrig öppnat förr — och där satt hon, drottningen. Jag blev fullständigt paff, ers majestät — eftersom jag sett i tidningarna nere i Kapstaden att hovakolonien i Alger förberedde en fest till hennes ära den 1 mars. Men där satt er kungliga moster i alla fall — gud allena vet vem som dubblerar henne nere i Alger!

Saraj lutade pannan i handen.

— Allt vad du nu yttrat, sade han, är lika sant som att solen skiner här utanför. Jag gratulerar dig till din iakttagelseförmåga och dina slutledningar, men beklagar, att de inte komma att göra dig någon glädje i detta livet. Du förstår att du nu är mer dödsdömd än du någonsin varit. Hade du sju och sjuttio liv, så skulle jag släcka dem alla innan nästa timme gått in. För tio minuter sedan skulle fallet av ditt huvud mot mitt stengolv knappt gjort mig så mycket glädje som ett glas verkligt god Mosel. Nu blir det en vällust att höra Balamas svärd skära igenom nackskinnet på dig.

Och därmed reste sig Saraj Daraï för att kalla in ministrarna, hovet, skarprättaren, musiken.

— Vänta en sekund, ers majestät, bad Tom. Låt mig visa er en papperslapp, innan ni ånyo församlar ert rikes stöttor omkring er.

— En papperslapp?

— Ja, sade Tom, och drog upp en liten avlång, skär lapp ur fickan. Vill ers majestät vara god och titta på det här!

— Nå, så sant jag lever, bedyrade Saraj hånfullt — är det inte ett helt litet vanligt kvitto på ett rekommenderat brev till en herr Tom Feathertom i Kapstaden.

— Står där ingenting annat också, majestät?

— Försändelsen skall, om inte adressaten påträffas inom tre dagar, vidaresändas till generalkonsul Jack Macinfish, som äger att brevet bryta och behålla.

— Just det, ers majestät.

Saraj snodde den skära papperslappen mellan fingrarna.

— Gott och väl, sade han. Men vad har detta med detta att göra?

— Ni är blind, Saraj Daraï. I det brev, på vars avsändande från Tajunga ni har kvittot i era händer, finns en utförlig skildring av drottningens liv här i ert palats Alamabasa. Egentligen räcker det ju med tre rader till de franska myndigheterna, men jag har broderat en liten smula...

Saraj andades häftigare under det gossen fortsatte:

— Om inte Tom Feathertom kvitterar ut detta brev i Kapstaden inom tre dagar, så går det vidare till generalkonsul Jack Macinfish, som bryter det och tar del av innehållet med stort intresse.

— Skurk! väste Saraj i den riktiga melodramatiska teaterstilen.

— Så går samme generalkonsul, enligt i brevet meddelade föreskrifter, direkt upp till de franska

myndigheterna i Kapstaden och trettio minuter senare har franska generalguvernören i Antananarivo ett iltelegram om vad som inträffat. Jag skall inte tillåta mig att profetera något om händelserna i Tajunga omedelbart efter. Men det lär väl bli litet rörigt, eller hur, monsieur?

Saraj sprang upp.

Han hade goda förståndsgåvor och såg precis hur landet låg.

— När gick ert fördömda brev härifrån? frågade han.

— Med poståWhat ngaren i går eftermiddag. För närvarande befinner det sig i franska statens postvård ungefär mitt i Mozambiquekanalen. Och efter fyrtioåtta timmar och litet till har engelska regeringen övertagit ansvaret för det i Kapstadens huvudpostkontor. Sprängfria kassaskåp, min bäste.

Toms ton mot suveränen blev allt mer och mer vårdslös.

Saraj Daraï gnuggade sina naglar mot armstödens polerade järnek.

— Det går en båt i morgon bittida, sade han hest, en båt direkt till Lourenço Marquez. Den måste ni och er vän ta. Och omedelbart fortsätta till Kapstaden.

— Det tror jag inte vi bry oss om, svarade Tom lätt.

— Seså, frestade Saraj med mjuk röst, ni skall inte vara ond för den här lilla tillställningen. Mellan frukostbjudning och politik är en djäkla

skillnad. Jag skall gärna framföra mina ursäkter till er vän och till er också — låt oss bara komma överens.

Tom gjorde en grimas.

— Har jag förstått min vän, doktor Grenander, rätt, sade han, så vill han nu bli avrättad. Så ohövligt som man bemött oss i detta fördömda Alamabasa vore vi — för vår heders skull — bäst betjänta med att man för oss till schavotten. Vissheten om de diplomatiska myndigheternas raseri, flottaktionen, franska regeringens ingripande, Englands armerade protester och så vidare och så vidare gör exekutionen till en verklig högtidsstund för offren. Var god och ropa på era skarprättare, herr Saraj, låt dem komma, ju förr dess hellre. Nu skall jag bli avrättad, ers majestät.

Nu blev Saraj Daraï fullständigt hjärtängslig.

— Varför skall min herre vara så fördömt halsstarrig? frågade han. Låt oss tala som män. Vad fordrar ni för att avstå från att bli avrättad?

Tom fortsatte:

— Just i det ögonblick bilan faller, skall jag, ers majestät, tänka på mitt lilla rekommenderade brev. I denna stund seglar det, väl bevarat i en förseglad säck eller kanske till och med i ett järnbeslaget skrin ombord på en av franska statens postångare, inregistrerat i böckerna, på väg till Durban eller möjligen Lourenço Marquez. Där tar järnvägen hand om mitt lilla värdebrev och låser in det i en postkupé, vars okränkbarhet är

garanterad av staten, och så bär det av söder ut, med en fart som... Men, förlåt, ers majestät har kanske inte rest med tåg?

— Min herre!

— Min mening var inte att väcka förargelse, ers majestät. Låt oss återvända till episteln. Tre dagar väntar postmästaren i Kapstaden, att mr Tom Feathertom skall infinna sig och kvittera ut reket. Men Tom Feathertom kommer inte. Han har njutit en snabb och smärtfri död för den hederlige Malabas kraftfulla hand — och så bryts brevet... När jag tänker på den franska garnisonens i Antananarivo förtjusning att med kanoner och allt få göra en liten expedition till Alamabasa, knipa en livslevande exdrottning i vingbenet och hänga upp mäktig kung Saraj i en krok... ja, den tanken, ers majestät, är så behaglig att ett smålöje kommer att krusa läpparna på Tom Feathertoms avhuggna huvud.

Tom log, inte bara för övnings skull, föreföll det majestätet.

— Se så, hejda er svada, min herre, hemställde Saraj med rynkade ögonbryn. Vad begär ni?

— Att bli halshuggen.

— Envisa mulåsna! Ni begriper väl att det inte låter sig göra. Vad fordrar ni för att omedelbart avresa till Kapstaden, kvittera ut ert fördömda brev och kasta det på elden utan att knysta ett ord om dess innehåll? Vill ni ha pengar?

— Hm, sade Tom.

— Genera er bara inte. Jag är inte dummare än jag förstår, att ni har mig på gaffeln. Diktera era villkor, min herre, men låt det gå fort. Bara jag tänker på det där brevet går det kalla kårar efter ryggen på mig.

Tom fuktade fingertopparna mot sina läppar.

— Ponera vi skulle bli överens om villkoren, ers majestät: vilka garantier skulle ni då begära av mig för fullgörande av mitt åtagande?

— Ert hedersord.

— Vet ni vad, ers majestät, sade Tom, och hans röst hade en nästan hjärtlig klang, ni är ett stycke av en människokännare, och det är inte alla kungar man kan säga det om. Jag känner på mig, att vi kommer att skiljas åt som goda vänner.

— Villkoren?

— För det första —

Saraj nickade och skrev en etta på pappersarket som låg framför honom.

— För det första bör ers majestäts haremsminister återlämna de tiotusen francs, som han strök in i går kväll; det var...

— Mutor?

— Kanske det, ers majestät.

— Han skall återlämna dem, sade Saraj fast, och Tom kunde förstå på tonfallet att denna lilla affär åtminstone inte skulle rendera rådgivaren någon ny orden.

— För det andra —

Saraj ritade en tvåa.

— Pro secundo — och efter vi tala om pengar — så torde någon kassaförstärkning vara välkommen. Jag vet inte hur min vän, mr Grenander, har det med slantarna, men här går åt massor av dem. Som ers majestät kanske har förstått äro vi på upptäcktsfärd efter en försvunnen flicka och upptäcktsfärder gör man inte för realisationspris. Fråga mecenaterna.

Saraj förändrade inte en min.

— Hur mycket? sporde han endast.

— Hundratusen francs, drog Tom till med. Hundratusen är en rund och bra summa.

— Ni skall få de hundratusen francsen, sade Saraj med ett lugn, som kom Tom att nedkalla en tyst förbannelse över sitt eget huvud, att han inte begärt tvåhundratusen.

— Vidare, uppmanade Saraj och tecknade en trea, ty ni har väl inte slutat än, gissar jag. Eller hur, min herre?

— Jag måste återigen prisa ers majestäts klara förstånd. Ännu har jag inte slutat. För det tredje önskar jag fullständig upprättelse — inte så mycket för min som för mr Grenanders skull. Det är en lärd man, som kan göra anspråk på de största hedersbevisningar, och hos ers majestät har han blivit så illa behandlad, att det ädla malagassiska språket saknar ord därför.

— Han skall bli kommendör av första klassen av alla mina tre ordnar. Med kommendörskapet

följer excellensvärdighet och, om er vän bosätter sig här, en årlig pension på tretusen francs. Håller ni på det, skall jag gärna be honom om ursäkt också.

— Mycket bra. För det fjärde skall ers majestät bjuda oss på den bästa frukost som kan tillagas i Tajunga, varvid mr Grenander erhåller hedersplatsen. Omedelbart efter måltiden sker uppbrottet i galavagnar ner till hamnen, där ers majestäts båda gardesregementen paradera med spel och fanor. Hela hovet följer med till ångjakten och ers majestät utbringar själv levet för mr Grenander, när båten lägger ut.

— Godkännes.

— Då, sade Tom och reste sig upp, har jag ej något mer att tillägga. Under förutsättning att ingenting klickar i programmet, sådant jag har haft äran antyda det för er, kan ers majestät anse det fatala brevet förintat, uppslukat av jorden.

Kung Saraj sträckte fram sin seniga bruna näve och Tom lade sin vita hand i den. Saken var klar.

Så öppnades åter dörrarna för hovet.

Justitieministern vädrade med vidgade näsborrar, som om han velat lukta sig till vad som hänt, och haremsministern hade fått något i blicken, som skvallrade om en vaknande oro. Balama och Malaba, vilka använt väntetiden att ytterligare vässa eggarna på bilorna, sågo otåliga ut; endast Albert Grenander var sig precis lik.

Lugn, orubblig skred han fram bakom officerns rygg, på alla sidor omgiven av bajonetter.

När de sista hunnit innanför dörrarna, gav Saraj Daraï ett tecken. Det blev dödsstilla. Alla väntade på ett ord av härskaren.

Tom, som förgäves sökt komma åt att byta en blick med herr Grenander, var starkt intresserad att höra, vilka vägar Saraj nu skulle anlita för att dra sig ur klämman.

Men Saraj Daraï redde sig som en hel karl.

— Lyssnen alla till mina ord, bjöd han med kraftig stämma och ljungande ögonkast. Min justitieminister har varit nära att begå ett fruktansvärt misstag: de båda vita herrarna ha icke gjort sig skyldiga till något brott — men väl förtjänta av min och regeringens tacksamhet. De skola så långt ifrån avrättas att de fast mera på allt sätt böra hedras.

Herr Grenander hade ingenting förstått, men iakttog till sin överraskning att ringen av bajonetter kring honom tunnades ut för att alldeles försvinna, att Balama och Malaba sänkte sina vapen och drogo sig undan mot väggen. Ett svagt mummel av missnöje förspordes från alla håll och kanter i salen. Oväsendet växte och blev allt starkare.

Men då reste sig Saraj. Med en röst, som hämtade sitt dånande raseri från det stormande havet kring Madagaskars kuster, uttalade han tre, fyra ord, som inte ens Tom begrep. Verkan

av dem var ögonblicklig. Sorlet vek, en stum förskräckelse speglades i alla ansikten — Saraj var herre i sitt rike. De hovdignitärer som stodo närmast herr Grenander visade sin beredvillighet att fatta den nya galoppen genom att uttömma sig i tysta vördnadsbetygelser för den glasögonprydde främlingen, som visste varken ut eller in.

Saraj återtog emellertid sitt anförande. Först bad han herr Grenander om ursäkt för det föga gästfria mottagandet, som hade sin orsak och grund i hans excellens haremsministerns nötaktighet. Men kunde det tillfredsställa herr Grenander att veta, så skulle hans excellens redan samma dag få sona denna och andra synder med utomordentligt effektiva penningböter. (Här veko knäna sig på haremsministern, och om inte dagkaptenen skyndat till, skulle hovet otvivelaktigt fått bevittna den föga uppbyggliga synen av en på själva stengolvet sittande minister.) För att i någon mån reparera skadan utnämndes mr Grenander till kommendör och excellens med stora korset av Morgonstjärnan, Aftonstjärnan och Briljanterade Markattan, och komme ordensbrev och insignier att överräckas vid den bankett, som ofördröjligen skulle gå av stapeln till de högt värderade främlingarnas ära. Hans majestät nämnde i förbigående att med excellensvärdigheten följde rättigheten att hålla två dussin livegna — finansministern obetaget att sedermera upplysa om de med värdigheten förenade ekono-

miska fördelarna; till äventyrs i samband med överlämnandet av en viss penningsumma, såsom dusör för riksgagneliga tjänster.

Saraj Daraï slutade, reste sig upp och bugade. Tomrummet omkring herr Grenander hade vördnaden oavbrutet vidgat — nu stod han i centrum av en cirkel, vars periferi markerades av ödmjukt sänkta nackar — bruna visserligen, men i alla fall nackar. Den nye excellensen bugade själv till höger och vänster, reserverat och besvärat, men bugade gjorde han. Tom flinade och hade hjärtans roligt. Herr Grenander såg det.

— Säg mig, Tom, sade han, vad betyder det här nya spektaklet? Det var inte vidare muntert nyss, men detta är nästan värre. Jag känner mig som statist i en dåligt inövad operett. Har det färgade patrasket blivit alldeles tokigt, och varför avrättar man oss inte?

— Ack, sir, utropade Tom.

Och så berättade han, under återkommande paroxysmer av förtjusning, alltsammans, medan herr Grenander mottog församlingens malagassiska yttringar av en högaktning och en vördnad, som försäkrades sakna både botten och tak.

— Min käre gosse, sade Albert, jag vill inte klandra dina åtgärder, eftersom de fört oss till ett slut, vilket möjliggör återupptagandet av forskningarna efter min stackars Adorée, men excellensvärdigheten och rättigheten att föra stat med två dussin livegna kan jag inte ta emot.

— Däri handlar ni oklokt, sir, svarade Tom allvarligt. Stjärnorna äro vackra — särskilt Briljanterade Markattan — fröken Villanueva skulle aldrig förlåta er, om ni låter ett par så stiliga maskeradsmycken gå er ur händerna, och för ordensbreven kommer ert kyliga fäderneslands exotiska museum att tacka er. Utom det att ni skulle såra mig, sir, som skaffat er dessa nådevedermälen.

— Under sådana omständigheter, Tom, är jag villig att ta emot utnämningen och ber dig framföra mitt tack till titulus Saraj för den.

Men titulus Saraj hade just nu fått annat att tänka på. Hovet var bragt på knä, men icke blidkat. Man teg och lydde därför att man intet annat vågade, men tystnaden var svept kring hullingar. Saraj erkände för sig själv, att han icke varit sitt folk en god konung de sista timmarna — han hade lovat bröd och skådespel, men bara hållit bröd. Sedan oppositionen slagits till marken ville han gärna lägga plåster på såren, ge den nödtvungna dygden sin belöning. Och därför lät han ropa till sig Vejlana, fängelsedirektören.

Denne kom — icke med tillförsikt och rest panna, som det höves en fängelsedirektör, utan räddhågad, slokande, efter ett nedstämmande, viskande samtal med herr haremsministern.

— Vad har du för fångar, Vejlana? frågade härskaren milt.

Fängelsedirektören bävade.

— Endast en, ers majestät, sade han skamsen.

— Det var inte mycket det, Vejlana, replikerade Saraj, en enda fånge i ett rike med femtontusen invånare.

— Fjortontusenåttahundra, ers majestät.

— Kör för fjortontusenåttahundra, fortsatte majestätet fogligt. Nå, vad har din fånge gjort för fuffens?

— Han har stulit en höna, ers majestät, meddelade Vejlana försagd.

— Å, fy fan, utbrast Saraj föraktligt, en höna! Häktar du folk för sånt skräp?

— Och det allra värsta...

— Finns det något ändå värre?

— Det allra värsta är att karlen nekar.

— Ha, skrällde Saraj, genast vid bättre humör, nekar han! Det var mig en fräck krabat. Herr justitieminister! Hör hit! Vad gör man med en karl som nekar?

Justitieministern ilade till sin konungs sida.

— Man avrättar honom, ers majestät, sade han, med den gode ministerns intuitiva förmåga att gissa sig till de svar härskaren önskade.

— Hämta upp hönstjuven, Vejlana, befallde Saraj. Och håll dig redo, du Malaba.

Vejlana visste inte om han skulle gå eller stanna. Hade hans hy haft den europeiska kulören skulle två av nervositet skapade hektiska fläckar varit

synliga på kindknotorna. Till sist fattade han sitt beslut.

— Jag lyder, ers majestät. Men måste förutskicka att hönstjuven är en neger.

Saraj grinade. Det var samma minspel som gourmetens, när han under den tryfferade fiskrättens mousseline upptäcker rödspottan i stället för den äkta tungan.

— Gå, sade härskaren strävt, och hämta din neger. Men tag med på vägen din konungs besked, Vejlana, att du är en skral fängelsedirektör.

*

Banketten blev animerad.

Tom, den rackarn, klagade över att hans mage inte skulle tåla all välfägnaden.

— Av för mycket mat kan man få kolik, ers majestät, sade han, och av kolik kan man avlida.

Saraj kallsvettades.

— För himlens skull, bad han, ät försiktigt, min herre. Hälsan är det dyrbaraste en människa har.

Tom proppade munnen full med nystekta paradisfåglar.

— Hellre döden i denna stund än avstå från steken. Är det inte läckert, sir? vände han sig till herr Grenander, som också åt för brinnande livet.

— Jo, svarade denne, men vad är det för sorts vin i såsen, Tom?

— Chablis, svarade en av hovdamerna, som var stolt att kunna litet engelska.

Men Saraj oroades i sitt hjärta. Han lät tillkalla sin livmedikus, som satt längst ned vid bordsändan, och först när Tajungas kung slutat sitt samtal med denna betrodda person andades han litet lättare. Doktorn förklarade nämligen, att han nyss fått hem en magpump från Paris. Därtill lovade läkaren att — under förutsättning av excellensen Grenanders bifall — följa mr Feathertom till Kapstaden med uteslutande uppgift att under hela resan vaka över Toms hälsa. Saraj gjorde för säkerhets skull ögonblickligen proposition på frågan och då förslaget inte mötte något hinder, blev han vid gott humör igen. Det leve han utbragte för excellensen Grenander av Madagaskar och herr Feathertom, när ångjakten Lizzi lyfte ankar ett par timmar senare, var så ärligt menat som något kan vara i denna egoistiska värld.

SEXTONDE KAPITLET.

Den chokladfärgade bilen.

— Nå, är det gjort nu?

— Ja, sir.

— Alla spår utplånade?

— Alla.

— Brevet fanns där alltså?

— Det var sista dagen, sir.

— Och vår vän Sarajs livmedikus?

— Har packat och rest.

Herr Grenander blundade.

— Ha vi inte drömt, Tom?

— Titta på era ordnar, sir — förlåt, ers excellens, ville jag säga. Spegla er i Briljanterade Markattans slipade fasetter. Läs igenom hans malagassiska majestäts försäkringar i det sigillprydda brev som tillförsäkrar er excellensvärdigheten.

Excellensen Grenander satt tyst.

— Vad tänker ni på, sir? frågade Tom.

— Om jag berättade den här historien för Kerman, precis, som den är, detalj efter detalj, så

skulle han skratta mig mitt upp i ansiktet och säga att jag ljuger som en häst.

— Vem är mr Kerman, sir?

— Han är redaktionssekreterare i en stor tidning, Tom.

— I så fall är det kanske hans skyldighet att göra om verkligheten, så att den blir sådan som tidningens läsare tro att den är.

— Utan tvivel, min gosse. Verkligheten är en roman, och romanen är verklighetens vrångbild. Författarna måste tillfredsställa läsarnas önskan att se sig själva sådana de inte äro. Det finns folk som har en panisk förskräckelse för speglar, men gärna läser känslosamma romaner som någon sorts surrogat — tro de.

— Det förefaller mig som ni hade rätt, sir, avgjorde Tom, för jag förstår inte ett dyft av vad ni säger.

Detta billiga filosofiska samtal fördes i ett rum på hotell van Leeken — icke det charmanta gula med fönster och balkong åt hamnen, ty det var upptaget — en dag i början på mars och klockan var knappt mer än tio, en morgontimme. På bordet stod en knappt rörd frukostbricka och i en låg emma, som var alltför bekväm för att erbjuda en hygglig sittplats, funnos dagens tidningar i en brottsjö av oreda. Herr Grenander hade tagit plats på en stol närmast fönstret och hans hopplösa spaning utåt torget immade glasögonen oupphörligt. Tom, lång och smal, sträckte

sig vid dörren — det såg ut som om han stod på vakt.

Herr Grenander tog av glasögonen och torkade dem för tjugonde gången.

— Du säger ingenting, Tom, mumlade han.

— Jag tycker vi pratat en hel del, jag. Tåget kom för två timmar sen, natten har varit skakande. Gjorde ni inte klokast i att lägga er ett slag, sir?

Albert Grenander ruskade på huvudet.

— Vad skulle det tjäna till? Låt oss i stället göra upp — hm... göra upp...

— En ny fälttågsplan, sir?

— Just det, Tom. En ny fälttågsplan. Ty låt oss ärligen erkänna att den gamla fört oss på olyckliga avvägar.

— Nu är ni orättvis. Det finns ingen fältherre i kristenheten, som inte skulle rapportera en stor seger: fienden kapitulerar och konvojerar triumfatorn under ödmjuka leverop, bytet: tre ordnar, bland vilka en briljanterad markatta, excellensvärdigheten och hundratusen francs i gångbart mynt som skadestånd. Otacksamhet är inte någon dygd, mr Grenander.

— Men fröken Villanueva hittade vi inte.

— Det är sant, sir. Fröken Villanueva hittade vi inte. Det blir att börja på från början igen.

— Efter samma arbetsordning?

Tom slog ned ögonen.

— Om jag skall erkänna sanningen, sir, så har jag redan rekognoscerat en liten smula.

— Ett spår, Tom?

Herr Grenander sprang upp, livlig som en pojke.

— Ja — och nej.

— Du menar?

— Ni såg ett nytt ansikte i portierluckan, när vi kom i morse?

— Ärligt talat så tittade jag inte åt det hållet ens.

— Allt nog. Hotell van Leeken har fått en ny portier — den gamle hade, som ni kanske minns, vissa underjordiska förbindelser.

— Än sen?

— En karl med underjordiska förbindelser kan vara till nytta, om man bara har förstånd att betala honom mer än... än...

— Underjorden.

— Just det, sir. Dessutom hyste mannen i fråga liksom litet intresse för er värda person. Det var alltid något.

Herr Grenander hade åter sjunkit ned i stolen vid fönstret.

— Stötestenen nummer ett, mumlade han.

— Stötestenen nummer två: herr Sirius och hans förföriske herre ha haft god tid att bringa sitt rov i säkerhet, medan vi spelade fars i Tajunga hos titulus Saraj Daraï. Man behöver

inte vara någon Sherlock Holmes för att räkna ut vad tio eller tolv dagars försprång betyder för gentlemän av herr Sirius' slipade typ. Från Kapstaden gå sju ångbåts- och fyra järnvägslinjer, sir — utom ett par skapliga automobilvägar.

Albert Grenander suckade tungt.

— Dina olycksprofetior kan bringa en människa till förtvivlan, Tom.

— Den som inte har mod att se svårigheterna i ansiktet, gör klokast i att låta sig födas till lyxhund hos en rik gammal miss. Skall jag fortsätta min rapport om vår ställning, eller skall jag inte, sir?

— Gå på, Tom, jag är beredd på allt.

— Nåväl, sir. I polisen hade man glömt bort oss totalt. Inte så mycket som namnet på er bortknyckta flicka fanns i behåll, och ett kvickhuvud bland kommissarierna hänvisade till avdelningen för borttappade effekter. Polismästaren, som var vid ett miserabelt morgonhumör, förklarade kort och gott, att han inte tog befattning med bagateller.

— Fortsätt, Tom.

— På konsulatet fanns ingenting att hämta. Min generalkonsul var intresserad så det stod omkring honom som en sky av nyfikenhet, och han tyckte vi skött oss bra på Madagaskar, men jag säger som ni, sir, vad hjälper det, fröken Villanueva är alltjämt borta — och i lika hög grad. Så gjorde jag en titt hos mina gamla hedersvänner

bland poliskunderna: och vet ni vad, dit borde jag ha gått först.

Herr Grenander var åter på benen.

— Jag visste väl det, käre gosse!

— Minns ni den chokladbruna bilen, sir, som kuskade i väg med don Ramon och fröken Villanueva?

— Naturligtvis.

— Den är hittad.

— Var?

— På vägen till False bay, tjugu kilometer härifrån. Maskinen låg nedvräkt i diket, alla rutorna sönderslagna, men annars i tämligen gott behåll. Kullkörningen hade tydligen skett i sakta mak. Men det var inte det märkvärdigaste.

— Fortsätt.

— För det första inträffade händelsen dagen efter vår avresa till Madagaskar — alltså tre dagar sedan chokladbilen spårlöst försvunnit i Kapstaden.

— För det andra?

— Hittades vid sidan av det havererade åkdonet en massakrerad herre, medvetslös, men utan livsfarliga skador. Han fördes till sjukhuset i Wynberg. Natten därpå var patienten kry, åtminstone så pass kry att han i bara skjortan kunde avdunsta från sjukhuset, där han — som det heter i de officiella rapporterna — icke sedermera låtit sig avhöra. Men beskrivningarna på hans utseende sammanfalla frappant med...

— Signalementet på don Ramon.

Tom bockade sig.

— Ert skarpsinne, sir, gör det till en heder att vara ledare av en expedition, som eftervärlden kommer att identifiera med er själv. Det var don Ramon som plockades upp och plåstrades ihop på sjukhuset i Wynberg. Jag nämnde nyss att spanjoren måste echappera i nattskjortan — av skäl som sjukhusdirektören svävar i fullständig ovisshet om; vilka vi däremot möjligen ana. Men i de kläder han lämnade efter sig funnos en del papper, bland annat ett resgodskvitto, stämplat med ångaren Lorenzos namn, en del visitkort, några brev, ett iturivet pass, en bukett poetiska utgjutelser avskrivna ur arbeten av Calderon — ett helt dussin repliker ur Antes que todo es mi dama — till sist några engelska och franska sedlar: korteligen don Ramon. Han försvann spårlöst — överläkaren, som jag talade med, försäkrade att den mannen måste haft en genom stor vana uppdriven färdighet att göra sig obefintlig.

Herr Grenanders yttre motsvarade i detta ögonblick knappast de enklaste malagassiska anspråk på excellent värdighet och behärskning. Det orubbliga lugnet från avrättningsdagen i Tajunga hade efterträtts av en aktivitet, som gjorde sig starkt märkbar i rörelser och ansiktsuttryck. Saraj Daraïs excellens observerade inte att byxhängslena släppt taget, att halsduksrosetten tröttnat på att

ligga i knut under kragen. Han spatserade fram till gossen, lade händerna på hans axlar och satte in i hans ögon ett par hungriga, sugande blickar.

— Du vet någonting om henne, Tom!

Ett ärligare tonfall finns inte till i världen än Tom Feathertoms, när han svarade:

— Så sant mig gud hjälpe, sir, nu har jag sagt er allt vad jag känner till. Åtminstone om själva händelsen.

Först då märkte herr Grenander, att hans lekamliga och andliga déshabillé höllo på att spela honom ett spratt. Den förra reparerade han med en snabb och fullständig toalett, för den senare fann han bot i en kopp starkt te med en hel stapel citronskivor. Fem minuter senare var han fullt presentabel som kommendör och excellens i vilken kultiverad nations slottssal som helst.

— Låt oss gå, Tom!

— Vart, om ni behagar, sir?

Herr Grenander hejdade sig, just i dörren.

— Det vet jag inte, min vän.

— Om ni ville sitta ner ett par minuter till, kunde vi kanske fundera ut det.

Om det allra minsta drag av despotism rymdes i Toms själ, borde det känt sig tillfredsställt med herr Grenanders ögonblickliga lydnad. Den schaggklädda emmans skrala fjädrar klirrade än en gång under den villrådige tidningsmannens nittio kilo.

Tom för sin del tände en cigarrett.

— Det enda påtagliga vi ha att hålla oss till i hela den här affären — utom herr Sirius — är en sönderslagen bil.

— Av chokladbrun färg.

— Precis. Eftersom alla försök att få tag på herr Sirius just nu förefalla tämligen utsiktslösa har jag försäkrat mig om bilen. Jag köpte den för en timme sedan av jordägaren, där vraket hittades, eller hans ombud. Då jag drog karlens äganderätt i tvivel, åberopade han en latinsk paragraf, som finns översatt i Kapkoloniens lagbok.

— Res nullius.

Tom spärrade upp ögonen.

— Ni måste vara hemskt lärd, sir. Just så var det. Res nullius. Affären står oss i lumpna femtio pund. Om reparationen inte drar drygare kostnad har ers excellens en god maskin för tvåtusen femhundra francs, vilket är rampris, efter mitt enkla förstånd.

— Men det är väl inte för att göra second handaffärer i bilbranschen?...

— Naturligtvis inte. Gör vi affärer i något just nu, så är det i kri-mi-nal-psy-ko-lo-gi. Det lär finnas ett axiom som säger, att brottslingen med tvingande psykologisk makt återvänder till platsen för brottets begående. Den chokladbruna gör oss precis samma tjänst som landsvägen till False bay, tjugu kilometer härifrån.

— Tja, sade herr Grenander lamt, ett dåligt limspö är naturligtvis bättre än inget limspö alls. Var har du skrothögen, Tom?

Mr Feathertom visade inte humör.

— Jag har hyrt en utställningslokal, tio steg från guvernörens palats. Där kommer bilen att visas från och med i morgon mot en entré av sex pence. Ni, som är tidningsman, skriver ihop en sensationell historia med många rubriker, stora rubriker, feta rubriker, deponerar femhundra pund hos notarius publicus och förklarar, att denna summa utbetalas till den, som kan ge anvisning på bilens ägare eller förare eller passagerare vid olyckstillfället. Vad skulle er tidning i Europa säga om en sådan bit, sir?

— Hm, svarade herr Grenander, som i sitt inre avskydde sensationsjournalistik, men som var den förste att läsa artiklarna, när de flöto in. Övertygelsen att Kerman med förtjusning skulle accepterat Toms förslag kom honom att samtycka. Man borde visserligen aldrig ockra på folks lägre instinkter, men...

— Ni är med om saken, sir? förhörde sig Tom.

— Jag har blivit jesuit, deklarerade herr Grenander, det följde visst med excellensvärdigheten. Låt oss alltså erkänna att ändamålet helgar medlen. Jag går med på att tjänstgöra som leverantör av det gula reportaget till Kapstadens fem tidningar, men förklarar på förhand, att jag ställer mig misstrogen till din hypotes beträffande don

Ramon, som av kriminalpsykologiska skäl skulle tvingas åter till vår chokladbruna haverist.

— Men antag, att det finns en extra magnet i haveristen.

— En magnet?

Tom klev fram till bordet med stora steg. Ur sin rymliga innerficka i kavajen drog han fram ett avlångt, rätt tungt föremål, som han lät falla på bordsskivan. Vid första ögonkastet såg det ut som en advokatportfölj i miniatyr.

— Känner ni igen den där, sir?

Herr Grenander blev röd i ansiktet av sinnesrörelse. Han grep föremålet med heta fingrar, vände på det, granskade låset, synade sömmarna.

— Tom. Detta är Adorées handväska.

Orden kommo så fort att stavelserna snubblade över varandra.

— Alldeles min tanke om saken, sir.

— Var har du hittat den?

— I vår, ursäkta, i er chokladbruna bil.

— I bilen?

— Ja, den låg i en av fickorna. Er bil är möblerad efter nutidens fordringar, sir. Den har små lock och fack och fickor. Och i en av dem låg denna väska, som ni till min stora glädje förklarar vara fröken Villanuevas egendom.

— Måtte väl det efter jag själv har köpt den. Vad innehåller väskan, Tom?

— Se efter, sir!

Dessa tre ord försatte emellertid herr Grenander i ett tillstånd av stor olust. Gentleman ut i fingerspetsarna, hade han en instinktlik motvilja att rannsaka andras gömmor — samma känsla vars motsats skapat tullsnokarnas vanrykte. Albert Grenander var så långt ifrån en av dessa, att han lade ifrån sig Adorées väska med en bestämd förklaring att ingenting i världen kunde förmå honom att öppna den.

— Tillåt mig försäkra er, sir, sade Tom med bistert rynkade ögonbryn, att ni är jesuit av en underligt modifierad klass. Lyckligtvis hör expeditionens chef till den mer renodlade arten. Inte nog med att han redan en gång undersökt fröken Villanuevas väska — han skall göra det en gång till.

Och därmed tryckte Tom på fjädern till silverlåset — läderklaffen sprang upp.

— Se, sade han, en näsduk, med monogram, en liten spegel, två ringar — hon måtte ha smala fingrar, er fröken Villanueva — en portmonnä, ett manicureetui, några visitkort — sannerligen står det inte namnet Albert Grenander på dem! — en puderbok och tre sovereigns i guld. Punkt och slut.

— Tom, du...

— Nej, vänta, sir, här är visst något mera. Sannerligen — väl undanstucket. Tre spanska ord på ett visitkort, satans språk: hasta la vista. Vad betyder det? Abrakadabra kanske?

På andra sidan ett namn: José Verguenza. Det är alltsammans, sir. Saraj Daraï må anamma mig med hull och hår om det finns ett dugg mer i tösens väska — inte så mycket som en luggnål en gång. Se själv, sir.

Och därmed vände Tom väskan ut och in — ungefär som skolpojkar göra med byxfickans foder, när de misstänkas för smuggleri med cigarretter eller tuggummi. Vid denna häftiga rörelse föll en ny liten papperslapp ned på bordet. Den innehöll ett miniatyralfabet, en chiffer, tydligen. Dessutom vissa fraser, överenskomna tecken, åskådliggjorda med semaforliknande, starkt förminskade signalkonturer.

— Där, sade Tom förtjust, där ha vi corpus delicti. En sådan raritet vill man — vem det må vara — gärna ha igen, sir.

Men nu visade herr Grenander — för första gången under hela expeditionen — tecken till missnöje med chefens åtgöranden. Han inskränkte sig likväl till att skaka på huvudet och vända honom ryggen. När den gode Tom såg detta blev han genast ångerköpt.

— Förlåt mig, bad han, jag har pratat strunt, men det är nu en gång mitt sätt. Tag på er rocken, sir. Nu förstår ni kanske i alla fall vad jag menade med magneten till resterna av er bruna bil?

Herr Grenander var strax blidkad.

— Ja, Tom, sade han och drog på sig över-

rocken för andra gången, jag tror jag förstår vad du menar.

— Vi lägga väskan tillbaka i bilfickan, göra utställningslokalen lätt tillgänglig för inbrott — femtio pund är dyrt för en råttfälla, men jag ger mig katten på att det inte är bortkastade pengar.

— Det gäller alltså att vakta på råttorna.

— Ja, sir, dag och natt, natt och dag, men isynnerhet om natten. Don Ramon lär ha ett starkt intresse att få tillbaka sitt kort och sin chiffer eller åtminstone göra sig övertygad, om väskan *inte* ligger kvar, där han vet att den legat, när katastrofen inträffade.

— Då kniper vi honom, Tom.

— Det var ni som sa det, sir.

*

När herrar Feathertom och Grenander kommo ned på gatan tio minuter senare gick solen just i moln. Skuggan svepte över asfalten som en dansande sky och i juvelerarbutikens fönster mitt emot lånade briljanterna de sista solgnistorna till en sprakande, gnistrande brasa.

Utanför detta samma fönster stod en poliskonstapel med ryggen åt gatan. Han tittade på ädelstenarna och gav ordningen blankt tusan, som poliser stundom för sed hava — i Kapstaden. Längre bort stod en annan konstapel och tuggade cikoriarot — han brydde sig heller inte

mycket om ordningen, men gjorde åtminstone front mot farleden; med andra ord gatan.

Nu är det så ibland att vinden ställer till med myteri, när ett sådant där molnskott kommer farande efter huslängorna, och blåser åt rakt motsatt håll. Detta inträffade, då Albert och Tom skulle svänga om hörnet vid juvelerarbutiken — och på en gång vände tre herrar ryggarna åt cyklonungen: redaktör Grenander, Tom Feathertom och poliskonstapeln. Samtidigheten i rörelsen skapade en plötslig kontakt de tre herrarna emellan; Tom och Albert tittade på poliskonstapeln och poliskonstapeln tittade på Tom och Albert.

Stilla, min penna!

Solen blänkte fram igen och vinden drog kjolfållen till sig. Juvelerarbutikens pärlor och guld drucko åter solljus och konstapeln högre upp på gatan fortsatte att tugga på sin cikoriarot. Enda skillnaden var att den Grenanderska expeditionens medlemmar stodo med ögonen (på skaft) riktade mot konstapeln utanför juvelerarbutiken och att denne lät sina blickar — med en blandning av häpnad och förtjusning — vandra mellan herr Grenander och herr Feathertom, mellan herr Feathertom och herr Grenander.

Det var konstapeln som bröt tystnaden. Han slog ut ett skratt, som man slår ut ett fat ärter på en glasruta.

— Nå, mina herrar, frågade han, var det muntert på Madagaskar?

— Skurk, väste Albert Grenander.

— Säg inte det, hemställde Tom. Vi tjänade hundratusen francs på affären, herr Sirius, och hundratusen francs är inte att förakta.

Herr Sirius — ty poliskonstapeln var ingen annan än don Ramons fähund till betjänt eller sekreterare — dolde inte sin förargelse.

— Det var knappast meningen, sade han. Men har herrarna haft det bra, så gärna för mig.

— Jaså, ni har blivit poliskonstapel nu, herr... vad det nu var ni kallade er för?

— Det minns jag inte, gosse. Men varför skulle ni också bjuda på så mycket konjak och champagne?

Tom lade sitt ansikte i förtjusta veck.

— Jag skall gärna göra om det igen, ifall ni har lust, herr Sirius.

— Tack, bror lilla, men nu är jag i statens tjänst.

— Vad betyder det, herr Sirius?

— Det betyder, gosse, att den som förgriper sig på min person blir evigt olycklig. Om jag har fått riktiga underrättelser om er, så känner ni nog till Kapstadens lagar i det fallet. I mina fickor har jag två browningrevolvrar och här ser ni en visselpipa, med vilken jag kan tillkalla min kollega, som går och tuggar cikoriarot där borta. För resten gjorde ni bäst att förfoga er härifrån. Cirkulera, mina herrar, cirkulera!

De sista orden yttrades med höjd och irriterad röst. Det föreföll klart att herr Sirius, så skämtare han var, missräknat sig på ett eller annat i samband med affären Grenander—Feathertom och nu gärna ville utöva repressalier. Detta insåg Tom, varför han stack sin arm under Alberts och drog honom med sig bort mot guvernörens palats, i vars närhet den chokladbruna bilen nästa morgon skulle fira sin pånyttfödelse och dra in sexpencestyckenas tunga silverflod på köpet.

SJUTTONDE KAPITLET.

Råttfällan.

— Ja, sade Tom och vek ihop tidningen, artikeln är bra ihopkommen. Ni har all heder av den, sir. Det skulle förvåna mig om vi inte hade napp redan i kväll. Vad är klockan?

— Tjugu minuter i elva.

— Har ni lust, så gå vi och titta på utställningen ett slag. Jag skulle våga tio mot ett på att där är en sådan trängsel, att vi knappt kommer in.

— Du tror det, Tom, nickade herr Grenander och tryckte hatten på huvudet. Men låt oss välja en annan väg. Är det inte lika gent att gå Derby avenue?

— Varför frågar ni det, sir?

Herr Grenander bet ihop tänderna.

— Jag fruktar, att jag inte skulle kunna hålla min käpp i styr, om vi träffade på den där... den där...

— Poliskonstapeln.

— Herr Sirius, ja!

— Bry er inte om honom, sir, er käpp är alldeles för god till det görat. Någonting här — Tom pekade på pannan — säger mig att karlen inte skall undgå sitt straff, så poliskonstapel han är.

— Du tror alltså det var för att slippa efterräkningar från vår sida, karlen tog anställning i polisen.

— Förmodligen hade han andra affärer att göra upp också. Det är naturligtvis bekvämare att dra på sig en uniform än att schappa ur landet.

— Men du vill väl inte säga mig att polisuniformen gör bäraren okränkbar här i Kapstaden?

Tom nickade.

— I det allra närmaste, sir. Ni skulle kunna skjuta ner tio negrer för samma pris som det kostar att örfila upp en poliskonstapel i uniform. Och jag vill inte tänka på följderna, om han tog allvarligare skada.

Herr Grenander teg, medan man korsade planteringarna utanför parlamentshuset. Därpå gav han sina tankar luft i följande ord:

— Det är en listig karl, den där herr Sirius, Tom.

— Mycket, sir.

Vid det laget hade de båda herrarna hunnit så långt att hörnhuset, där utställningen var an-

ordnad, kunde skymtas. Trots avståndet såg man tydligt att det formligen myllrade av folk kring knuten.

— Vad var det jag sa, sir, jublade Tom. Affären går fint. Om ni inte tycker det är för varmt, så låt oss ta ut stegen en smula.

Trängseln var enorm utanför det stora fönstret, genom vilket man skymtade konturerna av den illa medfarna, chokladbruna bilen. Endast med största ansträngning kunde de båda herrarna pressa sig fram till dörren, men därunder passade Tom på att utbyta ett tecken med en gentleman av alldagligt utseende. Det var Lyssnaren nummer ett, vars verksamhet skulle bestå i att snappa upp anmärkningar och repliker bland folket utanför. Vem visste? — det kunde alltid falla något groddbart korn. Nu drog emellertid mannen i vänstra mustaschen, det överenskomna tecknet för: ingenting passerat!

Hade det varit besvärligt att komma fram till dörren gick det så mycket lättare att röra sig inne i själva utställningslokalen. Där fanns nämligen inte en levande själ, utom fröken, som satt vid ett litet bord och skulle sälja biljetter. Hon log och visade upp en kassalåda som var besvärande tom.

— Det menar ni inte, miss, började Tom, lång i ansiktet. Har här inte varit en enda kotte sedan klockan nio i morse?

— Jo, svarade missen och log alltjämt lika

vänligt, det har varit fem stycken, hyresvärden och fyra journalister, men de hade frikort allesammans.

— Men hur kan detta komma sig? undrade Tom och kliade sig i nacken.

— Det skulle jag kunna säga er, sir, förklarade missen, om ni bara inte blir ond.

— Nej, lovade herr Grenander, det blir han inte.

Biljettfröken pekade på den livliga tavlan bakom rutan — ansikte vid ansikte.

— Man ser hela pjäsen lika bra genom fönstret, och det kostar ingenting.

— Ha, utropade Tom, en gardin! Ett kungarike för en gardin! En tillräckligt stor och tät och tjock gardin!

— Nej, invände herr Grenander bestämt, låt det vara som det är.

Och när de kommit utom lyssnarhåll för fröken, erinrade han Tom om, att det inte var för entrébiljetterna man ställt till med utställningsspektaklet.

— Låt oss i stället titta litet på råttfällans konstruktion, slutade han.

— Må göra, sir. Ni skall finna, att jag inte legat på latsidan. Men håll er bakom bilen, så att man inte från fönstret kan se, vad vi ha för oss.

Tom drog fram fröken Villanuevas läderväska och stack in den genom bilens sönderslagna fönster.

— Fickan är i själva dörren, strax nedanför fönsterramen. Det är ingen konst att finna den, ens i mörkret, bara man vet var den sitter. Men det skulle säkert aldrig falla någon outsider in att söka efter förvaringsrum för damartiklar på den kanten. Nu ligger väskan där igen, sir.

— Bra, min gosse.

Tom slog sig ned på bilens fotsteg och bjöd herr Grenander att ta plats vid sidan.

— Då det ser ut som vi kunde vara fullständigt ostörda här, tack vare entréavgifterna — ingenting ont som inte har något gott med sig — så låt oss gå igenom programmet, sir. Utställningen slår igen sina portar på slaget sju — det vill säga slår igen dem med nycklar som man glömmer att vrida om i låsen — och klockan åtta är det mörkt. Jag har trott mig märka, att ni inte är vidare kvällssömnig, sir.

— Det är jag inte heller, Tom.

— För det kan hända vi får vaka hela natten, fast jag tror det blir luft i luckan före tolv. Nu har jag tänkt mig saken så, att ni skulle hålla vakt inne i bilen med utkik åt det fönster, genom vilket vår man måste sträcka in armen för att komma åt väskan. Uppgiften är alltså teoretiskt mycket enkel: så fort ni ser eller hör en främmande arm laborera i bilfönstret, så hugger ni fast den och släpper den inte på några villkor förrän jag ropat »all right, sir». Men det blir

nog tröttsamt att stirra på en enda fläck i mörkret...

— Var inte orolig, Tom, jag skall nog stå ut med det.

— Under tiden har jag min vakttjänstgöring bakom den där träskärmen, vars konturer, som ni ser, redan i skymningen flyter ihop med väggen. Karlen blir samtidigt attackerad både framifrån och bakifrån. Apropå, har ni er elektriska ficklampa i ordning, sir?

— Ja.

— Glöm inte att stoppa den i fickan. När ni hört mig ropa »all right, sir» och fått era händer fria, så illuminera ett litet slag, så jag kan se att få repet i ett ordentligt halvslag kring handlovarna på herrn. Sedan blir det er tur, sir, att konversera vår värderade gäst, och jag hoppas ni gör det med kraft och eftertryck.

— Var lugn, gosse!

*

Det blev inte så mörkt i utställningslokalen, som Tom Feathertom föreställt sig. På andra sidan gatan, just i hörnet, spred nämligen en auerglob sitt grönvita ljus och sköt in en hel våg av teatermånsken genom rutan. Dess bättre kunde denna måne inte flytta på sig — en garanti för att själva bilen skulle få ligga i svart skugga hela natten. För övrigt räknade Tom ut, att Kapstadens

ekonomi inte tillät något onödigt slöseri med gasen, framemot klockan ett eller två torde hörnmånen hastigt och reglementsenligt förmörkas genom ingrepp av en sömnig och surmulen karl med en lång, krokförsedd käpp.

På baksätet, väl nedtryckt i bilens vänstra hörn, satt redan herr Grenander. Hotfullt glimmade två ögonglas mot mörkret, högra handen höll herr Grenander knuten, icke om kolven på en browning, utan kring en thermosflaska, upp till halsen fylld med iskylt te, vars smak lätt brutits av ett par droppar citron — en dryck, i vilken mina läsare redan vant sig att se herr Albert Grenanders livdryck. På sätet bredvid, i andra beredskap men lätt åtkomlig, låg en elektrisk ficklampa, och det var ägarens dova hopp, att dess ljusspridande lins inom få timmar skulle komma att bländа don Ramons sköna, men skurkaktiga ögon.

Bakom sin skärm, en knapp meter därifrån, ruvade Tom, sittande på en alldeles för låg trälåda. Hans vassa knän spetade rakt upp i vädret, armbågarna vilade på knäna och mellan de från skodon befriade fötterna hade mr Feathertom placerat ett starkt hamprep samt — för säkerhets skull — en god revolver.

Råttfällan var gillrad.

Från gatan hördes med jämna mellanrum den stillnande trafikens alla ljud. Spårvagnshjulen gnisslade i kurvan utanför, biltrumpeterna brummade eller bräkte i gatukorsningen, hjulgummit

väste mot den kvällsfuktiga körbanan och vandrarnas klackar trummade mot trottoarernas asfalt. En tidningsgrabb skrek ut den nyss presslagda nattupplagan; långt borta klämtade en tornklocka, högtidligt, malmtungt med en gammaldags värdighet som svor mot kvällningens brådskande ljud.

Tom räknade tio slag. Det stämde med hans nyss verkställda uppskattning av tidens flykt. Alltså förmodligen två timmar till, innan något skulle inträffa.

Point-street hör till den sortens gator som ta godnatt utan att gäspa och sedan somna mycket hastigt. Herr Grenander märkte också att ljuden utifrån tunnade av med stor fart. Till sist voro bara spårvagnshjulen och tidningsgrabben kvar, klackarnas trumvirvel hördes inte längre — då och då endast några enstaka, brådskande steg.

Men hörnlyktans månsken envisades alltjämt att sprida sitt spökvita skimmer på Tom Feathertoms förhyrda golvplankor.

Plötsligt avbröts tystnaden av ett våldsamt skrällande rammel. Det lät som om en dörr slagits igen och strax därpå klirrade ett regn av glasskärvor mot trottoaren alldeles intill, ackompanjerat av ursinniga och hånfulla, lugnande och eggande tillrop. Tre språks grovkalibriga svordomar fyllde nattluften. Slag föllo. Jämmerrop höjdes. Då — tvärs igenom detta larm — skar

som en rakknivskarp klinga en polispipas gälla siren.

Nu klapprade klackarnas trumvirvel igen, med en våldsam, dånande ansats — för att dö bort i ett hastigt diminuendo. Så hördes en befallande stämma ryta några ord, en ynklig, jämrande kvinnoröst upplöstes i klagande snyftningar, en dörr stängdes under metallrasslet av en tung nyckelknippa, och därpå inträdde en tystnad, som var så djup att den hördes.

— Vad var det där, Tom? viskade herr Grenander.

— Det var bara en biljard mitt emot som stängdes, väste Tom tillbaka. Så där är det var kväll. Men i dag blev de färdiga tidigare än vanligt. Klockan har väl inte slagit elva än, sir?

— Hon klämtade nyss tre kvart.

— Just det. Precis vad jag tyckte. Håll er beredd, sir. Det kan börja för oss när som helst nu.

Tom hade knappt sagt detta förrän tassande steg hördes utanför — just sådana steg, som i romanerna och teaterpjäserna pläga förråda bovens annalkande.

Den smygande främlingen stannar alldeles intill fönstret.

Först kastar han spanande blickar gatan upp, gatan ned. — Därpå sveper han den långa, svarta kappan tätare omkring sig — och lyssnar. Känner ni igen preludierna?

Allt är tyst.

Ingen människa syns till.

Då vänder främlingen sig om mot fönstret, lutar sig fram, sätter näsan tätt intill glaset, skyggar med båda händerna för ögonen och försöker genomtränga mörkret där inne. Men allt som syns är en kritvit gata av ljus på golvet och mitt i samma gata en skarp skugga av den man, som gör ifrågavarande iakttagelser. Jo, längre in, något till vänster skymtar något stort, oformligt — men det är omöjligt att se vad det skall föreställa.

Tom har försiktigt skjutit lådan tillbaka och hukat sig ned till tigersprånget, Albert har sträckt fram högra armen och krökt fingrarna, färdig att hugga till.

Något klirrar svagt mot rutan — det låter som en sakta, men ovarsam knäppning på lutans strängar.

Mannen vänder sig om, går ett par steg fram, tills han kommer ur ljuset från hörnlyktan, knäpper upp rocken och gör en hastig undersökning av innehållet i sina fickor. Han tycks inte finna vad han söker. Med en missnöjd ruskning på huvudet knäpper han igen rocken och sätter sig långsamt i rörelse gatan upp — utan att så mycket som vända sig om en gång.

Tom kan inte dölja sin missräkning.

— Hörde ni, sir? viskar han.

— Ja, svarar herr Grenander, och sinnesrörelsen

gör hans viskning en smula nervös, jag bara väntade, att han skulle trycka ned dörrhandtaget.

— Jag var alldeles säker på det, förklarar Tom. Alltsammans gick precis så till som jag hade föreställt mig att det skulle göra.

— Vem tror du det kan ha varit?

— Inte gott att veta, sir. Kanske någon som av pur nyfikenhet ställde sig att glo genom rutan. Den här lokalen har använts till litet av varje, förstår ni, sist förevisades den talande katten och mannen med tjurnacken. Karlen nyss trodde kanhända de var kvar.

— Antagligen trodde han det, Tom.

— Tyst.

— Vad är det?

— Hörde ni inte?

— Vad då?

— Någon kommer.

Riktigt.

Och denna gången stanna stegen alldeles utanför dörren. Ett ögonblick — handtaget tryckes ned, dörren går upp.

Är det inte samma figur som nyss — en lång svart rock, uppslagen krage, vars kant stöter intill den djupt neddragna mjuka, vidbrättiga filthatten? Eljest ingenting att se, utom gestalten, vars längd och läggning skvallra om smidighet och styrka...

Mannen stänger försiktigt dörren bakom sig och blir stående ett ögonblick. Man kan höra

hur häftigt han andas — som efter någon kroppsansträngning. Så börjar han treva sig fram i mörkret, mot bilen.

Han famlar framför sig med båda händerna och rätt vad det är stöter han magen mot bilens motorhuv. För långt åt höger alltså. Framom bilen kan han inte gå, rädd att då synas från gatan i det flödande auerljuset — alltså följer han karosseriet bakåt, dubblerar suffletten och är i nästa ögonblick vid vagnskorgens bortre dörr.

Med vänstra handen fattar han tag i dörrhandtaget, den högra sticker han in genom bildörrens tomma fönsterram...

Ett par halvkvävda rop, ett ögonblicks brottning. Alltsammans är gjort i en handvändning.

Råttfällan har fungerat briljant.

— All right, sir, jublar Tom.

Och herr Grenander blänker till med sin ficklampa, svettig av ansträngning, darrande av iver. Han böjer sig ned över fångsten och sätter ljuset rakt i ans...

Så tumlar han tillbaka.

— Stopp för guds skull, Tom, ropar han förskräckt, det är ju — — —

ADERTONDE KAPITLET.

Råttan.

— Vem? skriker Tom, alldeles yr i huvudet. Herr Grenander får i hast upp en näsduk, som han för till pannan.

— Furstbiskopen, säger han med slocknande röst.

Alldeles. Det är hans helighet furstbiskopen, som ligger med ordentligt bakbundna händer på golvet i mr Feathertoms förhyrda utställningslokal.

Tom förstår, att den infångade råttan inte är den rätta, och anar att någon av herr Grenander icke förutsedd komplicerad situation inträtt. Mycken kännedom om en furstbiskops funktioner eller makt har visserligen inte mr Feathertom, men så mycket begriper han, att det måste vara högst oskickligt att hålla en hög kyrkans man av furstlig börd fängslad på golvet. Därför skyndar han sig att vid ficklampans ljus peta upp de knopar och slag han nyss med så stor för-

tjusning och styrka lagt. Böjd över båda står herr Grenander med ryggen krum och hjärnan uppfylld av oklara föreställningar.

— Kan man få ljus tänt här? är hans helighets första fråga, när han befinner sig på benen igen, gnidande sina illa åtgångna handleder.

Tom vrider på en knapp vid dörren och där stå nu de tre herrarna i det klara ljuset från en präktig hundraljuslampa mitt i taket. Det skimrar som en gnistrande eldsky av damm efter brottningen på de murkna plankorna, det virvlar i spiraler från taket mot golvet, från golvet mot taket.

Nu först upptäcker furstbiskopen vem han har framför sig. Hans helighet tar omedvetet ett teatersteg baklänges, slagen av en överraskning, som kommer honom nästan att tappa målföret.

— Herr Grenander, säger han och slår ut med båda händerna i ett tillstånd av bottenlös häpnad, herr Grenander! Detta upprepar han ytterligare ett par gånger, sista gången med tillägget: är det verkligen ni?

— Ja, svarar Albert allvarligt, skulle det förvåna ers helighet om jag lät frågan gå tillbaka till er, formulerad precis på samma sätt?

— Men, säger furstbiskopen, utan att bry sig om herr Grenanders genfråga, i tidningarna stod, att den chokladbruna bilen inköpts av en viss mr Tom Feathertom, och mellan raderna kunde läsas, att samme mr Tom Feathertom öppnat

denna utställning i avsikt att slå mynt av folks sensationslystnad!

— Mr Tom Feathertom är jag, sir, förklarar Tom inte utan en viss stolthet och bugar sig.

Det spända uttrycket försvinner småningom från hans helighets förnäma drag.

— Mr Feathertom arbetar alltså i samråd med herr Grenander?

— Ja, klipper Tom kärvt av och sticker händerna i byxfickorna.

— Det har hänt mycket sedan vi skildes åt, ers helighet, infaller nu herr Grenander, och av dessa mellanliggande händelser utgör den, som ni varit medspelande i, endast en ringa episod, en ny länk i en lång kedja av motgångar och missräkningar. Har ers helighet läst tidningarna ordentligt, så skall ni förstå allt, om jag meddelar er att det är min myndling, fröken Adorée Villanueva, som åsyftas i artikeln. Det är för att få spaning på nidingen, som hela denna komedi satts i scen.

Ett soligt leende börjar stråla ur furstbiskopens vackra, gamla ögon; det smittar läpparna — och till sist är detta nyss så häpna ansikte en bild av den mest uppsluppna munterhet. Herr Grenander skall just uttala sin harmsna protest, då ljuset i taket slocknar.

Tom har nämligen skyndat till strömbrytaren vid dörren och vridit om knappen.

— Tag betäckning, viskar han. Någon kommer. Kanske den rätta råttan...

Ingalunda.

Klampande steg, dånande dörrslag, kommandoord, blindlyktor — en hel lysmasksvärm — dragna sablar.

Tom låter ljuset spela.

— Vem är det?

— Polispatrull.

En överkonstapel ställer till med förhör. Den nattliga eklämeringen har synts misstänkt, man släcker och tänder och släcker igen, lokalen förhyrd av en mr Feathertom. Papperen på bordet! Tom är nog lycklig att ha värdens kvitto på den erlagda hyran i plånboken och visar fram dokumentet. Vad menas? Har hyresgästen inte rätt att vistas i sin lägenhet? Överkonstapelns näsa förlänges något, men myndighetspersonen har sinnesnärvaro och takt nog att be om ursäkt. Han skickar ut sina män och retirerar också själv, sedan det försåtligt framslungade ordet nattgrogg träffat på en betongmur av oförstående.

— Det är litet oroligt här, anmärker furstbiskopen, sedan dörren slutits bakom den misslynte överkonstapeln.

— Emellertid, säger herr Grenander bestämt, lär inte ers helighet missförstå oss, om vi kräva några ord till...

— Förklaring. Det är er rätt att begära och min skyldighet att avge en sådan, mina herrar.

Men låt oss söka upp en lugnare plats. Herr Grenander kanske erinrar sig ett tillfälle, då jag bad honom göra ett besök hos mig på Hôtel Royal. Om ni letar bland era papper, min herre, skall ni säkert finna ett kort, som visar att jag inte far med osanning.

Albert kostar på sig en lätt bugning.

— Jag minns det mycket väl — och har bevarat ers helighets påstötning i tacksamt minne. Men tyvärr fick jag helt oförmodat så mycket annat att tänka på...

Furstbiskopen återupptar vid dessa ord sitt av polispatrullens ankomst avbrutna glada leende.

— För samlaren av bidrag, avsedda att utgöra bevis på Försynens outrannsakliga vägar, skulle vårt möte i afton utgöra ett ganska dyrbart nummer. Har herrarna lust att följa med till Royal — nu genast?

Albert och Tom byta en villrådig blick.

— För min del tror jag det är förkylt i natt, mumlar Tom.

— I så fall, säger herr Grenander, anta vi ers helighets förslag.

Men just som de tre herrarna stå i begrepp att gå kommer furstbiskopen ihåg... Han masserar sina värkande handleder och säger:

— Har mr Feathertom något emot att ta med sig den lilla portfölj, för vilken jag var nära att bli dräpt i natt som en på bar gärning gripen

tjuv. Ingen skall försöka narra den av honom, det har han mitt biskopliga ord på.

I hans helighets tonfall är det något som erinrar om den patriarkaliske husfaderns hemlighetsfullhet på julafton. Tom går lydigt till bilen och fiskar upp fröken Villanuevas läderväska, han vrider om knappen, låser dörren till sin förhyrda utställningslokal och med furstbiskopen i täten beger sig den sålunda förstärkta Grenanderska expeditionen i väg till Hôtel Royal.

Klockan slår tolv i ett torn långt borta — tolv betänksamma, malmsjungande slag; — inbrottstimmen, av vilken mr Tom Feathertom väntat sig så mycket, är inne. Och råttan har tagit befälet över kattorna.

Men bakom expeditionen smyger en alltjämt långnäst överkonstapel, som är upptänd av lågsinnad vrede över en utebliven nattgrogg. Han resonerar som så, att även om herrarna inte hade någon whisky på lokalen, så finns det kompen-sa-tions-medel. Överkonstapeln misstänker de där herrarna. Ingenting skulle glädja honom så mycket som att få vatten på sin kvarn, fastän vatten hörde till de varor som han just nu minst av alla efterträdde. Polispatrullens chef kallade på sina män...

Men i den natten fingo de intet.

NITTONDE KAPITLET.

Ett kort men tillfredsställande kapitel.

Det var tydligt att Hôtel Royals betjäning avvaktat hans helighet furstbiskopens ankomst med åtskillig oro. En piccolo hade sänts fram som utkikspost ända till torget, och när pilten såg den remarkabla gästen nalkas, satte han i väg som ett skott.

I hallen väntade portiern, som beskäftigt skyndade fram och just skulle till att säga något, som började med ma — — — då hans helighet förde två fingrar till munnen och på det sättet avbröt meddelandet.

— Jag har en våning här, sade han, om herrarna vill hålla till godo.

Mottagningsrummet var en verklig salong med gobelängprydda väggar, tunga ekmöbler och ett skåp, som skurits av någon europeisk mästarhand i början på 1800-talet. Två dörrar voro täckta av tunga vävnader, och bakom en av dem försvann värden med en föga högkyrklig brådska.

— Det var en skojig gammal prisse, sade Tom.

helt vanvördigt. Och Albert Grenander erinrade sig, att det var precis samma ord som Adorée en gång använt om... om... ja, om vem? Kanske Ilmer. Eller doktor Heil. Men inte Kerman, för åt honom hade hon räckt ut tungan.

Herr Grenander måste ta fram näsduken och torka ögonglasen. Natten dröp av väta, sedan en plötsligt påkommen nyck av västanvädret fällt ned en ogenomtränglig, dubbelvävd dimgardin.

— Furstbiskopen kommer nog att ge oss en tillfredsställande förklaring, Tom, anmärkte Albert, när han satte guldbågarna till rätta bakom öronen.

— För min del, sade Tom, har jag alltid varit rädd för gamla präster. De ha en förmåga att trassla ihop de allra enklaste begrepp för en. I skolan var vi välsignade med en kristendomslärare, som hade gett sig sju gröna glas på, att han skulle få oss att begripa skillnaden mellan moral och religion. Vet ni, så konfunderad som jag var efter den lektionen har jag inte varit sen 1897, och det året är jag född, sir.

— Jaså, sade herr Grenander utan att ha hört ett ord. Han tyckte sig förnimma en svag vågrörelse hos det dörrdraperi, bakom vilket furstbiskopen försvunnit.

— I kväll är det, med förlov sagt, ungefär samma historia, fortsatte Tom. Som ni vet, sir, är jag expeditionens chef och skulle naturligtvis helst vilja bli behandlad mindre nonchalant. Men jag avstår gärna från chefskapet och alltsammans,

om ni kunde befria mig från den där känslan att här är det ett slagsmål mellan moralen och religionen, som vi gjorde rättast i att inte inlåta oss på. Prästerna få alltid rätt — har ni nånsin hört talas om en biskop som blivit slagen på fingrarna, sir? Inte jag, åtminstone. Och här är det en biskop, som lika gärna kan låta titulera sig kunglig höghet som helighet.

Tom reste sig upp.

— Låt oss gå, sir. Det är det klokaste vi kan göra.

Men nu sköts draperiet undan och där stod furstbiskopen — en bild av tillfredsställelsen själv. Han nickade åt de båda herrarna och strök sina mjuka, vita, violdoftande händer med någon sorts storprelatisk självbelåtenhet, som gjorde ett högst enerverande intryck på mr Tom Feathertom. Det vita håret var icke skinande som silver, ty en så vacker glans kan aldrig silver få, och de lugna dragen voro långt ifrån överjordiska. Men hela detta huvud förrådde en världslig fröjd av sådan styrka att mr Feathertoms skepsis vändes i andaktsfull tillbedjan — fast han inte visste det och fast han stretade emot så mycket han orkade.

— Att hålla hyggligt folk på sträckbänken, sade furstbiskopen, hörde till medeltidens tortyrmetoder. Om jag emellertid nu ärligt vidgår, att jag känner en stark frestelse att ta exempel av berömda mönster, men att jag bekämpar denna frestelse för att sona mitt brott att olovandes

tränga in i mr Feathertoms utställningslokal — får jag då absolution för ifrågavarande förseelse?

— Ers helighet talar i gåtor, förklarade herr Grenander, och Tom nickade bifall, energiskt.

— Kanske det, medgav prelaten och grep med sina långa smala fingrar beslutsamt om dörrdraperiets veck.

Men så lät han handen sjunka igen.

— Det sägs om oss präster, fortsatte furstbiskopen, att vi växa på samma träd som skådespelarna. Jag har stritt mot den anklagelsen som ett lejon — inte ett retat, utan ett roat lejon — och en gång höll jag på att få en dusch på halsen för min övertygelses skull. Men i detta ögonblick erkänner jag mig högtidligen som frukt på det trädet — herr Grenander obetaget att ta in konfessionen i sitt blad. Om inte annat så för nöjet att nu få slå tre slag i händerna — precis som en regissör bakom rampen — och säga: ridå!

Därmed slog furstbiskopen tre smällande slag med handflatorna mot varandra och drog undan draperiet så mässingsringarna fräste som en jubileumsraket.

Där stod hon, flickan. Adorée Villanueva, den bortrövade. Don Ramons rov. Saraj Daraïs förmodade byte. Herr Grenanders myndling.

Men var detta Adorée?

Hon stod stilla och höll ögonen nedslagna. Inte ett steg tog hon för att nalkas Alberto, Alberto mio. Kindernas dunkla, sammetslena olivfärg glänste

purprad. Och hennes små händer fingrade ett halsband av genomborrade mässingskulor, som hon haft med sig från Hamsten, en gåva av Eduard Rissel — ack så obetydlig i jämförelse med de smycken hans excellens av Madagaskar erhållit i avskedspresent av den hedervärde kung Saraj.

Vart tog Albert Grenanders tafatthet vägen? Han, som inte hade mer vana att skicka sig i damsällskap än en elefant att gå på lina. Herr Grenander, vilkens träsmak av egoistisk ungkarl lämnat stoff till så många raljanta kupletter i Publicistklubben. Var fanns denne herre?

Tom måste beundra Albert Grenanders säkerhet, när han slöt Adorée Villanueva i sina armar — men maken till den förvirring flickan visade hade Tom aldrig skådat. Hon var röd och blek om vartannat; rätt nu började tunga tårar falla från hennes vackra ögon, och snyftningarna kämpade sin första hårda strid i hennes bröst.

Mr Tom Feathertom hade bra gärna dröjt sig kvar en liten, för liten stund till i furstbiskopens gobelängdraperade salong, men hans helighet stod i dörren och gav ett tecken, som varken kunde eller fick missförstås.

Tom retirerade alltså skyndsamt och hade — uppriktigt sagt — just ingen anledning att ångra sin lydnad. Ty i rummet bredvid hade furstbiskopen låtit trolla fram en supé sådan den bara kan åstadkommas i Kapstaden. Och doften

av 1878 års Bordeaux, nyss skänkt i de tunga slipade kristallerna, förtätade atmosfären på ett för luktorganen i hög grad behagligt sätt.

— Vi kanske få vänta ett par minuter på de båda andra, skämtade hans helighet, men låt oss smaka på druvan från Sydfrankrike under tiden. Det blir en svår handikap för herr Grenander och fröken Villanueva, men de få skylla sig själva. — Skål, mr Feathertom!

TJUGONDE KAPITLET.

Adorées äventyr.

Om madame Beruelles' lynne var hennes saligen avlidne man alltid färdig att vittna, att det inte kunde karaktäriseras med ett mer träffande ord än: g e m e n t. Samma iakttagelser gjorde kammarjungfrun Marie Fichter, kallad Fichter, tretton år senare på Hôtel Royal i Kapstaden. Hon hade anställts — helt plötsligt — av en förnäm och rik prelat för att passa upp en märkvärdig ung fröken, vars moderliga stöd madame Beruelles skulle vara. Fichter fick alltså utan vidare tre husbönder, madame Beruelles, fröken och furstbiskopen — i nu nämnd ordning — och det var inte just så roligt, men lönen mättes rundligt ut, och Fichter hade gott humör.

Det finns emellertid en gräns för allt — också för det goda humöret. Denna morgon var madame Beruelles rent förbannad, hon stjälpte en hel så vatten över huvudet på Fichter och kastade till på köpet två par tunga pjäxor i ryggen på

henne, när hon skulle gå och söka få vattnet ur håret.

Fichter sade sig själv:

— Något måste ha hänt. Efter käringen är så arg, kan det inte vara annat än roligt — jag hade lust att gå och fråga fröken.

Långt behövde inte Fichter gå. Hon hade knappt hunnit tänka tanken till slut förrän hon mötte fröken Villanueva i hotellkorridoren. Adorées humör var precis motsatsen till madame Beruelles'. I famnen hade hon ett helt fång skärvita nejlikor och ögonen spelade rent av farligt, när hon sade:

— Fichter, jag är så jäkla glad!

Nu höll Fichter verkligen på att få slag.

Mina läsare, som känna Adorée från förra delen av denna bok bli inte överraskade av Adorées verbiage, men Fichter hade aldrig hört sin härskarinna tillgripa sådana ord. Över huvud hade hon aldrig hört henne tillgripa några ord alls. Ty under herr Grenanders och Toms odyssé till Madagaskar visade Adorée alls ingen benägenhet att öppna sin mun — men väl sina ögon för aldrig sinande tåreflöden. Förändringen var så påtaglig, att Fichter, som hade huvud på skaft, genast satte frökens goda lynne i relation till madame Beruelles' dåliga.

— Snart lämnar jag dig, lilla Fichter, sade Adorée och räckte sin kammarjungfru en hel näve nejlikor.

— Nej, protesterade Fichter, tog emot blomstren och neg.

— Jo, försäkrade Adorée, jag reser till Europa och gifter mig med Alberto. Eller kanske jag gifter mig först och reser sedan.

— Vem är Alberto? frågade Fichter, intresserad som alla kvinnor, när det gäller giftas.

— Alberto är en mäktig excellens, sade Adorée, riddare och kommendör, med rättighet att hålla tjugufyra livegna, som han kan låta avrätta när det behagar honom — eller mig — — —

Av denna oskyldiga replik kan läsaren förstå, att fröken Villanueva redan erhållit ganska fullständiga upplysningar om sin förmyndares göranden och låtanden under de sista veckorna. För att säga sanningen svävade inte heller Alberto i okunnighet om hennes — — —

*

Knappt hade herr Grenander försvunnit från Adorées sida i tullhuset med publikanen och de fördömda cigarrlådorna förrän don Ramon, spanjoren, dök upp.

— Fort, señorita, viskade han, ni svävar i livsfara. Låt mig föra er i säkerhet.

— Pytt, svarade Adorée. Det där kan ni deklamera för någon annan, herr poet —

Men då hade en dekorerad uniformsherre uppenbarat sig och presenterat sig som spansk konsul, generalkonsul. Han kom direkt från det

hörn, där herr Grenander försvunnit, och överräckte ett av förmyndarens visitkort, på vilket följande ord voro skrivna med blyerts:

»*Låt överbringaren av detta föra dig till hotellet. Jag blir tvungen att stanna kvar här en timme, kanske två.*

Albert.»

Adorée gick i fällan. Men en sund instinkt sade henne så pass mycket att hon tvekade i det sista — flickan vägrade att stiga upp i den väntande chokladbruna bilen.

— Gå tillbaka då, erbjöd don Ramon, men anklaga inte mig för er olydnad mot señor Grenander och för de olyckor som komma att följa!

Detta bestämde tösen. Hon steg upp i åkdonet och det bar i väg.

Vart?

Utefter gator i rasande fart, över torg, tvärs igenom planteringar. Staden tog slut. Leden blev trängre — rätt vad det var började bilhjulen sluka landsvägsdamm.

— Nu slår ni stopp, förklarade Adorée bestämt, jag vill inte vara med längre.

Då kastade den spanske markisen masken. Han föll på knä i bilen, skanderade långa stycken ur Spaniens lyriska diktning, bedyrade sin kärlek i de mest blodröda ordalag och drog till sist fram en revolver.

— Om ni oåterkalleligen avvisar mig nu, slutade

han, så skjuter jag först er och sedan mig själv. Välj, señorita!

Bilen rusade ursinnigt fram på en slät landsväg i något obekant väderstreck på Sydafrikas sydligaste spets. Adorée skulle helst velat göra ett försök att strypa spanjoren, men efter ett par sekunders tvekan beslöt hon att föredra ett försåtligt uppskov framför en obskyr död — och kapitulerade villkorligt.

Vore det för mycket begärt: en betänketid på några timmar?

— Nej, resolverade markisen.

Och så vändes näsan på bilen åter mot Kapstaden.

Där hade herr Sirius hunnit få allt i ordning. Ett litet hus i Claremont inom en trädgård av blombärande buskar och höga, vajande träd — utifrån såg det inte alls ut som något fängelse — stod färdigt att ta emot spanjoren och hans bortrövade skatt. En riktig gammal romanduenna med skarp näsa, stickande ögon och ett ofantligt vitt förkläde tog emot vid grinden. På hennes krypande sätt var det inte svårt att gissa sig till mutkolven, men Adorée hade ju inga pengar och därför gick det som det gick.

Hur? frågar ni.

Så här.

Fångens första dag var dräglig nog. Don Ramon visade sig endast en gång och herr Sirius inte alls. Så fort mörkret fallit på, gjorde Adorée

tio olika rymningsförsök, som alla misslyckades. Även om detta hus varit försett med stuprännor skulle det inte hjälpt, eftersom fönstren säkrats med utifrån låsta spärrhakar. Dörren till fröken Villanuevas salong reglades visserligen icke, men i rummet utanför vakade duennan vid en ofantlig kaffekastrull, som aldrig tilläts kallna...

Andra dagen blev värre.

Redan klockan nio på morgonen kom don Ramon med bröstfickan bukig av kastiljansk lyrik. Han var stolt som en torero, smidig som en toledoklinga, mjuk som en angorakatt.

— Ni befinner er väl, señorita?

— Seguro que no, señor.

— Jag förstår, sade don Ramon och bröstade sig, oron, nervositeten... Hur vore något annat möjligt, señorita? En blomma som darrar för morgonvinden, en fågelunge i det daggstänkta gräset med det lilla hjärtat klappande av glädje och ängslan. Ack, mi corazon!

(Gud, en sån narr! tänkte Adorée på sitt hemlands språk.)

Men högt sade hon:

— I dag för ni mig tillbaka till min förmyndare på hotell van Leeken, inte sant, señor. Jag ger er mitt hedersord på att hela affären är utagerad med en ursäkt. Och sedan står det er fritt att fullfölja era avsikter med ärliga medel.

— Ha ha! skriade don Ramon hånfullt, därmed visande att han inte fullt ut var den narr

Adorée tog honom för. Hur skulle ni kunna veta, vad jag har för avsikter, señorita?

— En spansk ädling kan inte ha annat än rena avsikter, señor, sade Adorée stolt. Jag vet det, ty jag har själv spanskt blod i mina ådror.

— Härliga kvinna, ljuva ros, deklamerade don Ramon, underbara varelse! Sommarsky på vårhimmel! Gyllenfransade purpurdröm! Mina avsikter äro rena som snön på Monte Cornos hjässa. Men ni får själv bestämma, på vilka vägar jag skall nå dem.

— Vad menar ni, señor?

Spanjoren föll inte på knä, men lade handen på vänstra sidan av bröstet, just där den kastiljanska lyriken svällde under jaquetten.

— Samtycker ni att gifta er med mig, señorita?

— Nej, bedyrade Adorée med något av en fanatisk övertygelse i stämman, himlen är mitt vittne, att jag inte gör det.

— Beundrar ni en man som är beslutsam och fast i sina handlingar, när han vet vad han vill?

— Ja, svarade fröken Villanueva — och tänkte på redaktör Albert Grenander, då denne fem år tidigare utan annat vapen än sin så kallade fontänpenna kämpade emot Eduard Rissels vedersakare och slet sönder deras teoretiska fångstnät som man snärjer en spindelväv med promenadkäppen.

— Gott, sade don Ramon och spände vador i ett par diagonaler över golvet, då skall ni se att ni kommer att ändra åsikt mycket snart, seño-

rita — beträffande frågan om giftermålet. Jag, jag markis don Ramon por Falta de Dinero är just i besittning av det beslutsamma mod, som skall vända er ovilja i kärlek och — jag säger det utan skryt — tillgiven beundran.

Därpå gick don Ramon por Falta de Dinero bort till dörren, som han öppnade på vid gavel. I rummet intill höll duennan troget vakt vid kaffepannan.

— Är Sirius där? frågade don Ramon.

Sirius var där.

— Var god och stäng dörren bakom er, herr Sirius, bad don Ramon, och meddela mig vad ni har uträttat.

— Men, tvekade sekreteraren och vände två av ondska och tillfredsställelse blänkande ögon mot fröken Villanueva. Han hatade henne, därför att hon var så vacker och därför att hon en gång ombord på Lorenzo skrattat åt färgen på hans hår.

— Gör som jag säger, uppmanade don Ramon. Vad ni har att meddela är ingen hemlighet. Rapporten rör ju för resten lika mycket señoritan som mig.

— Jag börjar alltså från början. Ni anmodade mig att söka upp en präst...

— En präst, avbröt Adorée förskräckt, vad skall ni med honom att göra?

— Fortsätt, herr Sirius! Ni skulle ta reda på en bra präst.

— Som var villig att utan långrandiga ceremonier befria er från ungkarlslivets obehag. Uppdraget hörde inte till de lättaste, herr markis, ty vi måste ju utgå ifrån att flickan kunde vägra att ge sitt samtycke i det... hm... avgörande ögonblicket...

Don Ramon rynkade ögonbrynen och fröken Adorée pressade ihop läpparna så fast, som om hon beslutit att aldrig öppna dem mera. Herr Sirius fortsatte:

— På två ställen blev jag utkörd, tämligen ovänligt, herr markis, det måste jag erkänna. Men till sist hittade jag rätt. Det var en själasörjare efter min smak, seg som syndetikon, hal som ett nypolerat parkettgolv. Långt, ljust skägg med några patriarkaliska grå hårstrån, skallig hjässa, glasögon ett stycke ned på näsans kälkbacksstup och en tung klackring med svart sten på högra tummen. Den vördige mannen visste också vad ett präktigt, respektingivande utseende är värt, för det var mig en rackare att skära till i växten, när det blev fråga om honoraret. Vet ni vad prästen begärde, herr markis?

Don Ramon gjorde ett av sina stoltaste huvudkast och sträckte avvärjande upp högra handflatan med samma gest som whiskyannonsens trafikpolis i Charing Cross: Stop! Tarry a little!

— Håll, herr Sirius. Inte ett ord om ert lumpna guld i denna ädla dams närvaro. Säg oss i stället vad den välvillige prästmannen heter.

— Père Léonard, herr markis.

— Där hör ni, señorita, vände don Ramon sig till Adorée, där hör ni. Père Léonard. Ett vackert namn, ett klingande namn. Padre Leonardo! Två människors unga lycka vilar i dina händer, padre.

Och så deklamerade han:

»Primera vista yo te digo siempre en mi corazon»...

Adorée vände sig bort, uppfylld av äckel, varvid don Ramon tämligen tvärt slutade recitera.

— När kan vi, min vän Sirius, vänta padre Leonardo? frågade markisen.

— Inte förrän klockan två. Den vördnadsvärde prästmannen måste nämligen först anskaffa en del papper med stämplar och sigill och underskrifter och sådant där som hör till. För meningen är ju, att det skall bli så ordentligt som möjligt?

Herr Sirius sade det sista med avsiktlig långsamhet och stark betoning. Det var som om han velat göra varje ord till en syl i skinnet på fröken Adorée.

— Alltså klockan två, deklamerade don Ramon, nära fem långa timmar dit — mig tycks en evighet det är.

Men i Adorées hjärta glimmade ett svagt hopp. Fem timmar var fem gånger sextio minuter — något måste hända inom utgången av denna tid.

Vad herr Sirius beträffar, tycktes han ha något mera på hjärtat. Don Ramon nickade vänligt:

— Tala!

— Det är, enligt padre Leonardos utsago, nödvändigt att någon representerar brudens far under ceremonien. Ritualen uppges innehålla denna ganska löjliga fordran — en far måste alltså anskaffas åt fröken Villanueva.

Don Ramon såg helt perplex ut.

— Säger ni det, herr Sirius!

— Om ni inte tar illa upp, herr markis... jag har ett förslag...

— Nåväl!

— Det är ju bara en formalitet... Vad säger ni, herr markis, om jag skulle representera señoritans pappa?

Adorée ryckte till. Men don Ramon nickade, tämligen ointresserad.

— Må göra, herr Sirius, hela saken är ju, som ni riktigt anmärker, bara en formalitet.

Därpå vinkade han med handen:

— Ni är en trogen tjänare, herr Sirius. Er belöning skall inte utebli. Men lämna oss nu ensamma.

Och sekreteraren gick, själaglad. Ty nu hade han tagit ut hämnd för det skratt, med vilket Adorée Villanueva i barnslig obetänksamhet uttryckt sin tanke om färgen på hans hår.

*

— Ni hör, señorita, sade don Ramon mild. Saken är avgjord. Det finns ingen återvändo.

Adorée svarade icke. Hon insåg att situatio-

nen var förtvivlad, men ännu hade olyckan inte skett. Bästa utvägen var att vinna tid — den sämsta att sätta hårt mot hårt. Utgången av en öppen strid med så ojämn styrkefördelning kunde bara bli en. Alltså: krigslistens gudar, stån mig bi!

— Ni tiger, señorita, vibrerade markisen. Hur skall jag väl tolka denna tystnad? Är det stillheten före morgongryningen, varslar den natten? Ger den mig livet, ger den mig döden?

Adorée vände plötsligt ett vänligt leende ansikte mot spanjoren, som därvid var nära att skrika högt av förtjusning. Livet hade den givit honom, señoritans tystnad nyss!

— Låt oss sitta ned och prata i lugn och ro, föreslog hon — och de satte sig på var sin stol vid det runda bordet under takkronan, markisen på ett så pass respektabelt avstånd att det hedrade hans takt och sinnesnärvaro.

— Jag misstänker att jag var litet häftig nyss, började Adorée och slog långsamt upp sina ögon. Samtidigt lade hon huvudet något litet på sned — mina läsare veta att verkan av denna attityd vid flera tillfällen varit förbluffande.

— Kanske, svarade don Ramon, bävande av lycka, kanske var ni en liten smula ovänlig mot den, som inte äger någon högre önskan än att få bära er på sina händer genom livet.

— Ni frågade mig, om jag ville gifta mig med er.

Don Ramon nickade:

— Och ni svarade nej.

— Vi ha inte känt varandra länge, señor. Ni har ingen aning om min karaktär, mina vanor, mitt lynne. Nu vill jag säga er en sak: jag har ett alldeles förbaskat dåligt morgonhumör.

— Ni skämtar.

— Alldeles inte. Min förmyndare brukade säga, att jag var som en riktig liten markatta före klockan tio på dagen. Det var aldrig lönt att försöka få mig att ta reson ens före den tiden. Vad min tant beträffar — hon är död nu, señor — så undvek hon av princip att tala till mig tidigt om morgnarna.

Don Ramon såg i smyg på sin klocka. Hon visade tio minuter över tio.

— Jag kommer särskilt ihåg en gång, fantiserade Adorée, då det där sabla morgonhumöret spelade mig ett fult spratt. Det var några ungdomar, som skulle göra en utflykt i det gröna med saft och vatten och bakelser och handklaver, och ni må tro att jag tyckte det skulle bli livat. Jag var inte bortskämd med nöjen på den tiden, señor. Nåväl, vad händer? Tidigt på morgonen den stora dagen kommer min tant infarande i mitt rum -- jag var knappt vaken.

»Kan du tänka dig,» ropade hon, »Grey» — det var vår hund, en valp, señor — »har ätit upp ena klacken på dina vita skor.»

»Det angår mig inte,» fräste jag till.

»Vad för något,» ropade hon häpen. »Angår det dig inte? Men du skulle ju haft skorna vid utflykten i dag.»

»Jag struntar i utflykten,» bedyrade jag, alldeles ursinnig. »Hälsa och säg dem det.»

Sedan ångrade jag mig naturligtvis grymt, men vad var att göra, señor? Vi spanjorer äro stolta, som ni vet, min gamla tant skickade återbud, som jag bett henne — men inte menat — och själv låg jag i en skogsbacke hela dagen och grät mina ögon röda.

Don Ramon blev offer för en häftig hjärtklappning, så stora karlen han var. Adorées berättelse kunde inte tydas på mer än ett vis: hon ångrade sitt sträva besked nyss, och nu ville hon på ett fint sätt låta friaren förstå, att en förnyad framställning skulle leda till ett annat resultat. Ljuva flicka! Beundransvärda varelse!

Markisen reste sig upp och försökte dämpa hjärtats slag med en hastig promenad över golvet. Därpå gick han fram till Adorée, bugade vördnadsfullt och försökte fatta hennes hand — vilket emellertid misslyckades.

— Señorita, sade han högtidligt, som om saken aldrig varit på tal förut, härmed har jag äran anhålla om eder hand.

— Herr markis, svarade Adorée och reste sig upp, hon också. Ni visar mig en stor ära, señor.

— Och edert svar, señorita?

— Jag säger inte nej.

Don Ramon hänryckt:

— Ah!

— Men inte heller ja.

Don Ramon missräknad:

— Ah!

— Sitt ner, herr markis, och låt oss tala om saken. Det är mera originellt att gräla före än efter bröllopet. Om vi skulle vara originella! Det blir ett pikant minne — efteråt.

— Ni försöker blanda bort korten, señorita.

— Tvärt om. Men jag skulle ha lust att lägga en liten patience med er, herr markis. Patience är, enligt vad min förmyndare sagt mig, ett franskt ord, som betyder tålamod.

Don Ramon såg ånyo på klockan, suckade, men fann sig i sitt öde:

— Lägg ut era kort då, Carmencita, läspade han.

— Antag först, började Adorée, och hennes ögon gnistrade av trots, att ni skulle tvingat mig till äktenskap i dag klockan två, att ni, mot min vilja, låtit Padre Leonardo läsa välsignelsen över oss, välsignelsen, som jag vördar och älskar. Vad tror ni följden hade blivit, don Ramon? Se så, gör er inte besvär att fundera ut något svar. Följderna hade blivit ganska ödesdigra för er, señor — om inte i dag, så i morgon, om inte denna vecka, så nästa. Min far, som var sjökapten i Cadiz, lärde mig att hantera en kniv, när jag var barn, och gamla lärdomar sitta bäst i, som ni vet.

Don Ramon blundade. Men så kom han ihåg en vers av Bajarez och citerade:

»Ack, döden av din hand
min levnads smycke blir...»

Adorée hånlog, eftersom don Ramon just nu blundade. Men hennes röst var lenare än det finaste silke.

— Så kom jag att tänka på, att det var bra orätt av mig att inte ge er en chance, eftersom ert uppträdande, herr markis, inte hade lämnat... hm... mitt hjärta alldeles oberört.

Don Ramon slog upp ögonen, och i pupillerna satt en skärva av lycksalighetens förblindelse.

— Fortsätt, andades han. Min chance...

— Skicka återbud till Padre Leonardo. Ja, inte återbud, men bed vår vördnadsvärde vän komma i övermorgon klockan två i stället för i dag. På fyrtioåtta timmar blir min vaknande sympati för er vänd i kärlek, jag kommer till er, räcker er mina händer — så här — och säger: Ramon, jag är din!

Don Ramon por Falta de Dinero kände en lätt yrsel under hjässan. Men i det avgörande ögonblicket slog en sista gnista av förnuft ut i klar låga, han vände bort huvudet och sade i fast ton:

— Ni håller mig för narr, señorita. Vad ni begär är orimligt. Bröllopet är bestämt till i dag klockan två, och det skall äga rum i dag klockan två.

Adorée nickade.

— Ni får stå ert kast, herr markis. Nyss kallade ni mig Carmencita. Men glöm inte hur det gick med Carmen, när don José sökte tvinga henne till något, som inte hon ville. Mitt blod kommer över ert huvud, don Ramon!

Flickan sade detta så lugnt, som om hon beställt en kopp choklad på ett konditori. Och det var tonfallets självklara resignation, som förvirrade markisen. Det lät som om Adorée Villanueva läst upp en likgiltig tidningsnotis, på vars sanning man inte kunde tvivla — och don Ramon blev alltmer villrådig.

Han ryckte i sin svarta mustasch:

— Förutsätt att jag går in på ert förslag — vad har jag för garantier, att ni inte försöker rymma härifrån?

— Mitt hedersord, svarade Adorée stolt, jag ger er mitt hedersord på att icke lämna detta hus, om inte ni samtidigt gör mig sällskap, herr markis.

— I så fall, sade don Ramon, gick till dörren och ropade på sin herr Sirius.

— Ni beger er genast till Padre Leonardo och meddelar honom, att vigseln är uppskjuten till i övermorgon klockan två.

Sekreteraren grinade, som om han fått något surt i mun, men vågade inte annat än lyda. Det kostade på herr Sirius att tills vidare uppge den för hans utseende och självaktning smickrande

rollen som titulärpappa åt Adorée Villanueva — så som han hade glatt sig åt spektaklet.

Men den väntar inte för länge som väntar på något gott, tänkte han och tryckte halmhatten ned i pannan.

Samma natt vaknade fröken Adorée vid en skrattsalva, som kunde komma väggarna att rämna. Hon satte sig förskräckt upp i sängen. Det var två röster: don Ramons och sekreterarens. Så här i nattens stillhet trängde ljudet genom golvplankorna tydligt och klart. Herr Sirius var uppenbarligen vid ett lysande och skrodersamt humör — mellan skrattsalvorna kluckade hans röst med en hönas belåtna tock-tock-tock, när hon värpt ett riktigt vackert ägg.

Men det var inte lätt att höra orden. Jo, vänta — — —

— Pojken en narr... ljög honom så full som... resa till Madagaskar... en narr plus en narr gör två narrar... kunglig förlustelse... näsan så lång som det svåra året... skaffare åt Saraj Daraïs harem... säkert mista nacken...

Åter en dånande skrattkrevad.

(När denna episod refererades för Tom Feathertom blev han alldeles blek; samtidigt svartnade något djupt inne i ögonen på honom.)

Don Ramons röst föreföll inte så jublande. Det lät som om han kom med något inkast, en

undran, inte en förebråelse precis, kanske en betänksam eller reserverad fråga, varvid sekreteraren hetsade upp sig till en fullständig extas av ett förorättat eller misskänt geni. Men just när samtalet hotade att löpa in på det öppna grälets växelspår hördes en spefull röst från gatan deklamera något om broderlig sämja i nattens sena timme. Detta inpass blåste plötsligt ut samtalet där nere.

Allt blev tyst igen och fröken Adorée lade ned sitt huvud på kudden igen — ett huvud med en trött och förvirrad hjärna.

*

Nu skulle det ske. Nu eller aldrig.

— Jo, svarade Adorée till svar på don Ramons fråga, med sömnen har det inte varit någon fara. Gud vet var jag fått en sådan blixtrande huvudvärk ifrån.

Och därmed lutade hon pannan i handen med en obeskrivlig behagfull och sorgmodig gest. Markisen däremot sträckte armarna mot taket och bedyrade, att han ville ge år av sitt liv för att befria detta sköna huvud från den obetydligaste av smärtförnimmelser — och slutade med att erbjuda ett aspirinpulver.

— Nej tack, sade Adorée vänligt, aspirin är nog bra, men det hjälper inte mot den här sortens huvudvärk.

— Förstår jag er rätt, señorita? Ni känner något botemedel? Namngiv det, och om det så skall kos...

Adorée smålog trött och tacksamt — bra teater — och slöt ögonlocken, liksom för att stänga till slussarna för smärtan.

— Det enda jag behöver är frisk luft, sade Adorée. Ni förstår, herr markis, jag är van att vistas ute rätt mycket — och här äro fönstren låsta med nyckel. Jag kan inte andas...

— Hm, var det enda don Ramon kunde säga, ty trots sin kärlek till lyriken var han knipslug som en fläskhandlare. Om fröken Villanueva bara kom ut på gatan — ja, sedan kunde man inte så noga veta...

— Låt oss göra en promenad i bil, föreslog Adorée, ni har ju en vagn! Jag vågar ta gift på att huvudvärken går över i en handvändning.

Markisen ville nog bra gärna, men han tordes inte. Det går många ynkryggar omkring i världen, vilka tjusat till flickor med sin skicklighet att styra en bil eller en segelbåt, eller att skjuta prick med en bössa, och don Ramon ville brinnande gärna visa, att han kunde sluka Sydafrikas landsvägar med en aptit, motsvarande hundra kilometer i timmen. Men det fanns något som han ville, eller rättare *inte* ville, med ännu starkare intensitet, och det var att äventyra besittningen av fröken Villanueva. Därför sade han:

— Vad ni begär låter sig inte göra, señorita.

Men... Men ett fönster skulle vi ju alltid kunna öppna, åtminstone ett av de mindre. Kanske två fönster, om ni lovar, att...

Adorée svängde om stolen, så att hon kom att vända ryggen åt den så kallade markisen. Attityden var så uttrycksfull den bara kunde vara — och don Ramon por Falta de Dinero siktade genom den kastiljanska lyrikens opaltöcken ett askgrått moln med hotfullt karmosinröda kanter. Molnet svällde plötsligt, när Adorée med föraktfull röst insinuerade:

— Skulle ni vara feg, herr markis? Det vore ganska fatalt — i så fall lär Padre Leonardo ha kunnat officiera...

— Nej, nej, nej, bedyrade don Ramon, tro inte att jag är rädd, Querida! Men antag, att allt vad ni sagt mig om vaknande sympati, framtida lycka och så vidare inte varit så — ja, kort och gott... allvarligt menat. Tanken är naturligtvis orimlig, men en stor spansk filosof lär oss att det orimliga är det enda rimliga... Var så god och vänd ansiktet hit, señorita.

— Det faller mig inte in, señor.

— Jag b e r er att vända om stolen.

— Det tjänar ingenting till.

— Jag b e f a l l e r er, señorita.

— Dåre, mumlade fröken Adorée och ryckte på axlarna.

Följden blev att don Ramon fick göra en kringgående rörelse, och när han mötte Adorées ögon

var caballeron redan genomträngd av övertygelsen att han började verka något litet löjlig. Denna misstanke satte den ödesdigra hullingen i hans själ.

— Om en halv timme, sade han, skall min chokladbruna bil vara färdig att föra er, min högt älskade, ut på en promenad till False bay. Men ni misstycker kanske inte, att min sekreterare, herr Sirius, ser till att ni blir väl installerad vid min sida i bilen. Och sedan kommer jag inte att hålla någon hastighet som är l ä g r e än femtio kilometer i timmen. Har ni fortfarande lust att följa med, señorita?

— Ja, svarade Adorée och log. För mig får ni köra hur fort ni vill. Nu går jag och tar på mig den gröna kappan, som för några veckor sedan var akterstäderskans ögonlust ombord på Lorenzo. Au revoir, señor.

Herr Sirius var som en fanatisk vaktpost i hälarna på Adorée, när hon satte sig upp i den chokladbruna vid sidan av don Ramon, som knöt handen kring spaken så knogarna vitnade. Sekreterarens nit tillät honom inte att lämna vagnen förrän den redan fått den fart som gjorde ett hoppäventyr inte bara riskabelt utan tämligen ödesdigert. Han sprang vid sidan av åkdonet tills don Ramon släppte på så mycket gas han kunde och motorn stönade av iver och arbetslust. Hjulgummit fräste åt asfalten med osläcklig kilometeraptit.

Adorée satt nu endast och väntade på ett tillfälle. Någon plan hade hon inte gjort upp, men väl hade hon svurit en dyr, spansk ed att inte återvända till villan i sällskap med don Ramon por Falta de Dinero. Hellre en katastrof med risk för liv och skelett...

— Se, utropade flickebarnet, när bilen svängde in på den avtagsväg åt höger, som leder till engelska regeringens magasin för förvaring av reservdelar till krigshamnsbyggnaderna, se, så vackert det är! Titta, markis, så underbart solen speglar sig i zinktakets miniatyrvågor.

Men markisen bara nickade. Han saktade inte farten en smul, snarare tvärtom, och liksom för att stryka under att han inte hört något av vad fröken Villanueva sagt, gav han gaspedalen en törn med foten, så det blev ett sjuhelsikes väsen i motorn. Det föreföll som cylindrarna fått storhetsvansinne och ville agera mitraljös... Undan gick färden efter högra landsvägskanten och det med brak utsända bensinmängda dammet stod som en blåkullakvast efter bilens rygg.

Plötsligt varsnade flickan, som satt till vänster om vår aristokratiske chaufför, att landsvägsdiket på höger sida bjöd rika möjligheter till en kupp. Det sluttade ned mot en grön äng med högt, för vinden vaggande gräs och det dröjde inte tre sekunder innan hon mjukt lagt sin ena hand på markisens. Väl inklämd var älskaren mellan ratt, spakar och pedaler — och så konfunderad blev

herr markisen vid beröringen av Adorées mjuka fingertoppar, att han bums slog ifrån gasen. Bilen saktade farten och i nästa ögonblick hade Adorée dragit styrhjulet åt sig med en våldsam knyck — samtidigt som hon hoppade ur, åt vänster. Ekipaget välte nästan i samma sekund över åt höger, don Ramon por Falta de Dinero kunde inte befria sig från bilgrejornas famntag utan gjorde sällskap i kullerbyttan, fick en knäck i skallen och låg där.

Fröken Villanueva var hårdhjärtad nog att lämna både markis och bil och springande ge sig av mot den på ett gevärshåll skymtande Kapstaden. Efter två timmar befann hon sig, flämtande, men vid briljant humör i hotell van Leekens hall.

— Mr Grenander?

En blick på tavlan, ett bläddrande i främlingsboken, en telefonringning.

— Mr Grenander har rest.

— När?

— Vet inte. Tillträdde min plats i morse. Mr Grenander finns icke här, det är allt jag kan upplysa er om.

Fröken Villanueva gick.

Hon var inte alls förtvivlad, knappt överraskad. Egentligen bara glad att vara kvitt markisen och gladast över att ha kört honom i diket — ett äventyr som inte borde avlöpa utan märken för framtiden i detta tvålfagra ansikte. Alberto... Ja,

Alberto skulle hon nog hitta. Alberto mio, om han bara vore riktigt orolig... Rätt åt honom, rätt åt honom, med sina gamla dumma sydafrikanska kolonier.

Men någonstans måste hon ju gå. Furstbiskopen hade sagt namnet på ett hotell — var det inte Royal?...

Resten av Adorées äventyr kan vara berättad med tre rader.

Furstbiskopen gjorde sin plikt som den gamle fine man han var — satte i gång en hel liten armé kunskapare för att få tag i herr Grenander. Men det var inte så lätt, ty redaktören var ju på väg till Madagaskar och några solvarv senare satt han i sinkabirum.

Och i detta oskyldiga romankapitel kan livsfilosofen spegla sin empiri — Adorée söker herr Grenander, herr Grenander söker Adorée, en förtvivlad cirkel på ön Madagaskar och en icke mindre förtvivlad i Kapstaden. Hade livet varit så trubbigt och omedgörligt och avigt som det brukar vara, skulle dessa båda cirklar naturligtvis aldrig tangerat varandra, och min roman hade då verkligen fått ett bedrövligt slut. Men till all lycka erinrade sig Adorée att hon glömt kvar sin väska i en av bilens fickor och animerade furstbiskopen att ta reda på den — utan uppståndelse och sensation. Ty det *kunde* ju tänkas att hela utställningen inte var något annat än en rävsax...

Det sätt på vilket hans helighet fullgjorde

Adorées uppdrag känna mina läsare redan — ävensom följderna av ifrågavarande expedition. Tom Feathertom skröt, för sin del, alldeles hemskt över den patenterade råttfällan, ville göra troligt att hela kalaset var anordnat för att få en furstlig biskop på kroken, men ingen trodde honom. Inte ens herr Grenander, som likväl gjorde allt i världen för att övertyga Tom om sin tacksamhet.

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

»Innehållet jag sagt er — spelet kan börja.»

Det var en båt, som hette Mac Lean, en hygglig passagerareångare med två propellrar, tre skorstenar, en neger till översteward och en tjock rödblond kapten med silkesbroderad väst och ärggrön kravatt. Båten låg vid piren i Kapstaden och skulle just ge sig i väg till Europa — en lång och äventyrlig färd, men det kunde då inte synas på två förstaklasspassagerare, som redan installerat sig i ett par korgstolar på akterdäck.

Närmast soltältets vinkel satt damen, en ung fru — å om ni visste vad hon var söt och glad och rar! — och gemålen höll till i stolen bredvid. Jag vill inte citera vad de sade varandra, ty det var mest pjolt, men herr Grenander var så säker i korken som bara en egenkär äkta man på fyrtio år kan vara. Han hade ett sätt att behandla sin fru, som om han inte gjort annat än övat sig för den sporten hela sitt liv.

— Adorée, sade herr Grenander, du skall gå

fram till relingen och vinka adjö åt vår älskade furstbiskop.

Adorée gick.

Mac Leans kapten höjde sin röst, vars klang hade en inte obehaglig strävhet av gammal god skotsk whisky, och kommandoorden skuro genom middagens varma luft. En bogserångare låg med andtäppa strax under babords fallrep — om någon assistens skulle behövas. Förtöjningarna akter ut släppte den ena efter den andra och i Mac Leans maskinrum stod andre maskinisten och bara väntade på att visarna på tavlan...

Då skulle man ha sett.

Det stod som en sky av en bil, som fräste ned mot båten. Åket hade inte stoppat när en manlig individ skuttade ur och med tre språng förskaffade sig ombord. Det var en lång, gänglig pojke med semitiska anletsdrag och starkt upphetsad hy.

I samma ögonblick svängde visarna nere i Mac Leans maskinrum runt och propellrarna började vräka upp vatten, som genast slogs till världens stoltaste gräddskum. Ångaren hade startat för sin resa norr ut.

— Vad i herrans namn, sade herr Grenander. Är det du, Tom?

— Ja, ers excellens, svarade Tom, det blir en fripassagerare på hemresan också... om ni inte vill betala biljetten.

Herr Grenander var riktigt rörd.

— Käre Tom, sade han bara och lyfte på glas-

ögonen, käre gamle Tom, älskade gosse. Men varför kunde du inte besluta dig att...

Tom lade ett finger på läpparna.

— Säg ingenting mera, sir. Jag är eftersökt av myndigheterna där borta. Om inte ett pris redan är satt på mitt huvud, så beror det bara på, att man inte hunnit med den saken. Det är riskabelt att förgripa sig på polisen, som ni kanske vet.

— Vad har du gjort, Tom?

— Ingenting, sir. Bagateller åtminstone. Minns ni herr Sirius, sir?

Herr Grenander nickade.

— Jag knyckte honom mitt i patrulleringen. Helt enkelt ett snilledrag. Två pojkar voro vi. Smörj, sir, mycket smörj. Jag vill bli hängd om herr Sirius kan röra sig på sex månader... Och vad hans färg beträffar, så är den inte halmgul längre. En professor i målarlära skulle intyga, att det inte finns en enda liten nyans på hela färgskalan, som saknas på herr Sirius' kropp.

Och Tom gnuggade förtjust sina händer.

Men litet senare på dagen, när ingenting annat än ett djupt koboltfärgat hav och muntert blinkande stjärnor syntes, började herr Grenander orda om sin framtid — till omväxling med andra samtalsämnen, vilkas kurs den nyvordna excellensan av Madagaskar bestämde.

De sutto alltjämt i däcksstolarna — natten var, ja, kort och gott, balsamisk.

— Jag undrar just, yttrade herr Grenander betänksamt, vad redaktionen skall säga om mitt sätt att sköta ett anförtrott uppdrag. Inte lär vi störta regeringen på min expedition.

— Kanske inte, förmodade Adorée och smög sin hand — tro inte det var första gången! — mellan herr Grenanders båda. Men vad kan de göra med dig? Älskade!

— Kolonierna, började herr Grenander, men längre kom han inte. Adorée lade sin lilla hand över hans mun.

— Du har ju mej, sade hon, vad ska du då med kolonierna att göra?

— Naturligtvis, intygade Saraj Daraïs excellens (med rättighet att hålla tjugufyra livegna), naturligtvis. Jag ger kolonierna så många som flyger och far, men något skall man ju ha att leva på. Och framför allt att skriva om.

Madame Adorée Grenander försökte:

— Madagaskar kan du inte göra några artiklar av?!...

Herr Grenander funderade ett litet tag.

— Naturligtvis inte. Inga artiklar. Men. Vem vet? Kanske en roman.

Och Södra korset flammade — stjärnbilden som säges föda så många dåraktiga tankar i människors hjärnor.

INNEHÅLL.

FÖRRA DELEN.

SENARE DELEN.

På **Albert Bonniers** förlag ha förut utkommit av

ANDERS EJE:

Bluffare. Typer från Kosmopolis. Pris 1: 75.

Förf. har gjort sina studier på liv och människor i sydamerikanska städer och lämnar därifrån bilder, som frapperar genom ursprunglighet i konturen och intensitet i rörelsen. Stilen är ovanligt uttrycksfull... **Sven Söderman i Stockholms Dagblad.**

Det lyser en helt befriende munter Glans og Friskhed ud fra de smaa sydamerikanske Fortællinger, som den svenske Forfatter Anders Eje just har sendt ud. **Politiken.**

En ohygglig misstanke. Roman. Pris 1 kr.

En märklig bok, en ganska uppskakande och allvarlig bok. **Aftonbladet.**

Boken är skriven med verklig schwung och med en psykologisk karaktäriseringsförmåga, som håller läsaren i en jämn dov spänning. **Skånska Dagbladet.**

Hans hustrus förflutna. Ett kåseri om en flicka och en mormonpräst. Pris 1 kr.

Anders Ejes roman har liv och omväxling, den utmärker sig för en i hög grad osökt, lekande stil... **Daniel Fallström i Stockholms-Tidningen.**

Figurerna äro tecknade med god psykologisk blick, dialogen går lätt och staffaget är skickligt gjort. **S. K-n i Dagens Nyheter.**

Anders Eje har med sin nya bok ännu en gång visat, att han fullständigt behärskar den konstform han valt. Ty det *är* en verklig konst att skriva underhållande och litterärt på samma gång. **A. R. i Svenska Dagbladet.**

För kung och fädernesland. Med landstormsmän i fält. Pris 1: 50.

Landstormsmännen äro att gratulera till sin krönika. **K. B. i Stockholms-Tidningen.**

Det är ett riktigt litet monument över den svenska landstormsmannen, Anders Eje rest i denna väl skrivna bok. **Dagens Nyheter.**

Georg Kessers generalkupp. En roman om några skojare, en verklig prins och en förtjusande fröken. 2:a uppl. Pris 3 kr.

En riktigt spännande och rolig äventyrsbok — men samtidigt en äventyrsbok av litterär kvalité. **Stockholms Dagblad.**

Kvick, underhållande stil, och otrolig uppfinningsförmåga. **Stockholms-Tidningen.**

